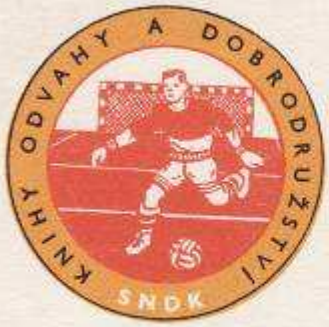

EDUARD BASS

KLAPZUBOVA JEDENÁCTKA

Cena 5,60 Kčs - 1. 10. 1953 | 301-14-4

EDUARD
BASS

KLAPZUBOVA JEDENÁCTKA

PRAHA 1954
STÁTNÍ NAKLADATELSTVÍ
DĚTSKÉ KNIHY

3

I

Byl jednou jeden chudý chalupník, jmenoval se Klapzuba, a ten měl jedenáct synů. Ve své chudobě nevěděl, co s nimi, a tak z nich udělal fotbalové mužstvo. U chalupy měl pěkný, rovný kousek loučky, z té udělal hřiště, prodal kozu, koupil za to dva míče a kluci začali trénovat. Nejstarší, Honza, byl hrozný čahoun, šel tedy do branky, nejmladší dva synové, Frantík a Jura, byli drobní a mrštní, ty tedy starý Klapzuba postavil na křídla. Ráno v pět hodin už hochy probudil a vzal je na ostrý hodinový pochod do lesa. Když ušli šest kilometrů, obrátili se a zpátky to vzali klusem. Pak teprve dostali snídani a po ní začali kopat. Starý Klapzuba přísně dohlížel, aby každý uměl všecko. A tak je učil brát míče ze vzduchu, umrtvit je, podávat, falšovat, střílet v klidu i v běhu, se země i rovnou z podání, centrovat, dávat zadovky, driblovat,

hrát hlavou, kopat desetimetrovky a roh, házet aut, brát míč s nohy, chytat jej na prsa, kombinovat třemi vnitřními nebo spojkou, křídlem a záložníkem, přehrávat na křídla, podnikat výpady nebo zase je zarážet, provádět dlouhé odkopy, umisťovat rány, vyťukávat drobnou kombinaci, dobíhat, vybíhat, vyrážet míč robinsonádou, stáčet jej ve větru, dělat klamavé pohyby, nestát offside, přeskočit nastavenou nohu, hrát s jedním bekem, kopat špičkou, nártem, holení, kotníkem, patou. Jak vidíte, bylo toho moc, čemu se Klapzubovi kluci musili učit, ale to ještě nebylo všecko. K tomu ještě přišla zvláštní cvičení běhů a skoků. Musili běhat všechny vzdálenosti od padesáti yardů do dvou mil, skákat do dálky i do výše, o tyči i trojskokem, provádět běh s překážkami a hlavně rychle startovat. A to ještě nebylo všechno, ještě musili házet koulí, oštěpem a diskem, aby dostali pevná ramena, musili se křížkovat v řecko-římském, aby celé tělo bylo pěkné tuhé, musili přetahovat lano, aby měli celou postavu jako ze železa. Ale především, než vůbec něco začali, musili cvičit s lehkými činkami dechová cvičení, protože starý Klapzuba říkal, že bez dlouhého dechu a klidného srdce je každé cvičení zabiják. Zkrátka měli tolik co dělat, že se v poledne přihnali domů jako vlci, zhltli oběd a vylízali, kde jaký drobeček uvízl v hrnci nebo pekáči. Pak se natáhli jeden vedle druhého na podlahu nebo na zemi na dvorečku a hodinu odpočívali. Moc řečí při tom nebylo, každý byl rád, že může své tělo složit a ani se nehýbat. Za hodinku si starý Klapzuba vyklepal fajfku, hvízdl na kluky a už se šlo znova. K večeru si starý Klapzuba natáhl kopačky, přidal se k svým klukům, aby jich bylo dvanáct, a pak hráli šestice na dvě branky. Večer vtrhli domů jako velká voda, Klapzuba jednoho po druhém vymasíroval, vychrstl na každého tři škopky studené vody (sprchy v chalupě neměli), pak jim dal lehkou večeři a po chvilce hovoru je zahnal spat. A ráno se začalo znovu, a tak se učili den za dnem po tři roky. Koncem třetího roku zajel Klapzuba do

Prahy a přivezl tabulku, kterou přibil na vrata. Měla modrý rámeček a v něm na bílém poli stálo červenými písmenami:

S. K. KLAPZUBOVA JEDENÁCTKA

A v kapse měl potvrzení od Středočeské župy, že se Klapzubova jedenáctka zařaďuje do třetí třídy. Kluci se hrozně zlobili, že jsou jen ve třetí třídě, ale starý Klapzuba jim povídal:

»Všecko musí být pěkně po pořádku. Dá Pámbu, že natřete i Slavii, ale napřed se k ní musíte dostat. Já jsem vás naučil všemu, čeho potřebujete, a teď se musíte sami probíjet kupředu. Jináč to ve světě není.«

Kluci ještě chvilku remcali, ale pak šli spat a jen Frantík s Jurou si šeptali, jak by asi mohli Rácovi utéci a Cháňovi píchnout gól podle těla nebo jak by na Spartě ošulili Hoyera a mrskli mičudu Peyrovi do kouta.

Na jaře se začalo hrát o mistrovství. Klapzubova jedenáctka jela do Prahy na první zápas s A. C. Hlubočepy. Nikdo ji neznal, lidé se chechtali jejímu jménu a ještě více, když spatřili těch vyjevených jedenáct venkovských kluků s beranicemi, kteří nikdy nebyli v městě a které přivedl starý strejda s fajfkou v hubě. Ale když se Klapzubové rozestavili na hřišti a soudce písknul, začalo boží dopuštění. Devětatřicet k nule pro Klapzuby se skončila první půlka a do druhé A. C. Hlubočepy vůbec nenastoupily. Prohlásily, že se musil v župě stát nějaký omyl, tohle že přece není žádná třetí třída. Starý Klapzuba seděl na lavičce, poslouchal, co se kolem mluví a jen se škvířil a chechtal, přendával fajfku z koutku do koutku a svítil očima jako kocour. Až když slyšel, že i soudce uznává, že je tu nějaké nedorozumění a že to bude v župě hlásit, šel pro své kluky do boudy, poplácal je po rameni a odvezl si je domů.

Ve středu mu přinesl listonoš velké psaní. Stálo v něm, že se z usnesení župního výboru Klapzubova jedenáctka povyšuje do druhé třídy a že v neděli má nastoupit proti S. K. Vršovice. Starý Klapzuba se chechtal a jeho kluci se smáli s ním.

V neděli byli ve Vršovicích. Diváků přišlo moc tisíc, protože se po Praze rozkřiklo, jaké je to zvláštní mužstvo, ta Klapzubova jedenáctka. Starý Klapzuba si zase sedl s fajfkou na lavičku, mrkl na kluky a oni to vyhráli čtrnáct k nule. A zas byl z toho poprask a zas přišel dopis a Klapzubova jedenáctka byla v první třídě. Teď už se žádné skoky nedaly dělat. A tak poráželi klub za klubem: S. K. Kročehlavy 13:0, Spartu Košíře 16:0, Spartu Kladno 11:0, Čechii Karlín 9:0, Nuselský S. K. 12:0, Meteor Praha VIII 10:0, Č. A. F. C. 8:0, S. K. Kladno 15:0, A. F. K. Vršovice 7:0, Union Žižkov 4:0, Viktorku 6:0 a na semifinále měli proti sobě Spartu. Ten týden jim starý Klapzuba dovolil jen lehká cvičení, hojně je masíroval a v neděli před zápasem mužstvo přestavěl. Za dvě hodiny nato poslal své ženě telegram:

»Sparta poražena 0:6, Káďa si ani nebrnk!«

Tu neděli porazila Slavie Union 3:2 a za týden nastupovala Klapzubova jedenáctka proti ní. Na Letnou byl takový nával, že vojsko musilo vytáhnout a uzavřít ulice, všechny zápasy byly odřeknuty, aby každý mohl vidět Klapzubovu jedenáctku. Přijela na Letnou v autobuse. Starý Klapzuba seděl u šoféra a koukal po lidech. Odvedl své kluky do šatny, počkal u nich, až se převlékli, a pak povídal:

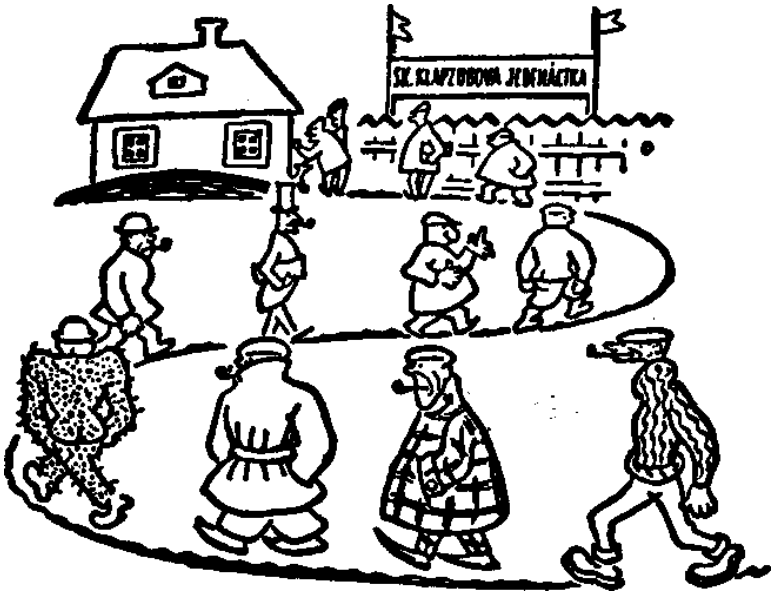
»Tak co, kluci, nandáme jim to?«

»Nandáme!« řekli kluci a šli na hřiště. A tátu uvedli dva výboři do lóže, kde seděl pohromadě s pražským starostou, policejním ředitelem a ministrem financí. V lóžích je zakázáno kouřit, ale když starý Klapzuba vytáhl fajfku, mrkl policejní ředitel na policajty, že jako tenhle pán si tady může

zakouřit. Zatím se na hřišti strhla velká rvačka mezi fotografy, protože každý chtěl mít snímek Klapzubovy jedenáctky a na hřiště se jich přihrnulo s aparáty asi šedesát. Konečně se mužstva postavila a soudce pískl. Klapzubovi kluci hráli svou nejkrásnější hru. Slavie byla taky ve formě, ale v půlce prohrávala 0:3 a v druhé to dostala ještě dvakrát. Celou Klapzubovu jedenáctku odnesli lidé na ramenou až do hotelu. Před hotelem byla taková tlačenice, že policejní ředitel požádal starého Klapzubu, aby promluvil s balkonu k lidu, jinak že se mu ani nerozejdou. Starý Klapzuba tedy vyšel na balkon, vyndal z huby fajfku, pošoupl beranici a když hlučící a ječící tisíce dole se uklidnily a utišily, řekl:

»No jo! Tak to je tak! Já jsem jim řek': setsakra kluci, nandejte jim to! A oni jim to nandali. Inu není nad to, když kluci poslouchají svých rodičů!«

A to byla řeč, kterou starý Klapzuba promluvil k dvaceti tisícům lidí, když jeho jedenáctka vyhrála mistrovství celkovým score 122:0.

II

Ješt nebylo mistrovství dohráno a již byly cizí noviny plny zpráv o Klapzubových hoších. Zpravodajové velkých sportovních listů evropských rozjížděli se do Prahy, aby spatřili onen »zázrak zeleného trávníku«, a k chudé chalupě v Dolních Bukvičkách se trousili všelijací neznámí páni v raglánech a čepicích, kteří starému Klapzubovi nabízeli zápasy v cizině. Starý Klapzuba je vyslechl, vytáhl ze stolu starý Pečírkův kalendář, poznamenal si, co mu každý z těch pánů slíbil, a pak často proseděl hodinku nad těmito zápisy. Kluci věděli, že táta pro ně něco chystá, ale neptali se ho zbytečně, dokud neměli mistrovství v kapse. Když vyhráli svůj slavný zápas se Slavií, skoupili všechny noviny, kde byly o nich sáhodlouhé

články a jejich fotografie, a přivezli je mamince. Rozplakala se, chudák, jak jsou ti její kluci slavní a vážení a děkovala Pánu Bohu, že už to mají za sebou a že už se nemusí dřít.

»Copak to žblabolíš, Marie?« řekl jí na to starý Klapzuba.

»Nu,dokud byli učedníci a tovaryši,« povídala Klapzubka, »bylo mi jich vždycky líto, jak se musí prohánět. Teď jsou konečně mistři a mohou si odpočinout. Jako tamhle mistr Kopejtko. Pořád musil rachotit a co se udělal pro sebe, je z něho pán a práci za něho dělají tovaryši.«

»Ježíšmarjá, Marie,« vrtěl povážlivě hlavou Klapzuba, »vy ženské nebudete sportu jakživy rozumět! Ty si teda myslíš, že si teď najmeme jedenáct lidí, aby za nás hráli a my že se na ně budeme jen koukat?«

»Toť se ví, že by to bylo nejrozumnější!«

»No, to jsem jakživ neviděl, co si může taková setsakraženská vymyslit! Teď teprve nám nastane největší starost! Kluci, pojďte sem!«

A Klapzuba vytáhl svůj kalendář, vyklepal fajfku, nasadil si na nos brejle a kouknuv přes ně, jsou-li už všichni, povídal:

»Když jsme tak všichni pohromadě, tož se koukněte Jurovi na nos!«

Všichni se otočili na Juru a ten se hrozně začervenal. Ale na jeho nose nebylo nic vidět.

»Jen se na něj dobře podívejte,« domlouval táta, »jak on teď nosí nos vzhůru, že dal Slavii tři branky! A vy všichni to děláte po něm. Jako by výhrou v Čechách už bylo všecko vyřízeno! Máte mistrovství první třídy, dobrá. Jste nejlepší mužstvo v zemi. Taky dobře. A tím se chcete spokojit? To myslíte, že už vám stačí nadosmrti? Já myslím, že je to velký chybus. Člověk musí pořád chtít něco víc a někam výš. Po celý život. Kdo je mistrem doma, musí chtít být i mistrem ve světě. A nesmí přestat, dokud vůbec ještě něco zbývá, čeho nedosáhl. A vám zbývá skoro všecko. Tak tedy zase ten nos spusťte a nevytahujte se, on se vždycky ještě může někdo vy-

skytnout, kdo vám nařeže sedm k nule. Já jsem v té věci mluvil s mnoha velikými pány a rozhodl jsem se, že se kouknem po Evropě. Tadyhle mám napsáno, jak pojedem. Do Berlína, Hamburku, Kodaně, Kristianie, Stokholmu, Varšavy, Pešti, Vídně, Curychu, Milána, Marseille, Barcelony, Lyonu, Paříže, Bruselu, Amsterodamu a Londýna. Jestli tohle všechno vyhrajete, můžete pak zvednout nos až k čepici. Ale do té doby si dejte zajít chuť a radši si jděte balit věci. Pozejtří odjedem do Německa!«

Kluci ho poslouchali jako pěny, ale když domluvil, vrhli se se strašlivým řevem na sebe a děsně se zmlátili radostí, že pojedou do světa. Pak přinesli mapu a ukazovali si, co všechno uvidí. Pak zase objímali mámu a tátu a Jura si vlezl do psí boudy, kde vrčícímu Vořechovi vyložil, kam všude pojedou. Večer musil jim starý Klapzuba pohrozit holí, aby je dostal do postelí. Ale když už sfoukl petrolku a sám šel spat, zvedl se Jura, naklonil se k Frantíkovi, vykřikl: »Dánsko!« a dal mu herdu do žebra. A Frantík vykřikl: »Švýcarsko!« a začal Juru škrtit. A ostatní křičeli: »Člověče, Norsko!« – »Ty chytrej, Berlín!« – »Ježíšmarjá, Paříž!« – »A co Španěly?« – »Anglie!« a mazali se potmě polštáři. Byla z toho znovu veliká pranice a chumelenice, až se všichni udýchali. Pak se posadili na postele a radili se, jak kde na koho budou hrát. A tak byli plni ohně a hovoru, až bylo ráno.

I celý druhý den byla Klapzubova chalupa jako vzhůru nohama. Hoši rejdili sem a tam, snášeli věci, bez kterých se nemohou na cestě obejít, za chvíli je zas odnášeli jako nepotřebné a přitáhli nové krámy, všude bylo plno křiku a hluku, který neustal až večer, až když byla jejich zavazadla zcela připravena a oni sami zasedli k poslední večeři v Dolních Bukvičkách.

Maminka plakala, když se s nimi třetího dne loučila a bylo jí věru smutno, když pak chodila po chalupě sama. Jen Vo-

říšek zůstal s ní a na krok ji neopustil, ledaže se někdy opozdil, když se musil podrbat. Za týden přišel k chalupě pošťák a přinesl telegram. Dvanáct k nule vyhrála Klapzubova jedenáctka v Berlíně a všecko prý zdrávo. »Pámbů zaplať!« oddechla si maminka. »Já tomu všemu nerozumím, jsem jen starosvětská ženská, ale kdyby tam nebyla ta nula, Bůh ví, co by ten táta vyváděl!« A pak chodil telegram za telegramem, noviny za novinami, dopis za dopisem a všude se mluvilo jen o vítězstvích. Velkým obloukem přejeli Klapzubáci ze severu Evropy na jih a když vyhráli v Miláně 6:0, jeli se změřit se Španělskem.

To už arci nebyli ti venkovští vyjevenci udivených zraků, jak se po prvé objevili na pražském hřišti. Okoukali se a otrkali ve světě, měli elegantně střižené šaty, špičaté botky, sportovní čepice. Všichni byli velcí parádníci, zato starý Klapzuba se nijak nezměnil.

»Kdo mne potřebuje, vezme mne tak, jak jsem!« říkával svým klukům, když ho lákali, aby se taky městsky ošatil.

»V čem jsem zestárl, v tom už zůstanu!«

A pošinul na hlavě beranici, vytáhl z kapsy fajfku s namalovaným myslivcem a pustil každým bafem do kupé první třídy takovou vůni, že vždycky jezdil ve vlaku s hochy sám. Jiný té síly Klapzubova tabáku nesnesl.

III

Nejen celá Barcelona, ale půl Španělska bylo vzhůru nohama. Nikde se o ničem jiném nemluvilo, než jak dopadne zápas mistra Katalanie s tajemným mužstvem Klapzubů, o němž se všemi prostředky zpravodajské techniky roznášely nejúžasnější pověsti. Ale i kdyby tři čtvrtiny těchto zpráv byly vylhány a přehnány, jedna věc nemohla klamati. Bylo to celkové score klapzubovských zápasů, které pořád mělo na jedné straně nulu a na druhé cifru, která vypadala spíše jako letopočet než součet gólů. F. C. Barcelona tušil, že tu jde o celou jeho slávu a proto konal několik schůzí mužstva a výboru, aby se poradili, jak na ty Čechy jít. Schůze byly rozčilující a bouřlivé, ale na konec v nich prorazil se svým názorem Alcantara.

»Pánové, myslete si, co chcete,« pronesl na jedné z těch schůzí, »ale nejlíp bude, když je včas zchromíme! Jistota je

jistota! Ještě jsem neviděl, aby střední záložník se zlomeným žebrem zachraňoval situaci!«

»Bravo!« volali ostatní, »zlámeme mu raději tři! Jistota je jistota!«

»Kdyby bylo po mém, zchromili bychom nejdříve obě spojky a středního záložníka! To by pro první půlku stačilo.«

»A brankáře k tomu! S klíční kostí! Jistota je jistota!«

Pak se však vyskytl návrh, aby se zchromila obě křídla a jeden bek. Jiný Barceloňan hájil zásadu útoku středem a doporučoval taktickou kombinaci centr-centrhalv-brankář. Jiní zas měli jiné názory a kdyby se bylo vyhovělo všem, byla by celá Klapzubova jedenáctka za pět minut po písknutí na chirurgické klinice.

»Výborně!« křičeli hráči, »pak jim nasázíme branek, kolik budem chtít!«

»Pánové,« ujal se slova předseda, »jsem vskutku nesmírně dojat, když vidím vaše ušlechtilé úsilí, jak zajistit vítězství našim barvám! Ale není všecko tak jisté, jak se vám zdá. Kdybychom je odkráglovali všechny, nedáme jim ani gól!«

»Proč ne? Jak to? Oho! To uvidíme!« řvalo mužstvo.

»Pánové, nemohu si pomoci, ale nedáme jim ani jeden gól!«

»A proč ne?«

»Protože bychom byli pořád offside!«

Hráči překvapením vyvalili oči a utichli. Vskutku, bylo jasno, kdyby nikoho neměli proti sobě, byli by vlastně offside. Předseda využil tohoto překvapení.

»Myslím tedy, abychom nehnali věc do krajnosti. Myslím, že návrh Alcantarův pro začátek stačí. – Zchromte si spojky a střed zálohy a potom uvidíme. Když to nestačí, písknu na vás začátek naší národní hymny a složíte obě křídla a beka. A když to nestačí, prolomíme střední linii, jak zněl třetí návrh. Jen jim, pro Krista Pána, nechte aspoň tři hráče na hřišti, abychom nebyli offside!«

A tento zprostředkující návrh byl potom jednomyslně schválen a všichni se rozešli uspokojeni, že mají vítězství zajištěno. Druhého dne už to věděla celá Barcelona a všude zavládla nesmírná radost. Noviny hned přinesly fotografie Josífka a Tondy Klapzubových, kteří hráli na spojce, a Karlíka, který hrál ve středu zálohy, a k tomu připsaly sáhodlouhé pojednání, ve kterém se z historie, národopisu, přírodopisu a matematicky dokázalo, že to jsou tři největší surovci, na které si musí dát Barcelona pozor. A u všech holičů a ve vinárnách a v cukrárnách se lidé smáli a k těm třem fotografiím přikreslovali kluci tři křížky, že už je jako po nich, že jsou vyřízeni na věky věkův amen. Za takových okolností vjela Klapzubova jedenáctka do Barcelony.

Do zápasu měli tři dny volné a tak tedy chodili po městě a okouněli všude, kde mohli co zajímavého spatřit. Především se arci sháněli po novinách. Starý Klapzuba se o ně staral nejdříve. Ale ať vzal do ruky ty neb ony, všude našel jen fotografie Josífka, Tondy a Karlíka. A všude byl nad nimi přidělán kříž.

»Copak to jenom znamená?« lámal si starý Klapzuba hlavu a zatím, co se hoši toulali po městě, on seděl před hotelem, báněl zuřivě z fajfky a marně se snažil rozlousknout tu španělskou hatmatilku kolem obrázků. Z těch tří křížků, které se všude a všude opakovaly, šel na něho až strach. V duchu se zaříkal, jak přijedou domů, že dá kluky učit cizím řečem, aby nebyli v cizině tak zaprodáni jako on.

Přišla neděle, o 17. hodině se měl začíti zápas, ale již v poledne se hrnuli lidé ke hřišti. Tísnili se u vchodů a v mačkanici si ani nevšimli cizokrajného stařík, který seděl na patníku u cesty, i v tom španělském vedru měl na hlavě beranici, pokuřoval si fajfčiznu a koukal se na valící se davy. Ještě nikdy nebyl starý Klapzuba tak ustarán jako toho dne. Něco bylo ve vzduchu, něco nepřátelského a zákeřného, on to cítil, ale pořád tomu nemohl přijít na kloub. Kluci byli

bezstarostní – copak ti! –, ale on sám byl jako na trní. A tak se v poledne rozhodl. Kluky zamkl v hotelu do pokojů, aby se jim nic nepřihodilo, a sám se vypravil na obhlídku. Ty tři křížky mu pořád vězely v hlavě, ale vysvětlení pro ně neměl.

A jak tak sedí u cesty a dívá se po lidech, najednou slyší křik a hluk. Lidé uskakují stranou, tísní se na chodníky a prostředkem cesty jedou na hřiště tři vozy záchranné stanice s červenými kříži. Starý Klapzuba na ně kouká, kouká, vidí ty červené kříže, počítá jeden, dva, tři vozy, pošoupne beranici a škrábe se za uchem, dokud vozy nezmizejí ve vratech. Pak vyndá fajfčiznu ze zubů, odplivne si a bručí:

»I vy kakraholti, setsakrapes potvory, vy že byste, tentononc…?«

A pak mu očička zamrkají.

»I jo,« říká sám k sobě, »dyk voni ty čerti už na to vypadají. Prachmilion děravejch gólů, eště že jsem na to přišel, vy kujóni!«

A vytáhl troubel, vyklepal popel, zastrčil fajfku a upaloval do hotelu, jen mu podkůvky cvakaly.

To bylo zrovna čtrnáct hodin a o šestnácté přijel pro Klapzuby autobus.

Hoši jezdívali na hřiště bez zavazadel, ale tentokráte starý Klapzuba přivlekl se schodů obrovský kufr, který před časem koupil v Berlíně a o němž kluci nikdy nevěděli, co v něm vlastně je. Sluha s portýrem vytáhli kufr na střechu vozu, kluci nastoupili a starý se jako vždycky uvelebil u šoféra. A již vrrr fut-fut-fut autobus se natřásal ke hřišti. Starý Klapzuba byl už veselejší, ale jak viděl podle cesty lidi, táhnoucí na match a dívající se nepřátelsky na jeho chlapce, nemohl se zdržet a klel a nadával celou cestu.

Hoši už předtím zpozorovali jeho divnou náladu, ale nedovedli si ji vysvětlit. A teď měli ještě jednu záhadu: co s tím obrovským kufrem? Na hřišti se s ním musili zase dva

sluhové dřít, než jej donesli do šatny. Ale starý Klapzuba neřekl ani slůvka, jen chodil kolem a zas tak mžoural jako kocour na sluníčku. A když se hoši začali svlékat, šel a zamkl dveře na chodbu na dva západy.

Ještě nikdy netrvalo Klapzubovým hochům oblékání tak dlouho jako tentokrát. Mužstvo Barcelony už bylo dávno na hřišti, pětačtyřicet tisíc lidí kolem řvalo, pískalo a troubilo, soudce a auťáci chodili jako vyjevení a Klapzubáci dosud nikde. Konečně, konečně se něco v černém davu před klubovnou zabělalo, míč vyletěl vysoko do vzduchu a Klapzubova jedenáctka nastoupila. Pětačtyřicet tisíc lidí rázem umlklo, ale v zápětí se hrozné rozchechtalo. Co svět světem stojí a kope do kulatého míče, ještě nikdy se neobjevilo na trávníku tak vystrojené mužstvo, jako byli dnes Klapzubáci! Jejich nohy byly tlusté jako pařezy a kdo je viděl zblízka, poznal, že mají pod punčochami přivázány holeně, jako se nosívaly, když byla kopaná ještě v začátcích. Na kolenou měli gumové oviny silné jako pneumatika u automobilu. Stehna měli vpředu i vzadu chráněna tlustými kaučukovými vložkami, jako mívají hráči rugby. Stejné pryžové pancíře chránily ramena a horní paži. Na hlavě měl každý tlustou gumovou čepici, jako mívají závodníci na motocyklech. Ale nejkomičtější byl jejich trup.

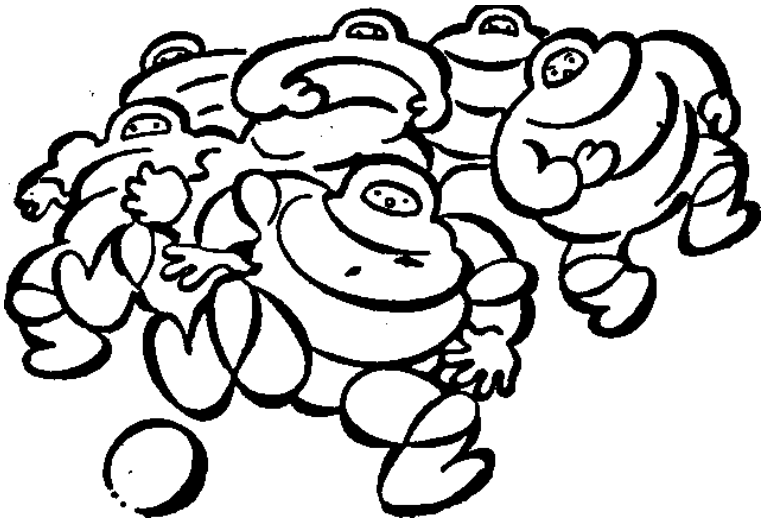
Všichni Klapzubové byli strašně baňatí!

Ano, ti chlapci, které celý svět znal jako nejštíhlejší a nejsvižnější jinochy, měli dnes nehorázná panděra a vůbec všude po těle zdáli se pod dresem přetékati tukem! Bylo to jako jedenáct obrovských melounů na neohrabaných nohách. Barcelonští hráči byli úžasem bez sebe. Alcantara se přitočil a nenápadně udeřil Frantíka do zad. Ruka mu od nich odletěla.

Klapzubáci měli na sobě kaučukový krunýř, do něhož byl napumpován vzduch!

Nikdo se jim nemohl dostat na tělo!

Alcantarovi se zklamáním protáhl nos a mužstvo Barcelo-

ny nastoupilo velmi zaraženě. Zaraženo bylo i barcelonské obecenstvo, jen v prostřední lóži se kdosi smál. Byl to starý Klapzuba, který tam hulil z fajfky a dusil v sobě smích, až mu slzy tekly po tvářích.

»Setsakramaryáš,« povídal si chvilkami, když zrovna nemusil smíchy škytnout, »moc rychle se jim v tý embaláži běhat nebude. Ale co je to platný, lidskej život jde nad pohodlí. Teď jen, u všech prašivejch vejkopů, aby nezapomněli, co jsem jim řek.«

Ale kluci nezapomněli. Hráli zápas zrovna tak, jak jim to nařídil. Jak se zmocnili míče, podávali si jej jen nejdelším příčným podáváním, jaké bylo možné. Levý záložník na pravé křídlo, pravý záložník na levé křídlo a křídla mezi sebou. Ostatní si kopli jen tak před brankou. Následek toho byl, že zakrátko deset Španělů běhalo jako blázni hned nalevo, hned napravo, a než doběhli ke Klapzubovi, který měl míč, frrr, letěla meruna nad jejich hlavami na druhý konec hřiště, kde nikdo z nich nebyl. A než se nadá-

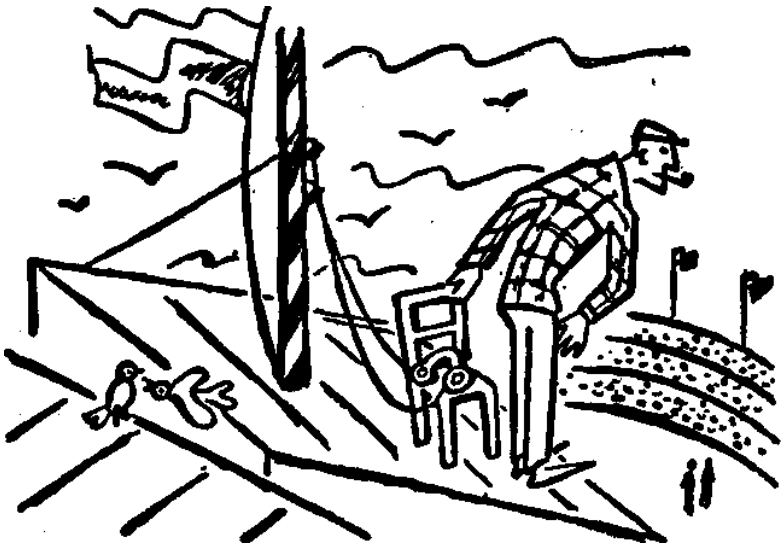
li, padla branka, pak druhá, třetí, čtvrtá. Pak udělali pokus obsadit křídla, ale Klapzubáci hned zase hráli prostředkem. Španělé se vrhli všemi hráči na celý český útok, ale ten poslal míč dozadu a tu beci a záložníci si zas docela volně hnali na španělskou branku. Zkrátka byla to taková hra, že Španělé vůbec nepřišli Klapzubům na tělo; než se k nim přiblížili, byl už míč dávno pryč. A na branku se střílelo z velké dálky, ale tak ostře a falšovaně, že bylo jen pět ran, které brankář mohl jakž takž otočit do rohu. Jinak co rána, to branka, a v druhé půli Alcantara zuřil již tak, že beze vší příčiny skočil Tondovi oběma nohama na prsa. Ozvala se strašlivá rána, Alcantara odletěl na deset metrů a Toník stál uprostřed hřiště najednou hubený, že s něho dres visel jako s tyčky.

»To nic není, kluci,« křičel starý Klapzuba z lóže, »já vám ho zase napumpuju!«

A skutečně mu hned krunýř zalepil a napumpoval a když sluníčko zapadalo, vyhráli Klapzubáci 31:0!

»Prachmilion zahozenejch autů!« chechtal se táta, když s nich svlékal jejich brnění, »setsakraofsajt, dobře jim tak. Já jim dám dělat nad mými kluky kříž!«

Ale ta ochranná stanice měla přes to plné ruce práce. Ba ani nestačila a musila telefonovat pro posilu, neboť toho dne puklo na galerii dvě stě pětasedmdesát Španělů vzteky.

IV.

»**P**oslyšte, Allenby, ještě slovíčko: jak odhadují vaši lidé návštěvu?«

»Pokladníci hlásili před čtvrt hodinou sto šedesát tisíc. Všechny dosavadní rekordy jsou překonány, Cormicku.«

»A jak stojí sázky?«

»Tři k jedné pro Huddersfield. Musíme to vyhrát. Je to národní povinnost.«

»Děkuji vám, Allenby. Sbohem.«

»Sbohem, Cormicku, na shledanou.«

Tento rozhovor konal se v předsednické lóži na jižní tribuně největšího hřiště londýnského. Předseda Allenby potřásl srdečně rukou svému dlouholetému příteli Cormickovi, redaktoru New Sporting Life. Pak usedl k zábradlí, zatím co Cormick zmizel v chodbě.

Byla to nekonečně dlouhá chodba, kudy teď proudily tisíce vzrušených lidí. Cormick proklouzával hladce mezi nimi, zabočil po schodišti k otevřeným tribunám, vystoupil až nahoru a obešel poslední řadu až na konec. Tam byla v dřevěném pažení malá dvířka. Cormick vyňal klíč, odemkl a vystoupil na malý balkónek, který byl přistavěn na vnější straně tribun. Pod ním se táhlo široké travnaté prostranství, kam ústily tři široké ulice. V tuto chvíli bylo prostranství obrovským hemživým mraveništěm lidí a povozů. Všechno se tlačilo k jedenácti branám hřiště. Vzduch se chvěl rozčileným pokřikem tisícerých hlasů a ohlušivou směsicí výstražných signálů vozidel. Jako tři nekoneční hadi táhly se z tří ulic řady aut, sportovních kočárků, drožek a autobusů k hřišti. Cormick se díval chvíli na toto vlnivé a kmitavé hemžení, pak zamkl dvířka za sebou a vyskočil na zábradlí balkonu. Na zdi před ním byl upevněn železný žebřík. Cormick vystoupil po něm na střechu tribuny. Byla to obrovská, mírně nakloněná plocha, rozpálená plným slunečným světlem. Při zvýšené straně tyčil se uprostřed vlajkový stožár. Cormick zamířil k němu. Stála tam židle, na níž ležela telefonní přilba. Cormick vzal přilbu a nasadil si ji na hlavu. Obě sluchátka přilehla mu na uši, mluvítko se octlo právě před ústy. Dvě šňůry několik metrů dlouhé vedly k stožáru, od něhož se táhl kamsi ke vzdáleným domům telefonní drát. Na jeho konci, mnoho kilometrů odtud, byly redakční místnosti New Sporting Life. Tam seděl u stolku mladý hoch, také s přilbicí na hlavě a s psacím strojem před sebou. Několik pánů se povalovalo v klubovkách kolem. Všichni čekali, až Cormick začne telefonovat svou zprávu. Malá sklíčka byla připravena na vedlejším stole, na něž měl jiný písař stručně psát postup zápasu, aby se zprávy mohly ihned promítnout do uměle zatmělého okna. Sta lidí již čekala pod redakcí na první zprávu.

Zatím Cormick vzal židli a usedl na ni těsně na okraji

střechy. Nad ním na stožáru pleskala dvojí vlajka: nahoře anglický kříž, pod ním bílý a červený pruh s modrým klínem, táhnoucím se od žerdi do poloviček praporu.

Dole ve velké hloubce zářila sytá zeleň dokonalého hřiště, leskly se bílé linie značek a černaly se ohromné davy na tribunách. Mezi tribunami a vlastním hřištěm bylo široké místo pro atletickou dráhu. Na ní stálo kolem dokola sto třicet nehybných strážníků, přesně vždy 25 kroků od sebe vzdálených. S té výše vypadali jako podivné tlusté patníky. U obou branek seděli a leželi na zemi fotografové. Cormick obhlédl celé toto divadlo zkušeným okem a viděl, že je to dokonalé. Pak se pohodlně opřel v židli, přehodil pravou nohu přes levé koleno, vyňal z pouzdra táhlé námořní kukátko, nařídil si je, aby dobře viděl, a pak začal svůj nekonečný rozhovor s telefonním mluvítkem.

»Haló, Atkinsone, dobrý den. Slyšíte mne dobře? Ten pleskavý zvuk? To jsou vlajky nade mnou. Na ty si brzo zvyknete. Třepotají se, až drnčí. Je tu pěkný větřík tady nahoře. Lepší posedění než dole v tom dusnu. A pak mne nikdo neruší při telefonování. Byla to dobrá myšlenka. Řekněte Fredovi, že tu sázku se mnou prohrál. Před čtvrt hodinou bylo prodáno sto šedesát tisíc lístků. A u všech pokladen se prodává dále. Uslyšíte-li hrozný rachot, vysvětlete obecenstvu, že se zřítily tribuny. Že se roztrhly pod strašlivým návalem. Pochybuji, že bych vám to pak mohl ještě říci. Sletěl bych o čtyřicet metrů níž a náš drát není na to vypočítán. Že bychom mohli začít? Prosím. Úvod jsem vám napsal už předem. Prosím vás, přečtěte mi jej pro kontrolu.«

Cormick se na střeše odmlčel, naslouchaje drobnému rachtání v telefonu. Po několika minutách zase promluvil:

»Dobře, nic se na tom nemusí měnit. Všechno vypadá tak, jak jsem to předem popsal. Jen místo sto sedmdesáti tisíc napište sto osmdesát. Přibylo nejméně dvacet tisíc lidí za tuto půl hodinu. Haló, pozor, prosím, pište, diktuji: Deset

minut po sedmnácté hodině rozehřmívá se celé obrovské prostranství nekonečným potleskem. Branka v severní tribuně se otvírá a jedenáct hrdinů huddersfieldských vbíhá drobným poklusem na hřiště. Úsměvný Winnipeld je jako vždycky první, obrovitý Clark uzavírá řadu. Je rozkoš zírat na pružnost těchto dvaadvaceti nohou, na mohutné klenby hrudníků pod žlutými a modrými pruhy svetrů. Nekonečný jásot všeho anglického lidu vítá výkvět národa, který je dnes povolán k tomu, aby uhájil slávu a prvenství britských barev na zeleném trávníku. Nikdo nepochybuje, že mistři ligy nemohou zklamat našeho očekávání. Tři proti jedné zní výsledek sázek, v nichž proti Huddersfieldu sázejí jen cizinci a lidé, lidé… lidé… Počkejte, tuhle větu škrtněte, uděláme z toho na konec zvláštní odstavec. Už jste to škrtl? Diktuji tedy dál. Ale již se otvírá klubovní branka po druhé a mistři pevniny vcházejí. I je zdraví vyspělé obecenstvo potleskem, který však ustupuje přirozené zvědavosti. Toto jsou tedy slavní borci, jež malá, ctižádostivá republika v srdci Evropy vyslala, aby jí dobyli slávy po celém světě! Jaká to pitoreskní představa jedenácti bratří, kteří vrozené city sourozenské dovedli vypracovat v jedinečnou kombinaci a jednotný celek! Na první pohled nejsou zvlášť nápadní. Jejich drobné postavy nemohou se měřit s atlety Huddersfieldu. Zdají se být zaraženi pohledem na černající se tribuny. Jdou ke středu hřiště v houfu, jako by si tímto sevřením chtěli dodat odvahy. Soudce p. Surrey jde jim vstříc. Kapitán Winnipeld se odděluje od svých, aby pozdravil hosty. Haló, pozor, teď je tu něco nového! Napište podtitulek: Jeho Veličenstvo král! Máte? Pište tedy nový odstavec. Diktuji. V tu chvíli se nový jásot rozléhá kolem hřiště. Na stožáru na severní tribuně se zvedá velká vlajka windsorská. Dveře u střední lóže se otvírají a Jeho Veličenstvo král s královnou a princem Waleským vstupuje. Klubovní direktoři s G. W. Allenbym v čele vítají vznešené hosty. Královští manželé

děkují lidu za nadšené ovace. Zvednutím ruky pozdravuje král hráče, kteří se seskupili před jeho lóží k improvisovanému holdu. Pak usedá, aby zhlédl největší zápas anglických dějin. Ta slova největší zápas anglických dějin dejte podtrženě na zvláštní řádek jako podtitul. Máte to? Haló, diktuji dále. Huddersfieldští vyhrávají los a volí si hru s větrem v zádech. Ohromné napětí a ticho zavládlo kolem hřiště. Pan Surrey hvízdl. Je 17 hodin 21 minut 16 vteřin. Střední útočník Klapzubů podal míč pravé spojce. Charcot jde proti ní. Spojka vrací míč pravému záložníkovi. Huddersfieldská útočná řada proběhne mezi útočníky Klapzubů. Charcot dostihuje záložníka, zmocní se míče, haló, ne, škrtněte to, čert ví, jak to ten chlap udělal, má míč dál. Diktuji. Barring a Winnipeld jdou mu na pomoc. Rána, a míč třepotavě se přenáší šikmo vpřed na levé křídlo. Skvělé přehrání, právě mezi naším záložníkem a bekem. Ohromný běh po levé straně. Kdo dřív? Malé křídlo červenobílých dostihlo míče. Warsey, vpřed! Už je pozdě. Centr. Příliš vysoký. Jde ve výši žaludku. Levá spojka a střední útočník jej míjí. Gorringer na levém beku zvedá nohu. Kde se tu vzal pravý záložník? Obrací míč hlavou k levé spojce. Warsey! Ou, klička! Bože! Bums. Fuj. Dovolte, abych si mohl odplivnout. Co? Nu ovšem. Je to tam! U všech ďáblů, to byla rána. Co publikum? Ticho. Teď, teď začíná tleskat. Je to zdrcení! Nu, pro jednou není tak zle… Jak dlouho to trvalo? Zrovna 67 vteřin od výkopu. Napište tam: Strašlivá rána levé spojky, na jakou se na anglickém hřišti již desetiletí nepamatujeme. Než mohl Clark zvednout ruku, byl již míč za jeho zády.«

Cormick nemohl na střeše rozčilením vydržet. Musil aspoň vstát a postavit si jinak židli. Pak zase začal diktovat a popisovat útoky Huddersfieldu. Rozplýval se nadšením nad jeho kombinacemi, ale každé chvíle musil požádat Atkinsona, aby škrtl z článku kletby, kterými doprovázel znamenitou

obranu Klapzubů. A jednou se odmlčel tak, že Atkinson ho znepokojen vyburcoval, co že se děje. Docela smutně mu Cormick oznámil, že Anglie právě dostala druhou branku.

»Nic není platno. Atkinsone, musíme konstatovat, že jsou Češi v převaze. Napište na sklo, že jsou naši v dobré náladě a že vyrovnají, jinak by vám mohl dav vymlátit redakci. Haló, třiačtyřicátá minuta. Z výkopu provádíme útok levým křídlem. Záloha jej zastavuje. Ve středu hřiště se rozvíjí vzájemný boj. Dlouhými ranami vracejí obránci obou stran míč na opačnou půlku, Charcot kličkuje, podává vpřed, Winnipeld dobíhá, klička, je sám, teď, teď – ouvej, střelil přes. Je to smůla. Míč se z výkopu nese k pravému křídlu – konec první půle. Prohráváme 0:2, ale naši hráči jsou svěží a nasadí v druhé půli své ohromné závěrečné tempo. Obecenstvo je naprosto rozčarováno, ale obdivuje se dokonalé hře našeho protivníka. Věru, že není hanbou být poražen mužstvem takové síly. Jeho Veličenstvo je zřejmě vzrušeno. Direktoři Huddersfieldu mu vysvětlují příčinu porážky. Předseda Allenby odchází. Teď se vrací zpět. S ním je jakýsi podivný stařík. Představují ho Jeho Veličenstvu. Je to jistě otec Klapzubů. Musím tam ihned běžet, vyzvědět, co si spolu povídají. Odpočiňte si, Atkinsone, do začátku druhé půle budu zpět. Poznamenejte ještě, že král velmi srdečně potřásl starému Klapzubovi rukou.«

A Cormick shodil telefonní přilbu, rozběhl se po střeše, sklouzl po žebříčku na balkon a zmizel v davech, které v největším rozčilení hlučely a třeštily po tribunách.

V.

Rozhovor, jejž měl starý Klapzuba s anglickým králem toho dne, kdy jeho kluci porazili Huddersfield F.C. 4:0, nebyl nikdy uveřejněn ani v New Sporting Life, ani kde jinde. Listy přinesly jen stručné výtahy, jak jim je prozradili direktoři Huddersfieldu. Jestliže my máme o tomto památném rozhovoru zprávy mnohem úplnější, děkujeme za ně jen našemu krajanu kožišníku Maceškovi, který dělal v Londýně Klapzubům tlumočníka.

Pan Vincenc Maceška byl sportovec velmi zuřivý. Sám, pravda, ani nekopal, ani neběhal, ani neskákal, protože by se mu to při jeho dvě stě šedesáti librách váhy prašpatně dařilo. Nepěstoval ani řecko-římský zápas, ani zvedání břemen, ne-

pokoušel se ani o plování, ani o veslování, nýbrž jediný výkon, kterého si s nadšením dopřával, bylo přetahování lana. V tomto sportu byl znamenitým »posledním mužem«; když si ovázal lano kolem svého ohromného panděra a zabořil se svýma nožkama do země tak, že tělem na ní ležel, mělo nepřátelské mužstvo co dělat, aby se mu podařilo jen popotáhnout tuto horu zpěčujícího se masa. Síla jeho spoluhráčů pak znamenala vítěznou převahu. A skutečně mužstvo českých kožišníků v Londýně mělo po osm let za sebou mistrovství Anglie v přetahování lana a ani těžké mužstvo londýnské policie nemohlo hnout lanem, na jehož konci visel pan Vincenc Maceška. Později zanechal pan Maceška i tohoto sportu, ale tím více se věnoval sportovní činnosti spolkové. Nebylo klubu v jeho čtvrti, aby v něm nebyl předsedou nebo místopředsedou, zapisovatelem nebo jednatelem a kolikrát se mu stalo, že sám sebe vyzýval na zápas jako jednatel jednoho a předseda druhého klubu. Dlužno doznat, že si v takových případech počínal se vzácnou zdvořilostí a uctivostí. Třebas byla korespondence mezi některými kluby přeplněna nepřátelskou posupností, ironickou kousavostí a jedovatým záštím, dopisy, které pan Vincenc Maceška z jednoho klubu posílal panu Vincenci Maceškovi z druhého klubu, mohly být otištěny jako vzor ušlechtilé korespondence, která osobní zásluhy adresátovy dovedla zvednout a zdůraznit s uměním vpravdě básnickým. Tento vynikající činovník tedy nemohl nevědět o příjezdu Klapzubovy jedenáctky. Naopak, vyjel jí vstříc do Doweru a stav se jejím nepostradatelným tlumočníkem, průvodčím, vůdcem a ochráncem, byl zván do velké společnosti londýnské ještě dva roky po odjezdu Klapzubů.

Nuže od tohoto slavného muže máme přesné podrobnosti o zajímavé rozmluvě, kterou měl Jeho Veličenstvo anglický král se starým Klapzubou. První věta vedla k malému nedorozumění. Jeho Veličenstvo se totiž zeptalo Klapzuby: »Haudu judu?« což znamená: »Jak se vám vede?«

A starý Klapzuba, který z bezděčné úcty králi onikal, nečekal na pana Macešku a odpověděl:

»I jó, jejich englický veličenstvo, pane král, mám Juru, Jirku, totiž Žoržíka jako jsou voni.«

Zatím se pan Maceška vzpamatoval a honem vysvětloval: »Jeho Veličenstvo se neptá na Juru. Chce vědět, jak se vám vede.«

»I pro páníčka, jejich englický veličenstvo, pane král, jak pak se může chalupníkovi vést. Nebejt těch kluků, je to pořád nula k nule, a když sem tam ňákej gól padne, je to vždycky ofsajt.«

Pan Maceška všecek zrudl, utřel si s čela pot a přemýšlel, jak by to králi nějak ušlechtile přeložil. Ale byl přítomností celého dvora tak rozčilen, že ho nic nenapadlo. Tož to vyhrkl anglicky zrovna tak, jak to Klapzuba vyložil po česku. Král se usmál a povídal:

»Jak se daří paní Klapzubové? Taky s vámi jezdí?«

»Bůh uchovej, pane král. Pořádná kopaná není jako kralování, aby do toho směly ženský mluvit. Jejich englický veličenstvo, neráčejí se urazit, ale na pořádnou kopanou je toho opravdu víc potřebí nežli na kralování.«

»Tak vy si, milý Klapzubo, králů moc neváží te?«

»Ale proč pak ne, jejich englický veličenstvo, pane král. Pán Bůh seslal na lidi všelijakou živnost a i mezi korunovanejma se najde semhle tamhle pořádnej člověk. To zas bych nechtěl nikomu tu čest brát. Ale jako řemeslo se mi to nezamlouvá. To je asi tak: Můj nebožtík prachdědek sloužíval v Plzni a ten mi vyprávěl, že tam za prachdávných dob míval každej dům právo vařit pivo. To právo bylo na domě a zůstalo tam, i když si páni domácí postavili pivovar a doma už nevařili. A leckterej dům přišel k rozkladu a zboření a z celé výstavnosti zbyla jen vrata. Ale ten majitel těch vrat má dodnes právo vařit pivo. Jakživ nepřičichl ani ke chmelu ani k sladu, ale to právo má a peníze z něho potahuje a to jen

proto, že mu po předcích zůstala vrata. A s králi je to většinou zrovna tak. Vařit za ně musí jiní, ale oni berou peníze a mají právo, protože semhle tamhle zdědili jakási vrata.«

»Tak vy teda, milý Klapzubo, nic na krále nedáte?«

»Ale pročpak ne, jejich englický veličenstvo, pane král, jakej pořádek si kterej národ zavede, ten ať platí. Jsou kobyly, které jsou nejšťastnější, když jsou bez ohlávky, a jsou jiné, které už ani nedovedou chodit, nemají-li klapky na očích. A táhnout musí konec konců jedna jako druhá. V tom to teda není. Já jen tvrdím, že je kopaná mnohem těžší hejbl nežli kralování. Považejí, pane král, že by takhle stáli před brankou a vtom jim křídlo krásně a šouravě podá míč. Tu jsou oni, tu je míč, tu je branka – a teď by oni musili napřed svolat ministerskou radu, aby uvážila a rozhodla, je-li lépe čutnout špičkou nebo nártem, do pravého rohu nahoru nebo do levého dolů. Setsakra-mičuda, to bychom dopadli se skoretem!«

Když pan Maceška tohle všechno více nebo méně přesně přeložil, nemohlo se Jeho Veličenstvo zdržet smíchu.

»Vy jste povedená kopa, pane Klapzubo,« povídal na konec (aspoň jak to pan Maceška přeložil), »vás bych chtěl mít za svého dvorního rádce.«

»Co není, může být, jejich englický veličenstvo, pane král,« rozjařil se starý Klapzuba. »Budou-li mít nějaký těžkosti, zajedou si k nám do Dolních Bukviček a já už jim na to najdu správnej fortel.«

»Nu, žert stranou, pane Klapzubo. Hovořím rád s lidmi vašeho zrna, protože jejich úsudky jsou velmi zdravé.«

»Jak zub, pane králi!« ujistil ho Klapzuba.

»Starosti, které nás v našem vznešeném povolání stíhají, nejsou nikterak malé. Jak často si na příklad myslívám, když přihlížím takovému zápasu, jako je dnešní, proč nebyla kopaná povýšena na oficiální projev zdravé síly tělesné i du-

ševní? Je k ní třeba tolik sebeovládání, důvtipu, bystrosti, soudružnosti, sebeobětování, zkrátka tolik individuální práce ve prospěch celku, že je ze všech sportů nejlepším obrazem dobře rozvinutého života. Pročpak se na příklad místo vydržování ohromných armád nevypěstuje v každém národě dokonalé fotbalové mužstvo? Kdyby došlo k sporu, jejž by se nepodařilo odklidit smírnou cestou, nastoupilo by místo všech vojsk jedenáct hráčů s každé strany a ti by spornou otázku rozhodli.«

»Kdyby Pán Bůh dal,« řekl starý Klapzuba dojatě, »to by byl náš stát velmoc!«

»No ne, pane Klapzubo, řekněte sám – nebylo by to lépe?«

»A jejich englický veličenstvo, pane král, řeknou oni – nestáli by Klapzubáci za spojenectví?«

»Uvažte jen, jak by to dopadlo, kdybyste se vy se svými hochy postavil na hřišti na obranu své země?«

»Jejich englický veličenstvo, pane král, poslušně hlásím, sto dvaatřicet k nule. A možná, že něco přes, setsakra-gumová duše!«

»Nu tak vidíte, milý Klapzubo, vy jste rozený ministr války!«

»Pokud se při ní střílí kopačkou. Ale jináč – chraň mě Pán Bůh. To raději zůstanu kaprálem u jedenácti Klapzubů.«

»Hm – poslyšte pane Klapzubo, to vy jste si své hochy sám vychoval?«

»Sám, jejich englický veličenstvo, pane král, a jestli ti kluci dnes něco dovedou, je to asi proto, že se krev nezapře a jablíčka padají pod strom.«

»Nás to velice zajímá z jisté soukromé příčiny. Když totiž přicházely první zprávy o vašem mužstvu a noviny se předháněly v podrobnostech, našli jsme jednoho dne našeho syna, pana prince Waleského ve velkém zamyšlení. Ptali jsme se ho, co mu chybí a on řekl: »Královský otče, pročpak nemám

i já deset bratří, abych mohl utvořit jedenáctku jako jsou Klapzubové?« Máme pana prince Waleského velmi rádi a chceme mu splnit každé přání. Odebrali jsme se tedy do komnat Jejího Veličenstva královny a tam jsme po delších poradách zjistili, že tomuto přání stěží se může vyhověti. A teď mě právě napadá: nevzal byste prince Waleského do mužstva?«

Starý Klapzuba prudce zvedl hlavu a podíval se anglickému králi do očí.

»Jejich englický veličenstvo, pane král, nechme čest stranou. Snad by to byla stejně velká čest pro rodinu Klapzubovu jako pro englickýho prince, ale to nechme stranou. Jiná věc je, co s ním? Za tím, co moji kluci dovedou, je kus nesmírné práce a dření. Dneska už nikdo nemůže jinak kupředu, nežli když udělá svou věc co nejdůkladněji a nejpoctivěji. To platí pro všecku živnost pod sluncem, ve všem je potřebí práce. Moji chlapci tu práci udělali v kopané a dneska vašim nařežou. A najednou mám jednoho z nich vystrčit ze hry, aby si místo něho směl zahrát mladík, který – odpustějí, pane králi – který jen zdědil englický vrata?«

»Nemyslete si, milý Klapzubo, že je snad nějaké nedochůdče. Naši synové velmi pěstují sport a mně jde jen o to, abych mu poskytl nejlepší školu.«

»To je něco jiného, pane král. Jde-li jim jenom o učení, mohli bychom ho vzít. V tom není u nás žádná tajnost. Ale mám tu svoje podmínky.«

»A ty jsou?«

»Za prvé: musí mít pro kopanou tělo. Za druhé: musí žít v naší rodině navlas tak jako kterýkoli z mých hochů, stejnou práci, stejnou stravu a stejnou poslušnost. Od chvíle, kdy se k nám dá, je z něho nejmladší Klapzuba a princem bude, až když zase odejde. A když to splní, spánembohem, pak bych ho mohl vzít do mužstva jako náhradníka.«

»Pane Klapzubo, zde je má ruka. Plácněme si a vaše podmínky platí.«

Otec Klapzuba mrskl okem do kouta, kde seděl vytáhlý, ale svižný hoch, přejel očima jeho urostlou postavu, a vyňal levicí fajfku z huby. Princ Waleský tělo pro kopanou měl, ostatní bylo věcí úmluvy. A tak si ke konci poločasu starý Klapzuba plácl s anglickým králem a když Klapzubáci zápas vyhráli, čekal na ně v šatnách princ Waleský jako budoucí náhradník.

Večer byla v královském paláci veliká hostina a když se Klapzubové i jejich náhradník loučili s dvorem, podal anglický král starému Klapzubovi překrásnou lulku na památku. Starý Klapzuba byl chvilku na rozpacích, ale aby nezůstal anglickému králi nic dlužen, sáhl do kapsy a vytáhl svou starou porculánovou fajfčiznu se zeleným třapcem s myslivcem, který střílí na jelena.

»Jejich englický veličenstvo, pane král,« pravil při tom se vší svou důstojností, »meršánku žádnou nemám, ale nezapomenou-li ji včas propucovat, bude jim táhnout jako žádná jiná. A nejlíp v ní hoří knastr s tříkrálovým, ty dostanou v každé trafice.«

Anglický král přijal s úklonou Klapzubovu fajfku a věnoval ji Britskému museu, kam se na ni všichni fotbalisté z Anglie, Skotska a Ulsteru jezdili dívat. A starý Klapzuba poručil naložit kufry a jeho mužstvo se vrátilo jako mistr Evropy do Dolních Bukviček a s nimi přijel princ Waleský jako náhradník.

VI.

Co svět světem stojí, nebyla obec Dolní Bukvičky tak slavná jako tehdy, když se rodina Klapzubů vrátila ze své cesty s mistrovstvím Evropy v kufru a princem Waleským v mužstvu. Všecky světové listy přinesly podrobnou mapu, na níž byla Klapzubovic chalupa označena tlustým křížkem a zvláštní dopisovatelé jezdili do Bukviček, aby milionům čtenářů vylíčili, jak je budoucí anglický král v zapadlé české vesničce živ. Ale byla-li zvědavost civilisovaného světa veliká, ještě větší byla zvědavost Dolnobukvičanů na nového obyvatele. Z novin se dověděli, kdo k nim přijede a v obou hospodách se denně vedly rozčilené hovory o tom, jak by měli pana prince uvítat.

Největší trápení měly však staré babičky, které dětem povídávaly pohádky. V těch bylo vždy plno princů a princezen

a teď se děti k babičkám hrnuly a chtěly vědět, jaký bude ten anglický princ. Jestli také bude mít šaty celé ze zlata, přijede-li ve zlatém kočáře nebo na bílém koni se zlatými kopyty, bude-li mít na čele hvězdu a po boku diamantový meč, zabil-li už nějakou saň nebo chystá-li se teprve k hrdinským činům. Dolnobukvičkovským babičkám šla z těch otázek hlava kolem. Samy chudinky jakživy prince neviděly a teď najednou všecky jejich báchorky měly být do týdne přezkoušeny pohledem na skutečného, živého prince s královskou krví v žilách. Babičkám proto nebylo nijak hej, až ta nejchytřejší z nich na to kápla.

»Děti,« povídala jednou, když na ni zase drobotina i starší lidé naléhali, »ještě jste se mne nikdy neptaly, z které země ti princové a princezny v pohádkách pocházejí. Ta země je báječná země Tramtárie, ta je za devaterými horami a za devaterým mořem. V Tramtárii je všechno do slova a do puntíku tak, jak jsem vám to vyprávěla. Princové tam chodí ve zlatě a princezny mají zlatou hvězdu, královny tam předou len na zlatých kolovrátkách a králové se dělí se svými zeťáčky o království, zvířátka tam radí a pomáhají svým pánům a hloupý Honza všecko vyhraje. Draci tam řádí na horách, města jsou potažena suknem černým nebo červeným a v nejtemnějším lese vyvěrá pramen vody živé i pramen vody mrtvé. Daleko, pradaleko je ta krásná země Tramtárie, tak daleko, že se tam ještě žádný člověk nedoplavil. Žádný parník tam nedojede a žádné letadlo tam nedoletí, jen malé děti, jsou-li hodné, mohou se tam dostat někdy večer, když zavrou oči a andělíček je přes to devateré moře přenese. Ty pak vidí všechny ty divy, o kterých jsem vám vyprávěla, ale když se vrátí, zapomenou, kde byly a co viděly a vzpomenou si na to až zase po mnoha letech, až jsou tak staré jako já. Pak mohou o tom zase vyprávět malým dětičkám a tak je šťastná země Tramtárie známa jen vám dětem a nám starým. Ostatní lidé znají jen obyčejný svět, kde skoro už není králů a princů,

natož pak aby chodili ve zlatě, kde si člověk musí umět poradit sám a žádný mraveneček mu v nouzi nepomůže, a kde Honza musí být moc chytrý a obratný, aby to někam dotáhl. Taková obyčejná země je i Anglie; za kolika horami leží, to vám nepovím, ale pan učitel říkal, že je jen jedno moře mezi ní a námi. A tak tam chodí a žijí lidé zrovna jako u nás, a ani ten princ nebude o moc jinačí, nežli tamhle správcův Jeník, který v Praze študuje na doktora.«

Touhle řečí zachránila babička Navrátilová pohádky, ale děti jí přece jen tak zhola nevěřily. Pořád si myslily, že přece jen bude ten anglický princ něco jinšího nežli obyčejný student, a v sobotu, kdy měli Klapzubové přijet, ani v poledne nejedly a hajdy do městečka na nádraží.

Bylo tam lidí tisíce tisíců, z celého okolí se tam sešli, aspoň na čumendu, aby viděli, jak vypadá englický princ a pak co ten bukvičkovský chalupník, jak on to asi chytře navlíkl, že si i s englickým králem pohovořil.

A tak bylo nádraží přeplněno i silnice před ním a kluci seděli v korunách jeřábků. A když vlak vjížděl do stanice, spatřili už zdaleka starého Klapzubu, jak stojí na spodním schůdku vagónu a bafčí spokojeně z královské lulky.

V tu chvíli začala hrát hasičská kapela »Kde domov můj«, stará Klapzubka se dala do strašného pláče, všechny ženské hned plakaly s ní, obecní policajt vypálil za nádražím mozdíř, kluci křičeli »Sláááva!« a »Nazdáááár!« – zkrátka byla to mnohem větší sláva, než když se vracelo vambeřické procesí. Starý Klapzuba se spokojeně pochechtával a mával beraničkou, až se vlak zastavil. Pak sestoupil a zrovna trefil na plačící Klapzubku.

»I setsakra vejkop, matko, vždyť ty pláčeš jako o funuse!«

Klapzubka jenom škytla a padla mu kolem krku, div mu královskou lulku nevyrazila. V tu chvíli už se taky z vagonu hrnuli její synové. Dva a dva nesli vždy jeden kufr, jen Honza na začátku nesl velký kufr sám. A na konci seskočil

ještě jeden hoch, taky v cestovní čepici, jako ostatní, a ten si také nesl kufr sám. A teď všecky děti z Bukviček otevřely huby a volání slávy najednou zamrzlo.

Ten dvanáctý byl anglický princ – s kufrem – v čepici – ušmouraný – babička Navrátilová měla pravdu, zlatí princové jsou dnes opravdu jenom v Tramtárii.

Ale hned se strhla veliká rvačka mezi domácími kluky. Každý z nich chtěl nést Klapzubův kufr a nejvíc se jich dralo o tu čest u pana prince. Ale starý Klapzuba kluky okřikl; Klapzubáci si až dosud všechno obstarali sami a ani teď si od nikoho sloužit nedají. A tak se kluci směli jenom tlačit kolem svých hrdinů a nejvýš jen máknout jim na šaty. A při vší slávě nesli si Klapzubové své kufry v průvodě sami a anglický princ zrovna tak jako oni.

»Ono to má svůj dobrý háček,« vykládal později otec Klapzuba v hospodě. »Jeho englický veličenstvo dalo ke mně svýho syna do učení a to jsem ještě neviděl, aby se učedníkovi posluhovalo. Když se na ten vandr dal, musí si svůj pinkl nosit sám. Nejlepší král je ten, který má nejmíň lokajů, ledaže by se mohlo říct, že žádnej král je pořád eště lepší než ten nejlepší.«

VII.

Lidé z Dolních Bukviček si brzo navykli na přítomnost vznešeného mladíka i na časté návštěvy zvědavých cizinců. V přísném, střídmém a pravidelném životě Klapzubových hochů nebylo místa pro parádu a vznešenost. Waleský princ žil s nimi vskutku jako jeden z nich, v ničem se mu neulevilo, ale v ničem se mu taky neublížilo. Prvého dne si ho starý Klapzuba důkladně prohlédl, podíval se mu na svalstvo, dech i srdce a když viděl, že princ běhá krátké i dlouhé trati jako zajíc, poklepal mu spokojeně po rameně a začal s treningem. Od jara do pozdního podzimku byl princ s mužstvem buď na hřišti nebo na pochodech v lese, v zimě se trochu lyžařilo a sáňkovalo a ostatní čas se cvičilo ve stodole. Do měsíce se princ naučil tolik česky, že se s bratřími dobře dorozuměl, a pak už bylo veselo, protože těch dvanáct hochů, plných zdraví, síly a mládí, bylo samý žert a samá taškařice. A starý Klapzuba byl mezi nimi šibal nejpodšitější, ale jen, byli-li už s denním cvičením hotovi. Při cvičení neznal úlevy a oddechu, to byla vskutku těžká dřina, po níž mnohdy pana prince celé tělo bolelo. A pravdu měl jeho otec, když

starého Klapzubu ujišťoval, že hoch má dobré jádro. Vydržel v těžkých začátcích a za půl roku se vypracoval tak, že nebyl od pravých Klapzubů k rozeznání. Hrudník vyklenutý jako zvon, hlava lehce vztyčená, ramena pevná jako břevno, nohy pružné a ohebné v kloubech jak pro tanec, celé tělo mrštné jak kočičí a tuhé jak zubří – jaký div, že velké fotografie, uveřejňované v anglických listech, byly doprovázeny články, plnými chvály a uznání pro výchovu starého Klapzuby.

A což když tento neúprosný strážce svého mužstva připustil anglického náhradníka ke skutečnému zápasu!

Noviny celého světa kritisovaly jeho vystoupení a otec Klapzuba měl pro svou jedenáctku reklamu, na kterou věru ani nepomyslil. Se všech stran se sjížděli učitelé, trenéři a všelijací odborníci, aby od Klapzubů pochytili, jak se musí hráči pro zápasy připravovat. Pochytili mnoho, ale to hlavní, v čem vězelo tajemství Klapzubů, nepostřehli. Byla to jejich duševní a citová převaha, naprostá a nezištná obětavost, s níž jeden pomáhal druhému, skutečné, ryzí bratrství, o němž starý Klapzuba jim sice nevykládal a nepřednášel, ale které mezi nimi vypěstoval a které jim především dopomáhalo k vítězství.

Znovu a znovu se nesla jejich sláva po celém světě a všude byl s nimi královský náhradník, aby zaskočil, kdykoli bylo potřeba. Žil tak s Klapzuby nerozlučně dva roky, až byl povolán zase do Anglie, aby tam pokračoval v studiích. Rozloučil se tedy srdečně, div ne s pláčem, a odjel, ale na Klapzuby zapomenout nemohl a každé příležitosti užil, aby si s nimi zahrál. Jinak hrál pravidelně s Huddersfieldským klubem a byl nejpopulárnější střední útočník Anglie. Žil pořád v ovzduší sportu a když přišel okamžik, kdy se měl ujmout vlády, povolali ho na trůn v pravém slova smyslu s hřiště. Byla to pro něho těžká chvíle, kdy měl opustit své klubovní kamarády a vzdát se rušného života na zeleném trávníku.

Jeho prvním úkolem jakožto nastupujícího panovníka bylo promluvit trůnní řeč. Ministerská rada seděla celou noc, aby tento první projev nového Veličenstva vypracovala. Na všechny politické okolnosti se v něm musilo pamatovat a ministři se pořádně zpotili, než to všecko sepsali a diplomaticky uhladili. Když si pak ráno ministerský předseda vyžádal u mladého krále audienci a chtěl mu nejponíženěji odevzdat znění zahajovací řeči, nové Veličenstvo ho po první větě zarazilo:

»Děkuji vám, milý předsedo, ale já jsem si svou trůnní řeč již napsal sám. Možná, že nebude zrovna diplomaticky vypulérovaná, ale zato bude ryze anglická.«

A Jeho Veličenstvo vytáhlo z kapsy útržkový blok a čtlo:

»Mým národům!

Chystajíce se slavnostně provésti svůj politický výkop, chceme dnes připomenouti svému lidu pravidla, podle nichž se budeme ve hře říditi. Je slavnou tradicí Anglie, že se vždy varovala být offside. Chceme být věrni tomuto čestnému odkazu svých předků a slibujeme, že nikdy nebudeme stát offside, že budeme hájiti svých barev co nejmužněji a nejpoctivěji a že všechna nebezpečí odvrátíme do autu nebo nejvýše na roh. Slibujeme, že se vyvarujeme foul hry a nevystavíme svůj národ v nebezpečí válečné desítimetrovky.

Budeme usilovně pěstovati kombinaci tří vnitřních, považujíce při tom finance za nejlepšího centrforwarda a obchod a průmysl za nejlepší spojky Anglie. Budeme stále pečovati o to, aby mezi všemi řadami obyvatelstva zavládla dokonalá souhra a dáme krátkému přízemnímu podávání přednost před dobrodružným systémem kick and

rush. Chceme bdíti nad tím, aby hra hlavou nebyla nijak zanedbávána a doufáme, že po čase, až nám nebeský Soudce odpíská konec, bude score Anglie vysoké a každý při tom uzná, že jsme hráli hru fair.

K tomu nám dopomáhej Bůh!

Hip hip hurá, hip hip hurá, hip hip hurá!«

VIII.

Dolnobukvičkovské babičce Navrátilové se podařilo staré pohádky zachránit, ale tam na západě, za velkou vodou, v Americe, bylo se starými pohádkami zle. Tam už docela malí špuntíci neměli valného smyslu pro povídky o šťastných princích a nešťastných princeznách; když se jim začalo vyprávět, že byl jednou jeden chudý hoch, už vskočili vypravěči do řeči a chtěli vědět, za který klub hrál. A tak američtí dědečkové a americké babičky, kteří se už nemohli přizpůsobit nové době, byli s vnoučaty docela nešťastni. Nemohli jim s pohádkami přijít na chuť.

Až jeden na to vyzrál. To byla ve státě Oregonu česká rodina, vystěhovala se tam asi před pětadvaceti lety, a ti měli s sebou dědečka, lišku podšitou, který to s kluky uměl. Dával si pozor, o čem tak spolu ta drobotina mluví a tu viděl, že o nic jiného děti nemají zájem než o jakési mužstvo Klapzubů. V tu dobu se vskutku sláva Klapzubovy jedenáctky tak rozšířila, že tam na druhé půli země vypadal každý Klapzuba jako bájeslovný hrdina.

A tu si ten oregonský dědeček řekl:

»Počkejte, děcka, však já vám vymyslím pohádku!«

A když k němu večer přiběhli, aby jim něco vyprávěl, oregonský dědeček se usmál a spustil:

»O Klapzubově jedenáctce jste už slyšeli, co? Nu tak, to je dobře. Ale jestlipak víte, co se stalo jejich dědečkovi s tou

píšťalkou? Že ne? Tak to vy nevíte? Ale, ale – to je přece slavná historie! Tož poslyšte: Dědeček dnešních Klapzubů – buď mu věčná sláva – to byl v mládí docela chudý hoch a jeho rodiče neměli ani té chalupy, kde se později narodili nynější slavní Klapzubáci. Byli chudí jak myši ve zrušeném kostele, kde se nedá ani svíčka ohlodat. A když tedy ten jejich synek – Honza se jmenoval, zrovna jako jeho vnuk, brankář – viděl, že doma není do čeho píchnout, šel za tátou a povídá:

„Táto, já půjdu do světa. Vy se tu sami ještě uživíte, ale pro mne tu práce není a tak bych vám jenom chleba ujídal. Ve světě je práce dost, najdu si nějakou a až se vrátím, ještě vám přinesu peníze!“

Nu, to byla řeč, proti níž táta nemohl nic namítat. Maminka si sice trochu zaplakala, ale která maminka by neplakala, když se loučí se synem? A tak mu z bochníku ukrojili štramfál chleba, do střídy vyrýpli takovou žumpičku, do ní nandali kousek másla, který stará Klapzubová ještě ve vsi sehnala, pak zas máslo tím vyrýpnutým chlebem přikryli a Honza byl na cestu vypraven. K tomu dostal tři křížky a dvě pusy, nu, tak se pod tím nákladem nijak nemusil prohýbat. A Honza šel, z větve si kudlou přiřezal hůl, když mu bylo smutno, zahvízdal si do kroku, a tak mu cesta pěkně ubíhala. Přešel jeden kopec, přešel druhý, třetí, až přišel do velikanánského lesa, z kterého se nijak dostat nemohl. Bylo už k večeru a on byl pořád ještě v tom lese a hlad měl, že mu to v žaludku hrálo jak na varhany. Když tedy viděl, že už asi k žádné vesnici nepřijde, usedl u cesty pod strom, vytáhl ten štramfál chleba a kudlu a začal jej krájet a mazat. A v tu chvíli, kde se vzal, tu se vzal, stojí před ním jakýsi stařeček a povídá:

„Ty máš velký hlad, já mám ještě větší hlad! – Honzo, dej mi kousek!“

Honza se podivil, odkud se stařeček objevil, ale jak ho tu tak viděl, chudého a vyzáblého, podal mu svůj krajíc a kudlu a povídal:

„Jen si ukrojte, stařečku, a namažte si, aby vám to líp jelo.“

Stařeček vzal chléb, ukrojil, namazal, pojedl.

„Kam pak jdeš, Honzo?“ zeptal se potom.

„Sám nevím, kam dojdu. Hledám práci, ale nemohu se dostat z lesa.“

„Nu, dnes už se z něho nedostaneš. Už je noc a les je dlouhý. Nejlépe by bylo tady přespat.“

„A co budete, stařečku, dělat vy?“

„Já přespím s tebou, nemáš-li nic proti tomu!“

„I ne! Počkejte, já vám nahrabu suchého listí, abyste neležel na tvrdém.“

A Honza vstal, shrabal a snesl celé náruče suchého listí a udělal z něho stařečkovi lože. Potom se spolu natáhli a spali. O půlnoci se stařeček probudil a jektal zuby:

„Je… je… je… to… je mi zi… zi… zima!“

Honza otevřel oči a povídal:

„Vezměte si můj kabát, stařečku, trošku se s ním přece zahřejete!“

„Dě… dě… kuju ti, Honzíčku, je… jejej, ten je teplý, už je mi dobře!“

A stařeček zase usnul, kdežto teď bylo zima Honzovi.

Ale neříkal nic, jen se zahrabal do listí a při slunce východu se proběhl lesem, aby se zahřál.

Stařeček spal hodně dlouho a Honza zatím sbíral po lese borůvky a jahody, aby mu mohl dát něco jíst. Byla to snídaně nevalná, ale stařeček i na ní si pochutnal. Pak se oba zvedli a šli. Za hodinu přišli na rozcestí.

„Honzo,“ povídal stařeček, „tady se naše cesty dělí. Ty půjdeš vlevo, kde přijdeš brzo k velikému městu, já půjdu tuhle vpravo. A za to, že ses mne tak ujal, chleba, lože i ka-

bát se mnou rozdělil, dám ti tuhle píšťalku. Važ si jí, ona ti přinese mnoho štěstí.“

A stařeček mu podával malou píšťaličku. Honza si myslil: Jaképak štěstí z píšťaly? Ale nechtěl stařečka urazit, vzal ji tedy a oba se spolu rozloučili. Když už kráčel pár kroků sám, nedalo mu to, aby se na píšťalku nepodíval. Zdála se mu nějak těžká. Vytáhl ji a užasl: píšťalka byla z ryzího zlata! To byl přece příliš velký dar za kus chleba s máslem! Honza se tedy otočil, několika skoky byl na rozcestí a vběhl na druhou cestu. Ale ačkoliv stařeček nemohl ujít víc než nějakých dvacet kroků, nikde nebylo po něm ani památky. Honza volal, ale odpověděla mu jen ozvěna. Stařeček zmizel zrovna tak, jak se včera nenadále objevil.

Honza se tedy vrátil na svou cestu a šel dál, nemálo tím vším udiven. Za hodinu byl z lesa venku. Před ním se otvíral široký neznámý kraj, uprostřed něho město. Silnice k němu byly plny vozů a lidí, jen po té, která vedla k lesu, kde stál Klapzuba, nešel skoro nikdo. Pár lidí se jen kupilo asi v polou cesty mezi lesem a městem a Klapzuba viděl, že je tam hřiště kopané. Sebral se tedy a šel tam a zrovna, když přišel, zaslechl, jak se tam hráči zlobí, že jim nepřišel soudce a že nemají nikoho s píšťalkou.

„Já mám píšťalku!“ řekl Honza.

„Tož nám soudcuj!“ řekli hráči.

Honza chtěl říci, že to neumí, ale vtom píšťalka začala sama od sebe pískat a hráči ihned nastoupili.

„Tohle je divná věc,“ pomyslil si Honza, ale než se nadál, píšťalka hvízdla po druhé a hra se začala. Honza pobíhal po hřišti sem a tam a jen se staral, aby nikde nepřekážel a aby do něho nikdo nevrazil. Víc dělat nemusil, všechno provedla píšťalka sama. Pískala auty, rohy, offsidy, góly, ruce, začátek půlky i konec, ale nejzuřivěji pískala, když se někdo dopustil nesprávnosti nebo dokonce surovosti. Ať to bylo

sebe lépe zamaskované vražení, podražení nebo kopnutí do nohy, píšťalka po každé zahvizdla tak pronikavě, že se viník přímo polekal a ani se neodvážil zapírat. Všichni si toho všimli a říkali:

„Panečku, to je soudce! Nic mu neujde! Ani se po hráčích nedívá a přece všechno vidí. Kdopak kdy viděl takového soudce?“

A když byl konec, neodnesli ze hřiště brankáře, jak bylo zvykem, nýbrž popadli Honzu a nesli ho na ramenou až do města. Předsedové těch klubů ho pozvali na banket a tak Honza, který celý den hladověl, dostal najednou jídla a pití, co hrdlo ráčilo. Ale tím nebylo jeho blaho u konce. Za týden se měl hrát v tom městě zápas o mistrovství a tu byly vždycky nekonečné spory o soudce. Každý ze soupeřů tvrdil, že straní druhému a konec konců mu vynadali všichni a soudce musil být rád, když ho obecenstvo nezbilo. Teď se konečně našel cizinec, který dovedl soudcovat nanejvýš spravedlivě; i přišli ještě na tom bankete k Honzovi a žádali ho, aby zůstal ve městě ještě týden. „I jeminá̌ku,“ řekl Honza, „pročpak bych nezůstal, ale z čeho tu mám být živ?“

„O to se nestarejte, pane Klapzubo,“ řekli mu vyjednavači, „dostanete stravu i byt a ještě slušné diety.“

Co to jsou diety, Honza nevěděl, ale pochopil to, když mu každého večera vyplatili dva zlatníky na drobnou útratu. Ale protože Honza pranic neutrácel a živobytí měl, vzal ty peníze a každého dne vypáral kousek podšívky u kabátu a zašil si do něho „dietu“.

Za týden soudcoval s velikou slávou a na údiv všemu obecenstvu. Žasli všichni, jak je to možné, že se ten soudce o zápas pranic vlastně nestará a přece ani jednu nesprávnost nepropásne. Inu zlatá píšťalka byla čarodějná věc a Honza už věděl, že ten stařík, kterého se ujal, nebyl žádný obyčejný smrtelník.

Ale píšťalka mu opravdu pomáhala k štěstí. V přestávce

zápasu už za ním přišli direktoři nějakého cizího klubu a pozvali si ho do jiného města, druhý den byly o něm chvály plné noviny a on dostával pozvánku za pozvánkou, aby přijel sem či onam soudcovat. To už se tedy nijak nerozpakoval, jezdil a soudcoval, a protože nebyl zabedněný hoch, pochopil brzy, oč v kopané jde a tak byl z něho soudce, jakého země neviděla. To už si zlatníků do kabátu nezašíval, naopak, pořídil si nové šaty a dělal pána. A zlatá píšťalka sloužila mu věrně a poctivě, neboť povahou se Honza nezměnil a byl pořád takový dobrák, jako když vyšel z domu.

Jenom že nebyla vždycky jeho služba příjemná. Píšťalka byla neúprosná a přísná a soudcovala, i když to nebylo na hřišti. A právě v životě poznal Honza, že to není vždycky pohodlné, když se nestrpí žádná nepravost. Po prvé to bylo v kanceláři jednoho klubu. Honza tam odpočíval v přestávce a v jeho přítomnosti vyjednával jednatel klubu se zástupcem klubu jiného.

„Tož ujednáno," pravil jeden z nich, „příští neděli se naše mužstva utkají a ani vy ani my nepostavíme do dnešního mužstva nového hráče."

„Souhlasím," řekl druhý, ale vtom – fíííí – zlatá píšťalka začala v kapse pískat, protože to nebyla fair hra, neboť ten druhý klub už si přeplatil cizího hráče pro své křídlo.

Vyjednavači sebou škubli a podívali se na Honzu, který se začervenal jako rak.

„Pane Klapzubo, tohle mi po druhé nedělejte," pravil mu později jednatel přísně, „vy takhle v klubovnách leccos slyšíte, ale upozorňovat na naše triky nesmíte."

„Račte odpustit," omlouval se Honza, „mně to jen tak vypísklo. Po druhé si už dám pozor."

Ale to mu nic platno nebylo, jak se v jeho přítomnosti spáchala nějaká nepravost, zlatá píšťalka, třebas v kapse, vypískla. Honza byl z toho kolikrát všecek nešťasten a nejednou se tou přísností píšťalky špatně poměl. Šel třebas docela nic

netuše po ulici a tam stál vůz, jejž koně nemohli do příkrého svahu vytáhnout. A po jejich každé straně stál jeden vozka a ti mlátili do koní obrácenými biči. Honza si ještě ani neuvědomil, oč jde, a píšťalka už fíí, fíí, fíí – pískala surovost. Kočové se ohlédli, spatřili Honzu a už se do něho dali.

„Co ty tady pískáš? Ty chceš na nás přivolat policajty? Véno, na něho!“

A rozběhli se s biči na Honzu, který nestačil utíkat; a jak tak uháněl, píšťalka mu v kapse znovu pištěla, protože to byla ještě větší surovost, když dva kočové honili tady nevinného.

A tak čím dál tím více se zaplétal Honza skrze tu zlatou píšťalku do nepříjemností. Čím větší množství lidí poznal, tím častěji píšťalka pištěla a zvláště když přišel do velkých měst, do těch ohromných mravenišť, píšťalka nepřestávala ječet a kvičet. Celé dny chodil Honza po ulicích, ale člověčka spravedli-

vého a poctivého nepoznal. Jak se s někým dal do řeči, po třetí větě už píšťalka vypískla, že neznámý řekl nějakou lež. Honzovi bylo z toho smutno. Seděl večer ve svém pokojíčku sám a říkal si: „Božíčku, Božíčku, tak velký je svět a tolik nepravosti v něm! Vždyť už tu na zemi snad není dušičky, která by to se mnou dobře myslila!“

Řekl to trpce a zahořkle, ale jen to dořekl, ozvalo se v kapse slabounké, vyčítavé písknutí. Honza se zarazil. Vida, teď sám promluvil nepravdu. Někomu tou svou nevírou ukřivdil. Tož tedy nejsou ve světě jen lidé zlí. Honza se zamyslil; a jak se tak v jeho jizbičce zešeřilo, vyvstal mu před očima obraz Dolních Bukviček, spatřil tam tátu a mámu, jak od noci do noci robotí, z bídy nevyjdou, ale slova křivého nevypustí. A Honzovi se najednou zastesklo po domově, po vší té chudobě poctivých srdcí. Rázem se mu jeho pohodlné živobytí zprotivilo. Co mu bylo platno, že tu dělal pána, když si vlastně pro počestné jednání všude působil nepřátelství? Domov – to je, holečku, jiná věc, tam může jít má zlatá píšťalka do výslužby.

A Honza vstal, rozsvítil a podíval se na své úspory. Mnoho toho nenašetřil, prosím vás, on ani státní soudce jmění nenadělá, natož fotbalový; ale pár stovek tu přece pohromadě bylo.

A tož Honza neváhal, zaplatil hostinskému, u kterého bydlil, nějakou tu útratu a hajdy na vlak, zpátky domů, do Čech, k mamince. Však ho taky přivítala, div ho samým objímáním neudusila. A což když vytáhl ty své bankocetle! Jakživi neměli u Klapzubů tolik peněz pohromadě. Tož se tedy hned s tátou uradili a druhý den si koupili kousek pozemku u lesa a do měsíce začali stavět. Když byla chalupa hotova, Honza se na ni oženil a do roka měl kluka a to byl právě tatík nynějších Klapzubů. Ale starý Honza Klapzuba se už nikdy do světa nepustil. Žil se svými, počestně a spravedlivě, takže zlatá píšťalka, kterou měl v truhlici pod svátečním kloboukem, opravdu u nich už nikdy nezapískla.

Když potom po letech umřel, vzpomněli si domácí, že míval takovou jakoby zlatou píšťaličku. Šli ji tedy hledat do truhly, ale píšťalky tam nebylo. Odešla s Jenem Klapzubou; a tím mu prokázala poslední službu.

Neboť hle, co se stalo. Přišel Jan Klapzuba k bráně nebeské a zaťukal na vrata. Špehýrka nahoře se trošičku pootevřela a nějaký rozespalý hlas tam zabručel:

„Kdo mne to tady budí?“

„To jsem já, Jan Klapzuba z Dolních Bukviček; rád bych se dostal do nebe.“

„Jak povídáš – Jan Klapzuba?“

„Tak jest.“

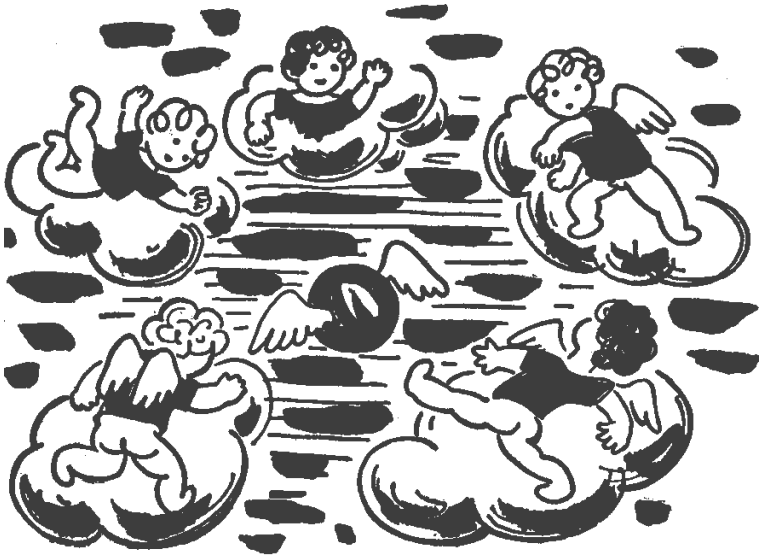
„Počkej tedy, hned se podívám.“

A svatý Petr přivřel špehýrku, vzal velkou knihu, co jsou v ní zaznamenáni všichni hříšníci, a hledal pod písmenem K. Jenomže tu noc byl nějak ospalý, tož se spletl a místo Klapzuba Jan, Dolní Bukvičky, našel si o řádek předtím Klapzuba Jakub, Horní Bukvičky. A to byl sedlák lakota učiněná, držgrešlík nenasytný, chamtivec a mamonář přeukrutný. A tak svatý Petr otevřel zase špehýrku a houkl dolů rozzlobeně:

„Tady nemáš co pohledávat. Celý život jsi mamonil – marš do pekla!“

A přirazil špehýrku. Starému Honzovi Klapzubovi vyhrkly slzy do očí – on že celý život mamonil? Taková křivda že se mu může…

Ale ani nedomyslil. V tu chvíli, jak svatý Petr své mylné slovo vyřkl, zlatá píšťalka, na niž Honza ani nevzpomněl, začala pískat. Vylétla mu z kapsy a poletovala před branou nebeskou a pištěla čím dál silněji a pronikavěji. Celým nebeským prostorem proniklo její pištění, od hvězdy k hvězdě, od slunce a měsíce až dolů k zemi, pištění strašlivé, ječivé, kosti pronikající. Pán Ježíš se tím hrozným pískotem probudil, Panenka Maria si zacpávala uši, Bůh Otec se přimračil a už všude hřmělo a se blýskalo a andělé poletovali jako po-

plašené holubice a do toho hřmění a pištění a zmatku a blýskání zaduněla přísná slova Nejvyššího Otce:

„Petře, Petře, někomu se stala křivda!“

A svatý Petr, beztak už uděšený, protřel si důkladně oči, vykoukl ještě jednou ven a nemohl se zdržet slaboučkého zaklení:

„I kakraholte – vždyť je to Honza!“

A už pelášil ze svého kamrlíku otvírat vrata a v tu chvíli píšťalka fíí-t skončila své hrozné pištění, mraky a blesky zmizely, duha se rozepjala nad branou a Honza Klapzuba, který nikomu neublížil, vstoupil do nebe, kde malí andělíčkové dělali kotrmelce radostí, že to tak dobře dopadlo. A když se Honza blíže podíval na svatého Petra – ejhle! to byl ten podivný stařeček, s kterým se před lety setkal a který mu daroval tu kouzelnou píšťalku. Teď mu ji tedy Honza odevzdal, protože jí už v nebi nepotřeboval. Našel si tam sice taky anděly, kteří si občas zahráli kopanou a s ra-

dostí ho pozvali, aby jim soudcoval, ale prosím vás, to byla rajská hra, žádná surovost, žádná stolička, oni se jen tak kolem sebe vznášeli, ukláněli se navzájem a jeden druhého prosil, aby si ráčil kopnouti do míče. A pro samou andělskou něhu by se míč ani nepohnul – ale on měl na štěstí křidýlka jako oni a tak poletoval od jedné nebeské branky ke druhé sám…«

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

To byla tedy pohádka, kterou si vymyslil oregonský dědeček, a všichni kluci uznali, že je »správná«.

IX.

Nestor českých básníků Vincenc Kabrna tlel již dávno pod tíhou náhrobního kamene ve Slavíně, ale jeho hymna, věnovaná Klapzubově jedenáctce, hřměla ještě vítězně po všech hřištích Evropy a Ameriky. Klapzubové žili a byli hrdiny všech národů Starého i Nového světa.

»Na zelené trávě
svítí bílé linie,
kdo chce s námi hráti,
ten si to vždy vypije…«

Do kolika větrů zazněl tento zpěv jedenácti Klapzubních hrdel? Kolik milionů lidí se zachvělo předtuchou porážky, když se nad trávníkem nesla ne zrovna jemná, ale působivá slova Kabrnova:

»Nežli cizí brankář
natáhne svá klepeta,
zazvoní už rána,
míč se v síti třepetá…«

A kolik mužstev na pevnině i ostrovech cítilo, jak jejich šance klesají, když se ze sloky rozvinul neúprosný refrén:

»Stop!
Už to piš!
Šut!
Raděj níž nežli výš!
Stop!
Šut!
Už to piš,
ať gól uvidíš!«

Nebylo nejmenší naděje, že by se kdy podařilo Klapzuby porazit, ale věcná a neuhasínající touha dokázat nemožné, která je nejkrásnějším rysem sportovního ducha, hnala všechna mužstva do nových a nových pokusů. A pak obecenstvo je chtělo mít, chtělo je vidět, chtělo se dát unést jejich hrou a uměním. Proto byla v zákulisí kopané neustálá tahanice o to, který klub bude hrát s bukvičkovskými hochy a který o tuto čest i slávu přijde. Všichni se předbíhali v nabídkách a předstihovali v honorářích, a tak se starý Klapzuba brzy zubil na celé kolo, když přepočítával penízky, které se z celého světa sbíhaly do jeho zásuvky.

Jejich rodná chalupa na kraji lesa stála ještě jako tenkráte, když začal hochy trénovat, jenom že byla teď pěkně opravena, vyčištěna a vypiplána jako nejroztomilejší hnízdečko. Ale její nejbližší okolí se znamenitě změnilo. Z loučky, kde před lety po prvé zaduněl míč, kopnutý Klapzubí nohou, upravilo se vzorné treningové hřiště se šatnami, tělocvičnami a sprchami, kam tajemníci a předsedové všech klubů dojížděli si prohlédnout dokonalost všeho zařízení. Pozemky kolem starý Klapzuba postupně skoupil, aby na nich vystavěl pro každého syna domek. Byly to malé veselé klícky o několika místnostech, se zahrádkou i dvorkem, celá rodinná kolonie, o níž se mnoho v kraji hovořilo a jejíž fotografie prošly obrázkovými časopisy celého světa. Hoši sami nechápali, proč se otec do těchto staveb pouští. Jim bylo nejlépe, když byli pohromadě

a nikdy jim nepřišlo na mysl, že by se jednou roztrhli a každý bydlil na vlastní pěst.

»Tomu vy ještě nerozumíte,« říkal starý Klapzuba na jejich námitky, »však ona přijde chvilka, kdy nám budou domky jako když je najdem!«

A stavěl, zdil a upravoval je dále, nic se neohlížeje, že kluci jsou nejšťastnější, když se mohou společně natáhnout v seně nebo přespat ve stodůlce na mlatě. Dorostli zatím do mužných let a i ten nejmenší dotáhl to vzrůstem a ramenatostí na nejstaršího Honzu. Teď už na nich tatík tolik neseděl s treningem, ale oni sami jej udržovali skoro v stejné míře jako tehdy, když bylo jejich úkolem prodrat se první třídou. Jen někdy, obyčejně den před zápasem, šli místo cvičení na delší výlet.

Jednou se taky tak pustili do lesa a šli několik hodin zpívajíce a hvízdajíce. Krajíc chleba s máslem měl každý z nich v kapse, pitné vody bublalo v lesním potůčku dost, tož jim nic nechybělo a byli spokojení a veselí. A když tak šli několik hodin, zeleň lesa začala prosvitávat a mezi hnědými kmeny stromů bylo vidět pruh žita a svítivou plochu nějakého paloučku. Odtamtud zaznívalo mnohonásobný chlapecký pokřik a halasení a mezi ním co chvíli zvonivé zadunění, o jehož původu nemohli být Klapzubové na pochybách. Nějací hoši tam hrají kopanou!

Klapzubové se podívali na sebe a div se jim sliny nesbíhaly. To by bylo něco, po takové procházce si teď půl hodinky zahrát!

Všechno se v nich rozechvělo touhou po míči. Vyrazili z lesa ven. Vskutku tam hrálo několik vesnických hochů, jak tak kluci hrávají: branky udělány ze svlečených kabátů, jedna nohavice u kalhot vyhrnuta, rukávy vysoukány. Pomezní čáry byly přimyšleny a zavdávaly nejvíce podnětu ke křiku, stejně jako hádky, šel-li míč »vysoko« nebo byla-li to vskutku branka. Hráli se vší klukovskou vášnivostí, co však hlavní,

měli bezvadný kožený míč, čtverku, s duší dobře naplněnou. Na něj se upřely žádostivé zraky všech jedenácti Klapzubů, jak vystoupili z lesa. Ale v zápětí nato i hrající hoši zpozorovali příchozí. Jeden z nich zrovna chtěl vhazovat aut, ale jak se otočil, spatřil mladé muže na pokraji lesa. Ruce s míčem mu poklesly, oči se zavěsily k lesu a z úst mu vyjeklo jediné slovo, plné zbožné úcty, leknutí i obdivu:

»Klapzubáci!«

Ostatními to trhlo a v tu chvíli bylo po hře. Chlapci se srazili v ustrnuté klubko a nespustili očí se svých hrdinů. Jen jeden, a to právě ten, jemuž patřil míč, neztratil hlavu. Snad že nebyl ze vsi, nýbrž z města, ostřílenější a na všelijaké veličiny navyklejší, jakmile poznal, o koho jde, vykřikl na hochy:

»Není odpískáno, hraje se dál!«

Byla v něm veliká porce chlapecké pýchy, která nemohla připustit, aby se hra přerušila pro příchod několika dospělých. A tím méně se směla přerušiti, jestliže to byli zrovna Klapzubáci. Budiž jim všechna chvála a čest, ale když se hraje, tož se hraje a do diváků nám nic není. A právě Klapzubáci ať vidí, že my hrajeme zrovna tak oddaně jako oni! A ať vidí, že nám jako diváci nijak neimponují!

»Nu tak k čertu, hrejte dál!«

Ale městský hoch marně volal a se zlobil. Jeho spoluhráči byli jako přimraženi. Zvláště, když Klapzubáci zřejmě namířili k nim.

»Půjčte nám na chvilku míč, hoši,« zavolal na ně Honza Klapzuba, »a zahrejte si s námi!«

Vesničtí hoši sklopili oči. Někteří se rozpačitě usmívali, někteří kopali patou do trávy, ten, co vyhazoval, otevřel ruce a nechal míč sklouznouti na zem.

»Čí je to míč?« zeptal se Honza.

»Můj!« vykřikl městský hoch. Vykřikl to nějak ostřeji a zároveň skočil k míči a sevřel jej pod pravou paží jako na ochranu.

»My bychom si chtěli zahrát,« řekl Honza. »Vezměte nás do hry!«

Nastala chvíle ticha. Hoši se po očku koukli na kamaráda z města. Stál tu bled a vztyčen a díval se Klapzubovi do očí. Po chvilce mlčení nabral dechu a řekl křečovitým hlasem:

»To nejde. My s vámi nemůžeme hrát.«

»A proč ne? Bojíte se porážky? My se rozdělíme.«

»Porážka by nebyla žádnou hanbou. Ale my s vámi nemůžeme hrát.«

»Ale řekni nám – proč?«

»Tak. Proto.«

»To není odpověď. Musíš říci důvod. Proč?«

Chlapec ještě o poznání zbledl a potom vykřikl:

»Protože jste profesionálové!«

»Cože?«

»Ano, vy jste profesionálové a proto s vámi nemůžeme

hrát. My hrajeme pro čest a vy hrajete pro peníze. Já s vámi nechci nic mít.«

Klapzubové se užasle podívali na sebe a pak na chlapce. Tohle jim ještě nikdo neřekl! Mladší z nich zrudli zlostí a chtěli na kluka skočit, ale Honza je zarazil. Fakt byl ten, že Klapzubové o téhle věci nikdy nepřemýšleli. Ani je nenapadlo starati se o peníze. Když dorůstali, naučil je tatík hrát kopanou a oni hráli, jak je tomu naučil. A protože hra byla jejich vášní, hráli kde s kým, kam je otec přivedl, a neměli jiné myšlenky, než zvítězit. Vyhrát nad sokem, to bylo přece jádro vší hry; a vyhrát poctivé a bez hrubosti, to byla radost klapzubovské hry. Co s tím měly co dělat peníze? Nikdy o tom s otcem nemluvili, nikdo jim to taky nikdy nevyčetl. Až tenhle pihovatý kluk s vyhrnutou nohavicí, křečovitě chránící svůj míč a zřejmě připravený, že se bude raději rvát, než aby ustoupil ve svém cítění!

Honza Klapzuba, kapitán neporazitelných Klapzubů, byl zmaten. Něco bylo v hochově přízvuku, co mu dávalo za pravdu, ale Honza se v tu chvíli nemohl domyslit pravé podstaty věci. Všechny jeho představy byly zvráceny jedinou větou: My hrajeme pro čest a vy hrajete pro peníze. Je to pravda nebo to není pravda? Jeho cit se tomu vzpíral. Nikdy nepadl do jeho jedenáctky ani stín touhy po penězích, oni sami hráli vždycky jen o čest, ale vzpomněl-li si na tisícovky v tátově zásuvce, bál se, že by se sotva mohl hájit.

Nesmírně trapná chvíle přešla. Honza zvedl hlavu a podíval se pihovatému chlapci přímo do očí.

»Chlapče,« řekl pak pomalu a nezvykle vážně, »není to všecko tak, jak si to představuješ. My jsme, pravda, hrou vydělávali, ale pro peníze jsme nehráli. Ale já vím, že je to těžko vysvětlovat, když člověk nemá důkazů. Nebudem tě tedy nutit do hry, ale prosím tě, pamatuj na dnešní hovor a dávej si na nás pozor. Možná, že se někdy sejdeme a že si to budeme moci lépe vysvětlit. Sbohem!«

A Honza Klapzuba se obrátil k lesu, následován desíti bratry Klapzuby, kteří cítili totéž, co on. Zapadli udiveným klukům do lesa a kráčeli čtvrt hodiny nejostřejším pochodem svého života. Pak se teprve Honza zastavil, podíval se po bratrech a řekl:

»Kluci, dnes byla Klapzubova jedenáctka po prvé poražena. A to hned čtyři k nule. Ten pihovatý kluk byl o třídu vejš.«

A deset Klapzubů mlčky přikývlo, neboť řekl to jejich kapitán a tu se nemohlo docela nic namítat.

X.

Příhoda s pihovatým chlapcem nepřešla jen tak lehce. Klapzubové již o ní nepromluvili ani slůvka, ale všecka radost jako by s nich spadla. Ty tam byly doby, kdy se dravě hnali po míči v treningu a kdy celé večery strávili vymýšlením nových triků a překvapujících kombinací. A to tam bylo i jejich přirozené, zdravé veselí, bujará radost ze zápolení a vítězství. Chodili kolem jako morousi, všechna cvičení dělali jen z mechanické navyklosti, a zápasy, k nimž je starý Klapzuba podle poznámek ve svém kalendáři dovezl, odbývali jako trapnou povinnost. Jejich hra byla ještě pořád nanejvýš dokonalá a virtuosní, jejich technika a souhra pořád ještě omračovaly, ale vší jejich bravuře a dovednosti chyběla jiskra vášně. Rozdíl jejich hry byl tak nápadný, že přes všechny vítězné výsledky neunikl pozornosti sportovních redaktorů.

»Klapzubové jsou unaveni!« psal tehdy vážený A. E. Williams v The Sportsman. »Nedejme se klamati stále skvělými číslicemi jejich vítězství. Číslice je suchá formulka, která velmi nepřesně vyjadřuje poměr sil a zcela mlčí o podstatě hry. A ta se u těchto mistrů změnila. Ono přemocné kouzlo, kterým kdysi vítězili nejen nad protivníkem, ale i nad obecenstvem, ono nevyličitelné kouzlo svěžesti a životní chuti vyprchalo. Nelze se tomu diviti, všechno, co se stále a stále opakuje, pozbude půvabu a stává se mechanickým problémem. Viděli jsme to na všech profesionálech Spojeného krá-

lovství. Jedině amatérství, čisté a ryzí, vyžadující od svých lidí všelikých obětí, dává jim za to odměnou to nejkrásnější, co tělesná výchova přináší: sportovního ducha. Každá jiná forma sportovní činnosti vede k duchovnímu umrtvení. Klapzubové jsou jistě nejušlechtilejší ze všech mužstev, která se kdy živila hrou na zeleném trávníku; dík krásné jejich výchově neviděli jsme u nich nikdy onoho pustého kšeftaření, které se žene za gólem jenom pro odměnu, jež je na každou branku vypsána; přes to však podléhají i oni zákonu zmechanisování, již proto, že jsouce zbaveni všech náhod, které rozhodují o hráčích amatérech, dospěli k virtuositě, jež nemá soupeře. Klapzubové jsou unaveni svou vlastní dokonalostí, toť jejich tragický osud; a to je též novým velikým připomenutím mládeži Anglie, že hlavní věcí života je dobrý duch a nikoli pouhá dovednost.«

Klapzubové sami sotva čtli tyto řádky londýnského týdeníku, ve své nechuti už ani nerozřezávali časopisy, jež jim docházely. Starý Klapzuba však nemusil čekat, až mu Williams určí diagnosu jeho mužstva. Cítil dávno předtím sám, že hoši nejsou pohromadě, a bylo to pro něho takovým překvapením, že se ani neodvážil o tom mluvit. Obcházel kolem svých lidí jako kocour, který neví, v jaké náladě je jeho pán. Královská lulka byla všecka rozpálená, jak z ní znovu a znovu rozčileně bafčil, ale všecko jeho tajné zkoumání bylo nadarmo. Chlapci se jaksi uzavřeli, dělali poslušně, co nařídil, ale někdejší radosti v chaloupce nebylo. A tak se konečně po dlouhém rozvažování a trápení rozhodl, že na ně udeří přímo.

Byli jednou po zápase, už doma, všichni nataženi navečer na dvorečku. Voříšek seděl Honzovi na břiše a koukal do kurníku, kde se praly ospalé slepice, než si našly nejlepší uvelebení na noc. Chlapci leželi na zemi, s rukama roztaženýma, s očima klouzajícíma po oblacích, všichni volně a vydatně vdechujíce vůně, jež větřík sbíral v lese a hnal přes dvoreček do polí. Starý Klapzuba seděl na pařezu, kde se

štípalo dříví, dlouho sebou vrtěl, až konečně odplivl a zahučel:

»Setsakra ty kluku kapitánská, tak se mi zdá, že ti to v mužstvu neštymuje!«

Honza si hrál s Voříškovým obojkem.

»A co se vám nelíbí, táto? Přece jsme vyhráli jako vždycky!«

»Ejnu, vyhráli, vyhráli, ale nesměl bych být Klapzuba, abych nevěděl, že už to taky někdy můžem projet! Který setsakra čert vám vlezl do hlavy? Už ani nemluvíte, nezpíváte, nehvízdáte, odkop děláte, jako by vám mičuda překážela – co to s vámi je?«

Mladí Klapzubové počali se vrtět, převalovali se s boku na bok, jako by je půda pálila, ale nikdo ani necekl. A starý Klapzuba, když už jednou začal, šťoural se v jejich svědomí dál.

»Vždyť už si toho i ta naše máma všimla, že jste jako vyměnění! Tuhle přijde za mnou a povídá: Copaks, táto, s těmi kluky proved? – Jářku, co bych proved? – Ona zas, že prej už nejste takoví, jako jste bývali. Že prej si jí už ani její Jirka nevšimne a tak se mi z toho rozplakala, chudák stará!«

Ono to ve skutečnosti nebylo všecko tak zrovna pravda, jak to starý Klapzuba vyprávěl, ale on, kůže mazaná, si řekl, že musí kluky rozebrat a přimět k hovoru. A už se mu to povedlo. Jirka, maminčin miláček, ihned vylítl:

»To není pravda, že si jí nevšímám! To je něco docela jiného! A vůbec, Honzo, řekni tátovi, co nám je! Jen to pěkně vyklop, ať se s tím pořád netrápíme!«

Starý Klapzuba prudčeji zabafčil, ale pak řekl docela mírně a nezvykle srdečně:

»Tak copak máš na srdci, Honzíčku? Jen se mi svěř!«

Honza sehnal Voříška, napolo se zvedl a zadíval se tátovi do očí.

»Táto, kolikpak máte peněz?«

Starý na pařezu sebou škubl. Tohle nečekal.

»Peněz? Co chceš s penězi? Mám sem tam nějakou stovku, ani jsem to řádně nespočítal.«

»Víte, táto, to je tak. Vy jste nás vyučil hrát, abychom si mohli vydělávat na živobytí. Pámbu vám to zaplať, dal jste si s námi pěknou práci a mně se zdá, že jsme vám ji nepokazili. Ale to víte sám, že my jsme sami pro peníze nehráli. My jsme nikdy nevěděli a nevíme, kolik jste za hru dostal. A taky se po tom nesháníme. Nám jde jen o jedno – jestli jste už s maminkou nadosmrti zajištěni… Jestli ne, tak už nemluvme, hraje se dál.«

Starý Klapzuba bafčil jak lokomotiva.

»A jsme-li zajištěni – to se už nebude hrát?«

»Ne, táto, v tom případě toho necháme! Aspoň za peníze hrát nebudeme! Vždycky jsme se bili jen o čest být první a co se vydělalo, je vaše. Musíme se starat o to, abyste měl s maminkou z čeho být živ. O to jde především. A když už jste ten hovor načal, tož vás prosíme, abyste nám to řekl.«

»Tak vy teda hrajete jen na mámu a tátu? Setsakra jedenáctko – a z čeho pak budete živi vy sami?«

»O nás se nestarejte! Když to nebude možno jinač, půjdeme za trenéry do klubů. Však se o nás ještě porvou.«

»A vy že byste chtěli rozpustit nejslavnější mužstvo?«

»Ano! Nenecháme přece po sobě pošklebovat kdejakého pihovatého kluka, on že hraje pro čest a my pro peníze!«

»Hm – tudy na to? Tedy nějakej pihovatej kluk… A to už je pevné rozhodnutí, kapitáne?«

»Pevné, táto!«

»Mužstvo souhlasí?«

Hoši kolem jenom zabručeli. Starý vstal a dlouho vyklepával lulku. Bylo už tma, na nebi svítily hvězdy. Starý nemohl být s lulkou nějak hotov. Nikdo ani nešeptl. Konečně se starý otočil.

»Tak vy tak, kujóni? Vy se nutíte do hry jen k vůli mně? Hm… Tak tedy… tak to tedy zhasnem… čutačky dáme na půdu… rozšněrujeme míče… a vypustíme duše…«

»Jenom z těch míčů, táto!« volali Klapzubáci, jeden přes druhého vyskakujíce.

»Nic platno, vypustíme duše! Sbalíme vlajku… Klapzubovy jedenáctky už nebude…«

Brada se mu docela rozdrkotala. Teď teprve chlapci viděli, jak on celým životem visel na jejich díle. Vrhli se k němu, objímali ho, odprošovali, těšili.

»Setsakra, setsakra!« ulevoval si na konec, »nechte mne aspoň nacpat fajfku jeho englickýho veličenstva. Však už žádnou druhou nedostanu, se žádným potentátem nebudu sedět v lóži! Ejnu, pořád jsem čekal, že se jednou rozbijete, ale vždycky jsem myslel, že to bude pro ženskou! A zatím, koukejme, kluci by chtěli být amatéry! No, pojďte k mamince, ta bude, chudáček, taky koukat!«

Toho večera bylo zas v chalupě po dlouhé době řečí a křiku jako tenkráte, když je táta hnal po prvé do Prahy na zápas. A v tom halasu si ani nepovšimli, že starý Klapzuba vytáhl Klapzubku na zápraží. Stáli tam spolu potmě a Klapzuba do ní hučel svoje pokyny.

»…ne abys jim řekla, kolik máme! Do hrobu to s sebou nevezmeme, co vydělali, bude jednou jejich. Ale teď ještě o tom nesmějí vědět. Třeba by je ty peníze pokazily. Jsou mladí, ať jdou pěkně po živobytí. Mladému člověku peníze nesvědčí. Půjdou, probijou se, až to v životě vyhrají tak jako na hřišti, budou mít pro peníze rozum… Však až se jednou budou chtít ženit, bude jim nějaká ta tisícovka moc milá…«

Klapzubka, udřené ruce složené pod zástěrou, jen tak popotahovala, aby zadržela slzy. Ale poslouchala ho a na všecko kývala hlavou. Vždyť on, starý Klapzuba, chalupník, uměl všecko na světě tak zařídit, že nad tím vždycky jen žasla a spínala ruce údivem. A tak pochopila i jeho nový úmysl, schvá-

lila jej a oba se vrátili jaksi spokojenější k synům do chalupy.

Ti ještě seděli v nejčilejším hovoru a kuli plány do budoucnosti. Všechna jejich kopáčská sláva jako by ani neexistovala; každý se zabýval jenom tím, co bude, co by dovedl, jak by se asi uživil. Jejich přirozené schopnosti, potlačené výhradní starostí o kopanou, se rychle probouzely. Najednou viděli, že život je mnohem bohatší a plnější, nežli jej dosud znali, a že je v něm více a vážnějších povinností pro mladého muže, nežli si dosud dovedli představit. Tou chvílí, kdy sport přestal být jejich zaměstnáním a stal se tím, čím ve skutečnosti je, zdravou hrou, potěšením a doplňkem občanského života, pochopili, že těžisko leží v práci a nikoli ve hře. Nesměli by to být hoši tak zdravě vychovaní, tak tělesně i mravně utužení, aby neměli smyslu pro povinnosti života. Naopak, jejich mozky kvapně spřádaly a rozváděly všechny příští možnosti a hledaly cestu, jak by mladí Klapzubové mohli co nejrychleji a nejúčinněji stanout každý na vhodném

místě v lidské společnosti. Zkoumali svoje schopnosti, nadání, náklonností a kdyby je byl starý Klapzuba po půlnoci nerozehnal, byli by mu debatovali do rána. Ale i když byli na lůžkách, neměli na spánek pomyšlení, převrat byl příliš veliký. A tak už dávno kohout vyvolával slávu nového dne, když se jim jednomu po druhém teprve začaly klížit oči.

Zaspali toho dne zcela nezvykle, neboť starý Klapzuba je nepřišel vzbudit, jak jindy dělával. Nechal je spát až do božího poledne a s lišáckým úsměvem je uvítal, když se ráno za hrozného křiku a divení hrnuli k snídani. Starý Klapzuba mohl na nich oči nechat, když je tak viděl sedět u stolu, mladé, zdravé, plné síly a životní chutí. On taky až do včerejška v nich viděl jen hráče, jen hráčský materiál a jinak o nich skoro ani neuvažoval. Dnes teprve si všiml, jak vyspěli a jací jsou z nich urostlí, zdatní mladí mužové. A tak by byl samou radostí a pýchou zapomněl, že má v kapse pro ně veliké překvapení. Teprve když byli po jídle a chtěli se zvednout, škubl sebou a prohodil:

»Počkejte, hoši, něco vám tady přišlo!«

A zalovil rukou v kapse a na stůl položil telegram.

XI.

Malý čtvereček složeného papíru zarazil veselou živost mladých Klapzubů. Dívali se rozpačitě na tajemnou depeši a tajuplnou tvář otcovu. Konečně se Honza vzchopil a rozbalil telegram. Byl od londýnského Vincence Macešky a zněl:

Australie wyzywa match mistrovstvi sveta zatri mesice sydney telegraphujte podminki macecka.

Honza podal depeši Josefovi, ten si ji chvějícíma rtoma pošeptmo přeslabikoval a podal ji Karlíkovi a tak šla dál a každý si vlastníma očima přečtl neočekávanou nabídku. Za tři měsíce v Sydney mistrovství světa? Klapzubové proti Austrálii? Každý z nich cítil, jak se mu rozčilením tají dech. Zmatené pohledy se zase soustředily na tváři starého Klap-

zuby, který ani nemrkl a jen lulčičku obracel z koutka do koutka. Konečně Honza přerušil ticho.

»A co vy, táto, tomu říkáte?«

»Co bych já říkal?« zahovořil pomalu starý. »Že je škoda, že to přišlo tak pozdě! Hrát už nebudeme, tož co se tím trápit? Beztoho jsme se s maminkou dohodli, co se bude teď dělat. Ještě dnes si ve vsi zamluvím pluh a až jej dostanu, pěkně hřiště zaoráme a osijem. To dá ňáký políčko, taková odpočatá půda! Jinak arci, nebejt vašeho rozhodnutí – setsakra kontinent, to bychom se na tu Australii vytáhli!«

»To si myslím!« vpadli hned synové unisono. »Mistrovství světa! Copak je potřebí ještě o ně zápolit?«

»Inu – toť se ví, že tady jsme to všecko vyhráli! Ale s Australci jste se přece jenom nesrazili a mají tedy právo vás vyzvat. Ale jaká pomoc – pošleme Maceškovi telegram, že se Klapzubové vzdávají!«

Řekl to klidně, jakoby nic, ale každé slovo bylo jako vybrané bodnutí.

»Ono je to vůbec nemilá věc! Když to tak pohromadě vyjde najevo, rozkřikne se po světě, že se Klapzubáci Australie bojí a že raději zahodili flintu do žita!«

»A to zas ne, táto, taková věc na nás nesmí zůstat!«

»Co chcete dělat, setsakra mančafte? Tenhle týden zaoráme hřiště, hned na to budeme sít…«

»Dejte nám pokoj, táto, to přece nemyslíte v této chvíli vážně?«

»Proč by ne? Vzdali jste se hry a já s tím musím počítat. Jak povídám: zoráme, zvláčíme, zasijeme…«

Jedenácti mladých Klapzubů se zmocnila úplná zuřivost. Skřípali zuby, rvali tvrdou stolní desku, kouleli očima. Neúprosná logika starého Klapzuby je uváděla do zoufalství.

»Honzo, kapitáne!« volali jeden přes druhého, »a ty to trpíš? Ty mlčíš? Ty tu hanbu sneseš?«

»Počkejte!« okřikl je Honza a otočil se k otci. »Dobrá,

táto, zoráme políčko a osijeme. Ale co budem dělat pak?«

»Inu, setsakra, hospodářství, pak budeme čekat, až obilíčko vzroste. Do žní budeme mít času habaděj…«

»Pravdaže, táto! Ale tohoto habaděje musíme nějak užít. Podejte mi nějakou mapu!«

Dvacet rukou se vrhlo k polici, aby co nejdříve našly starý školní atlas Kozen-Jireček-Metelka, do něhož si červeným inkoustem zakreslovali všechny svoje jízdy. Honza jej rozevřel, našel si mapu celého světa a chvilku ji studoval.

»Tady to máme: Brindisi – Bombay 13 dní, Bombay – Sydney 20 dní. Když to dobře půjde, jsme asi za měsíc tam a za měsíc zpátky. To znamená, že bychom ještě přede žněmi mohli být doma!«

»A tedy?«

»Tedy my do té Australie pojedeme!«

»Hurrá!«

Řev tohoto výkřiku byl strašný. Všech deset se jich vrhlo Honzovi kolem krku. Starý Klapzuba zas jenom prudce mrkal a fajfčičku nějak horlivě překládal.

»Tož to je vaše poslední mínění?« zeptal se jich konečně. »Setsakra, kujóni, to se mi odlehčilo! Už jsem měl doopravdy strach, že si na konec celou slávu pokaňkáte!«

Teď se zase všech jedenáct vrhlo na tátu a starý měl co dělat, aby ho samým nadšením nepovalili. – A pak zasedli k novým poradám, které se končily, až když maminka přinesla první talíře s dýmající polévkou a nejkrásnější oběd Klapzubů se začal. Konec konců se smluvili na tom, že hřiště se, jak starý Klapzuba navrhl, zaorá a zasije, načež mužstvo odjede.

Ale ta jejich první oračka neprošla, jak se domnívali, jen tak lehce. Jakmile si starý Klapzuba začal ve vsi vypůjčovat pluh, začalo se veliké vyptávání a divení, které letělo od statku ke statku, vzrušilo a vyplnilo všecky hovory v hospodě a dostalo se ještě odpoledne do školy. Pan učitel Jaroušek byl z největ-

ších ctitelů klapzubovských, ani ne tak z nadšení pro kopanou, jako ze vzníceného místního vlastenectví. Dolní Bukvičky se jako rodiště Klapzubů proslavily po celém světě a pan učitel Jaroušek považoval za svou nejsvětější povinnost, aby tuto slávu všemi prostředky utvrzoval a udržoval. Proto posílal nejméně jednou týdně do *Pražského Deníku* podrobné dopisy o tom, kdo v těch sedmi dnech do Dolních Bukviček ke Klapzubům zavítal a jaké nové zápasy starý Klapzuba ujednal. Až bude jednou nějaký historik chtít psát podrobnější a vědečtější historii Klapzubů nežli je tato, jeho práce se nemůže obejít bez studia dolnobukvičkovských dopisů v *Pražském Deníku*. A tak i tentokrát sedl pan učitel ihned ke stolu a ozdobným krasopisem napsal svůj obvyklý dopis:

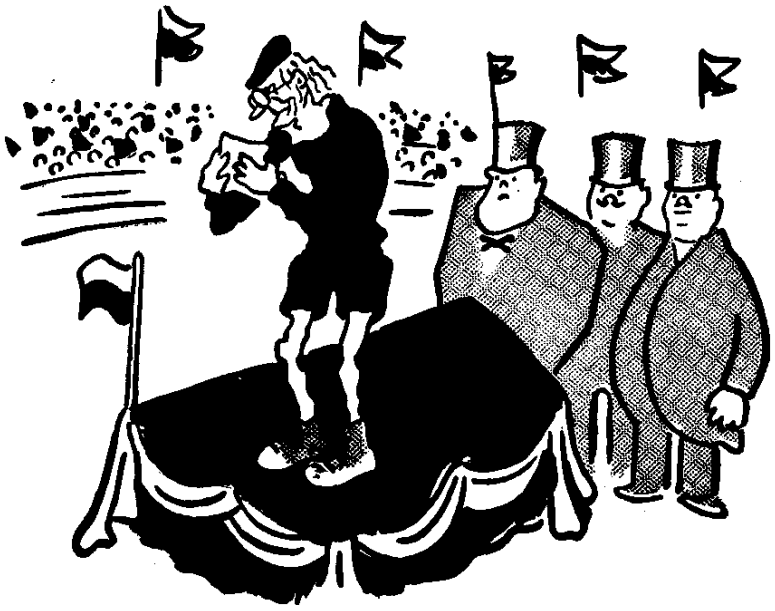
»*Z Dolních Bukviček*. Přítel našeho listu nám píše: I naše nepatrná osada Dolní Bukvičky u Kouřimě stává se dějištěm události takřka historické. Jak jest asi širší veřejnosti známo, slyne náš český národ po celém světě svou znamenitostí ve hře, řečené kopaná. V této t.zv. kopané (správně by se mělo říkati „kopaný míč“), kterážto hra pochází z Anglie a vyžaduje od svých hráčů velikého udatenství tělesného, obzvláště vyniká mužstvo rodiny Klapzubovy, nazvané S. K. Klapzubova jedenáctka. S pravou husitskou srdnatostí dobývala nám Klapzubova jedenáctka slávy po celém světě. Se zatajeným dechem sledovala její úspěchy celá širší česká veřejnost, leč zvláště my, obyvatelé obce Dolních Bukviček u Kouřimě, neboť jediné Dolní Bukvičky u Kouřimě se mohou chlubiti, že právě pod jejich doškovými střechami stála kolébka tohoto vynikajícího sdružení. Leč s bolem v srdci musíme oznámiti širší české veřejnosti, že se v lůně Klapzubovy jedenáctky zrodilo rozhodnutí, vzdáti se dalšího hraní hry v kopanou a věnovati se občanskému zaměstnání. V nejbližších dnech vnikne lesklá ocel rádla do panenské půdy klapzubovského hřiště v Dolních Bukvičkách u Kouřimě, aby zkypřená půda přijala obilné sémě a vydala v létě svou žeň. Tento

téměř symbolický akt znamená konec hráčské slávy Klapzubovy jedenáctky; leč my, obyvatelé Dolních Bukviček u Kouřimě, uvítáme je stejně srdečně ve svém středu i jako prosté občany, pamětlivi jsouce toho, že oni jak svými horlivými a udatnými výkony založili nehynoucí dobrou pověst Dolních Bukviček u Kouřimě, o nichž od těch dob s jistou obměnou platí verš Písma: „Nikoli, Dolní Bukvičky u Kouřimě, nejste vy nejmenší mezi městečky judskými…“«

Redakce *Pražského Deníku* ani netušila, jakou sensaci touto zprávou vzbudí. Všechny listy ji citovaly ve večerních, zpravodajské agentury ji telegrafovaly do celého světa a druhého dne byla již všechna sportovní Evropa rozčilena a vzrušena skutečností zániku Klapzubovy Jedenáctky. Do toho s druhé strany vletěly londýnské zprávy o utkání s Austrálií, otázka světového mistrovství, a tak byl poplach, jejž dopis pana učitele Jarouška vzbudil, dokonalý. Výsledek toho všeho se jevil na dolnobukvičkovské poště. Od rána do noci běhal starý Mazucha, listonoš, ke Klapzubům s telegramy a expresními dopisy. Vynikající sportovci, předsedové velkých klubů a svazů, novináři i veřejní funkcionáři vyprošovali si v nich, aby byli pozváni na ten den, kdy Klapzubové zruší své hřiště. Bylo zřejmo, že všichni tento okamžik považují vskutku za historickou chvíli evropského sportu a starý Klapzuba měl pravdu, když srovnávaje kupu té spěšné korespondence prohodil:

»Setsakra Evropa, my už jim jen tak neproklouznem!«

Druhého dne dokonce přijelo několik pánů z Prahy a konec konců bylo vidět, že není jiného zbytí než provést zaorání hřiště jako velikou státní a mezinárodní slavnost. Olympijský výbor ustanovil tedy ihned zvláštní přípravný komitét. Staří veteráni Káďa a Vaník byli požádáni o slavnostní proslovy, a když i ministerstvo školství vyslalo odborového přednostu V. V. Štecha do výboru, bylo zřejmo, že nikdo už k zdařilému průběhu slavnosti nechybí.

XII.

Sláva byla toho dne v Dolních Bukvičkách veliká. V nekonečných proudech se hrnuly od Kouřimě zástupy kopáčů, lehkých i těžkých atletů, letounů i vytrvalců, vrhačů koule i oštěpu, skokanů i zápasníků, veslařů, cyklistů, boxerů, střelců, plavců, motocyklistů, turistů, aviatiků, kulečníkářů, šachistů, pedestriánů, automobilistů, žokejů, jachtářů, šermířů, tennistů, hráčů a hráček házené, lyžařů, bruslařů, polistů, golfařů, rugbystů, krikeťáků, pěstitelů psů, kanárů a poštovních holubů, rybářů a jiujitsuistů. – Hrnuli se po všech cestách a silnicích, hnali se všemi sportovními vozidly, a lesy kolem Dolních Bukviček hlaholily všemi jazyky. Klapzubovic hřiště bylo obklopeno stožáry se státními prapory,

nad severní brankou byla vybudována řečnická tribuna, všude kolem obcházeli prodavači párků, bonbonů a limonády. O 10. hodině byl již smaragdový obdélník hřiště obklopen nepřehledným černým mořem davů. O čtvrt na jedenáctou uvedl předseda slavnostního výboru na řečnickou tribunu šedivého stařečka.

»Káďa! To je Káďa!« zabouřily davy a stařičký Káďa se nestačil uklánět.

Po dlouhé chvíli se konečně hluk utišil a Káďa, chvějící se stařík, přečetl třaslavým hlasem svou řeč. Za stejných ovací vystřídal ho stářím shrbený Vaník, který pro slzy nemohl ani domluvit. Nekonečný jásot však se rozlehl, když se na tribuně objevila jedenáctka Klapzubů s rozrůžovělým tatíkem uprostřed. Kapitán Honza poděkoval několika slovy za účast a chtěl již sestoupit, když byl přerušen novým jásotem. Jedenáct dívek ve veselých sportovních dresech vystoupilo na tribunu. Byly to členky pražské i brněnské Slavie, Úředníků Karlín a třebíčského Achilla, vesměs borkyně slavné a nepřemožitelné, světové přebornice na všecky trati od šedesáti yardů do půl míle, ve skoku dalekém i vysokém, ve vrhu koulí i oštěpem. Přišly, aby jménem ženského sportu poděkovaly mistrům kopané za jejich příklad a zásluhy a na památku jim připjaly drobné slavnostní medaile mistra sochaře Gutfreunda. Klapzubové byli velmi překvapeni a dojati touto nečekanou oslavou a srdce jim velmi bušilo do vyklenuté hrudi, když do ní krásné borkyně vbodly každá svůj špendlík. V tu chvíli mávl V. V. Štech praporkem a vojenská hudba zahrála vítěznou hymnu Klapzubů.

Konečně mohli oslavenci sejít s tribuny k vlastnímu obřadu. U severovýchodního rohu hřiště stál ofáborovaný a ověnčený pluh, do něhož byl zapřažen pár napajedelských koní, kdysi slavných hřebců, dnes však už stářím značně uklidněných.

Starý Klapzuba převzal od vrchního štolby otěže; tu čest,

že bude i orání říditi, si nedal vzít. Vyorání první řádky bylo vyhrazeno zástupci vlády. Byl jím ministr zdravotnictví a všichni shledali, že orat dovede ku podivu znamenitě. Zpáteční řádka připadla anglickému vyslanci. Pak přišla řada na předsedu Olympijského výboru, místopředsedu Mezinárodní Footballové Federace, předsedu Svazu, předsedy všech velkých sportovních sdružení, zástupce samosprávy, až poslední řádku vyoral skromný, ale nezapomenutelný pan učitel Jaroušek, první vychovatel hrdinné jedenáctky…

Na celé velké rozloze ideálního hřiště svítila v jarním slunci hnědá převrácená prsť a vrány z lesů usedaly do řádek, aby vytahovaly svůj žížalový podíl…

Zatím hudba se utábořila v podlesí a lidé se rozložili kolem ní na paloucích, ladech a pastviskách, a obrovský piknik zakončil první, oficiální díl slavnosti. Odpoledne se tančilo a večer zas táhly zástupy k nádraží, když byly napřed Klapzubům zazpívaly jejich bojovnou hymnu.

Modravý hedváb večera se snesl na krajinu již docela

opuštěnou. Do první tmy svítily jen bílé zdi klapzubovských rodinných domků a jejich samota, lesíkem odtržená od Dolních Bukviček, byla po slávě toho dne ještě osamělejší.

Tím srdečněji a vroucněji bylo však v staré chaloupce, jejíž všechna okénka zářila nezvyklým jasem. U dlouhého stolu v hlavní jizbě sedělo jedenáct Klapzubů a jedenáct dívek, jejichž jména jsou zapsána v tabulkách všech světových rekordů. Starý Klapzuba nepřipustil, aby děvčata, která jim uchystala takové překvapení, byla vehnána do strašlivých tlačenic, jež zavládly toho dne na nádraží. V dohodě s jejich klubovními činovníky přemluvil je, aby přijaly jeho pohostinství. Dva bílé domky byly pro ně ještě odpoledne upraveny a večer, když všechno odjelo, mistryně atletiky zasedly s mistry kopané k společné rodinné večeři.

Bylo to zcela zvláštní kouzlo, jež tyto mladé lidi zachvátilo. Klapzubovi hoši nestýkali se do té doby s dívkami. Vyskytla-li se některá v jejich okolí, byla jim směšná nebo hloupá vší svou náročností a malicherností. Každá se chtěla hned líbit, každá se fintila a kroutila, aby si některého z nich naklonila, a většina z nich běhala za Klapzuby jako blázen. To všechno bylo těmhle zdravým, rozvážným a hrdým hochům protivné, ba měli až strach, aby se některý z nich nedal omámit a nebyl pak pro mužstvo ztracen. Tím však příjemnější bylo pobesedovat s těmito děvčaty. Tady nebylo žádné koketerie a žádného planého žvatlání. Děvčata věděla z praxe, co je běh a jak se musí dýchat, vyptávala se na zkušenosti a praktiky Klapzubů a ti zas s velkou radostí poučovali své nové přítelkyně, jak se dosáhne nejpružnějšího odrazu nebo kdy je nejlépe provésti masáž. Tyhle odborné věci a pak vzájemné veselé vzpomínky na jízdy a starty za hranicemi udržely kolem celého stolu nejsrdečnější hovor, a když Klapzubové doprovodili atletky k jejich domkům a přáli jim dobrou noc, sami si přiznali, že tak milého a kamarádského pobesedování dosud nezažili. A starý Klapzuba je v tom

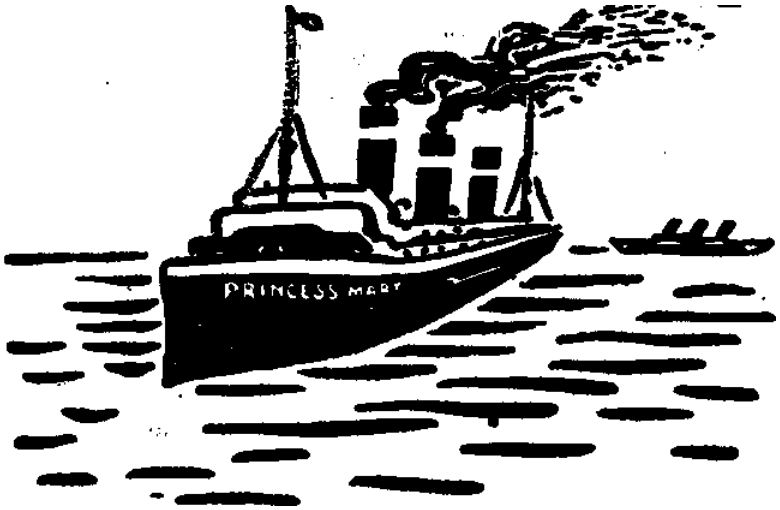
horlivě utvrzoval, a když se chlapci natáhli na své kavalce a postele, chodil ještě dlouho po zápraží a spokojeně báněl z královské lulky. Bylo už po půlnoci, když vrzla vrátka a Klapzubovic maminka na něho potichu zavolala, aby šel spat.

»Hned, hned, matko. Jen bych se ještě rád podíval, jestli je u těch děvčat klidno a bezpečno. Pojď ten kousek se mnou, však je teplo.«

Klapzubka vyklouzla, z boudy vyběhl Voříšek a všichni tři šli podél té slavné oranice k protějším domkům. Bylo tam všude boží ticho a mír, všechna světla zhasnuta, nikde nic, co by rušilo. Manželé Klapzubovi se zase vraceli zpět. Na půl cestě se starý zastavil.

»Tady spí děvčata,« povídal potichu, »a tam spí hoši. Dá Pán Bůh, že z té sportovní slávy šťastně vyplujou do života.«

»Dejž to Pán Bůh, tatínku,« zašeptala Klapzubka. A oba po špičkách vklouzli do spící chaloupky.

XIII.

Haló, moře! A obloha, slunce a nekonečno! Není vln v těchto dnech úpalu a dusna. Moře je mrtvo, jakoby ubito kolmými paprsky, a lodní příď marně je řeže na své nekonečné dráze. Pěna vyskočí po obou bocích lodi, dvě rýhy, do nedozírna se rozbíhající, jsou na ní zavěšeny, ale jinak je vše mrtvé a ospale nehybné. Skoro není ani znát, že se loď pohybuje; jen někdy se obzor zatemní růžovými obrysy hor, jež jsou spíše jen sen a zdání a fata morgana. Někdy se loď k nim přiblíží a šine se podle břehu. Pak je vidět žlutočervenou poušť a někdy pár palem a vesnice zpustlých domků a muže v bílých burnusech a ženy v strakatých sukních a dlouhé řady velbloudů, již běží klátivě, jeden připjat k druhému.

Klapzubové leží na lehátkách ve stínu velké markizety, mhouří oči před bolavou záplavou bílého světla a dívají se beze slova, jak před nimi míjí panorama arabského břehu.

Když dusno a mučivá žízeň dostupuje vrcholu, vzpomínají na sytou krásu Středozemního moře. Jak tehdy, před týdnem, myslili, že nevydrží v tom vedru, a jaké to vlastně bylo mírné podnebí proti tomuto peklu Rudého moře! Jak hrálo tam moře sterými barvami! Jak letěla oblohou oblaka! Jak vlny bily a rozbíjely se, jak se honily, tříštily a znovu rostly! A přivírajíce oči jdou Klapzubové vzpomínkami ještě dále zpět až k vonícím borům a šťavnatým doubravám, k paloučkům, svítícím pampeliškami, k potoku, jenž od olše se vine k olši, ke hřišti v podlesí, jež nyní je zaoráno, ale u něhož stojí chaloupka se stařenou, broukavě hospodařící. Ještě nikdy nebyla, chuděrka, na tak dlouho od nich opuštěna; zbyl jí už jen ten lichometný Voříšek, ale i ten už stárne, polehává a na cizí štěkává vyšeptalým štěkotem. Ještě dobře, že se těch jedenáct čipernych děvčat na nádraží zapřisáhlo, že budou střídavě jezdit do Bukviček, aby osamělou Klapzubovic maminku povyrazily a potěšily. Vždyť beztoho večer, když se mlhy položí nad luka a borky, bude maminka samotinká sedět na schůdku u dveří s rukama spuštěnýma v klín a za tryskajícími hvězdičkami bude si vymýšlet všechny ty podivné kraje, do nichž vede jejího muže a hochy poslední cesta za slávou a ctí.

To večery na palubě Princess Mary jsou jinačí. Ochlazený vzduch vyláká ze všech úkrytů společnost vedrem a dusnem zemdlenou, žárovky se rozzáří, lodní kapela vyhrává a cestujícím nastává několik hodin společenského života. Jsou to vesměs Angličané a Angličanky a Klapzubové mají tu tedy velký sbor ctitelů. I nejsušší učitelce angličtiny, jedoucí učit na střední škole v Benaresu, zrychlí se odměřený tep anglického srdce, když slyší, že těchto jedenáct chlapíků jsou mistři kopané. Hoši jsou celý večer obklopeni novými známými a obdivovateli, ale nejužší přátelství uzavřel tady otec Klapzuba.

Bylo to večer toho dne, kdy vstoupili na palubu v Brindisi. Hoši opojeni novostí lodního zařízení se toulali po lodi,

všechno prohlížejíce a zkoumajíce, starý Klapzuba však přenesl svou skládací židli co mohl nejdále na příď a tam se usadil. Za chvilku přitáhl za ním ramenatý čahoun v pomačkaných šatech a ohromných botách, s lulkou, jež se na chlup podobala královské lulce Klapzubově, a spustí angličtinou, jako když vrže a skřípe a drkotá nenamazaný trakař:

»Vy jste pan Klapzuba?«

Klapzuba sebral honem všechnu svou zásobu anglických slovíček, chvilku v nich vybíral, až konečně kývl hlavou a řekl:

»Yes.«

»Já jsem plukovník Ward z indické armády,« řekl na to čahoun, »vy se mi líbíte a proto bych chtěl tu sedět s vámi. Co tomu říkáte, pane Klapzubo?«

Ale tohle byla už na starého Klapzubu příliš složitá řeč, slovíčka se mu zamotala, až si odlehčil, vyraziv prostě:

»Setsakra Babylon, yes.«

Načež si s plukovníkem Wardem hrozně dlouho třásli pravicí. Plukovník se natáhl do své židle podle Klapzuby. Bukvičkovský tatík měl zprvu nahnáno, jak to dopadne, až se ten pán rozpovídá, ale ono nic. Plukovník jen seděl, bafčil a plival, tož Klapzuba taky seděl, bafčil a plival a tak seděli, bafčili a plivali ve dvou. Asi za hodinu zvedl plukovník ruku, ukázal na bílého ptáka, který letěl kolem, a řekl anglicky:

»Racek.«

Klapzuba kývl hlavou:

»Yes.«

Za hodinu nato spatřil Klapzuba vynořujícího a potápějícího se delfína. Chvilku se na něho díval, pak zvedl ruku a řekl klidně:

»The ryba.«

Načež plukovník Ward pokývl vážně hlavou:

»Yes.«

A zas seděli, bafčili a plivali dál. Když se po prvé v Rudém moři přiblížili ke břehu, řekl Ward:

»Arabia.«

Klapzuba odvětil:

»Yes.«

Později ukázal Klapzuba lulkou na břeh a pravil:

»The vembloud.«

Plukovník přikývl:

»Yes.«

A tak spolu projeli jednoho jitra úžinu Adenskou a octli se v moři Arabském. To konečně zas bylo pravé moře, vzduté a rozvlněné, věčně se rvoucí a tetelící. Princess Mary se rozběhla do něho jakoby s novou chutí. Jak vyrazila z úžiny Adenské, octla se ve vlnách, kde celé ohromné vodní plochy se zvedaly a klesaly a kde příď parníku začala svůj nepřetržitý pomalý pohyb nahoru a dolů. Starý Klapzuba s plukovníkem Wardem neopustili svého stanoviště. Zůstali na té houpačce, jejíž zobák byl vytrvale obrácen k jihozápadu. Odcházeli jen na jídlo a na vyspání, ale v těch krásných nocech vysedávali na přídi daleko přes půlnoc.

Až jedné takové kouzelné noci vynořila se před nimi světla a světýlka, maják vrhal své bílé a zelené pruhy, siréna se za nimi rozkoukala a plukovník Ward pravil:

»Colombo.«

A starý Klapzuba dodal:

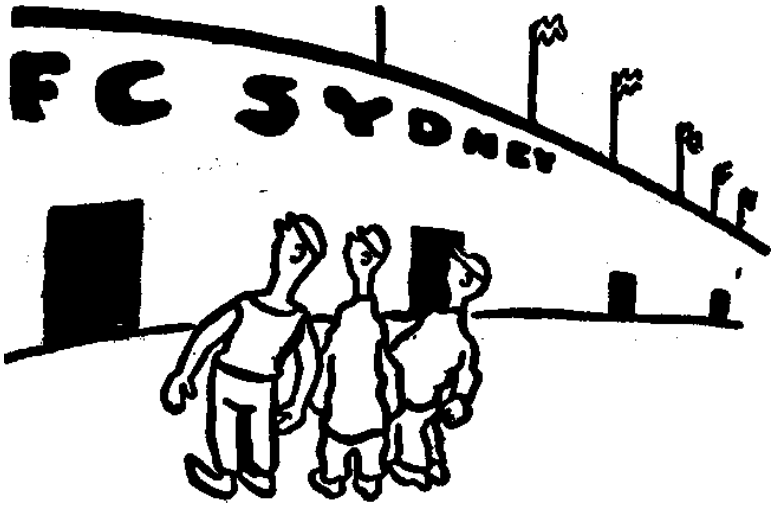
»The konec.«

A oba zakývali hlavami a řekli:

»Yes.«

Ráno se loučili nekonečným tisknutím rukou, beze slova.

Oba cítili, že se mezi nimi utvrdilo přátelství na věky a že do své smrti nenajdou již nikoho, s kým by si tak dobře porozprávěli jako za té jízdy z Italie na Ceylon. A nyní si zmizeli, aby se nikdy nesešli, neboť Ward odjíždí ihned kamsi do Zadní Indie a Princess Mary již večer opustila Colombo a zamířila na Sydney.

XIV.

Inseráty, plakáty, nosiči reklam, promítané nápisy v biografech a v noci na stěnách domů, transparentní hesla na svítilnách, miliony fotografií, úvodníky v novinách, stohy letáků, to vše zpracovávalo po dva měsíce celou Australii k vrcholnému zápasu s Klapzuby. Průběh jejich jízdy sledovaly a ohlašovaly jiskrové depeše den za dnem a v sázkových kancelářích se hromadily obrovské sázky pro i proti. Pět k jedné stály sázky pro Australii, když se nejlepšímu sportovnímu zpravodaji G. B. Greenwoodovi podařilo vniknout na palubu Princess Mary a pozorovat Klapzuby při hře na palubě a pak pod sprchami. Výsledek toho byla depeše, která naděje Australie srazila na tři k jedné. Když se Klapzubové sami objevili na palubě před nepřehlednými davy, které je v Sydneyi očekávaly, klesla Australie v sázkách na jeden a půl. Pak se však do toho vložili vlastenečtí sportovci a ohni-

vou kampaní rozplamenili krajany, že se sázelo na Australii šest proti jedné.

Týden před zápasem bylo město přeplněno cizinci, kteří již čekali na utkání. Ale denně vjížděly do přístavu nové a nové lodi, přecpané zvědavci, kteří spali na půdách, na loďkách, ve stanech za městem. Večer před zápasem vymohly si davy otevření stadia, vrazily dovnitř jako strašlivá vlna a obsadily hned nečíslovaná místa, aby si je zajistily. Desítky tisíců lidí spaly tu schouleny na kamenných sedadlech a celá armáda kočovných krčmářů měla tu od nejrannějšího jitra obrovské obchody. Dvě hudební kapely byly už dopoledne vyslány do stadia, aby křepkými pochody a foxtroty udržovaly rozčilené davy v dobré náladě. Přesto docházelo k nesčetným hádkám a srážkám a mnoho pěstních kloubů se rozbilo při zajišťování lepších míst.

Od dvanácti hodin se tribunové obecenstvo specialisovalo na vyrážení hromadných výkřiků. Vymyslila se nějaká pěkná věta, jako na příklad: »My chceme vidět Klapzuby na hromadě!«, nebo »Pusťte na starou Evropu klokany!« a celá tribuna ji hezky v taktu zařvala. Z toho se rozvinul boj mezi severní tribunou a jižní, která z nich zařve silněji. Byly to takové orgie spojených hlasivek, že hudba přestala hrát a spokojila se tím, že jenom po zvlášť zdařilém zařvání zahrála tuš. O druhé hodině tribuny už jen sípaly a křiklavý zápas mezi Severem a Jihem zůstal nerozhodnut.

V tu dobu byl už stadion přecpán diváky, že se zdálo, že se musí roztrhnout O půl třetí dal náčelník policie zavřít brány. Tisíce hlučících opozdilců, kteří uvízli před branami, začali klít a láteřit. Ale brány zůstaly nehybně ve zdech stadia a davy venku byly odsouzeny procházet se kolem zapovězeného ráje a jen z náhodných výkřiků, potlesku, hvizdotu a řevu mohly soudit, co se děje uvnitř.

Byl to prazmatený hluk a jek, stálý vlnivý hukot, jenž se přeléval přes vysoké zdivo stadia. Do začátku zápasu chy-

bělo ještě pět čtvrtí hodiny a proto se ti, kteří se nedostali dovnitř, po několika marných pokusech o vniknutí rozložili na trávnících kolem zdí. Dvě minuty po čtvrté hodině byli ve svých hovorech vyrušeni mohutným pleskotem, jenž zněl jako prudký déšť. To letěl arénou uvítací potlesk – Klapzubové patrně nastupují.

Po třech minutách nový potlesk a dupání a mnohonásobné ryčné výkřiky – mistři Australie vběhli asi na hřiště. A pak rázem zoufalé ticho, mrtvé a bez konce.

Vyhoštěnci za zdí zbledli rozčilením a se vztyčenými hlavami se snažili zachytit sebe menší zvuk ze stadia.

Ale bylo ticho, jako by kdosi neviditelný spustil nad celou arénou se sto šedesáti tisíci diváků obrovský skleněný poklop.

Nekonečné minuty se pomalu vlekly po vytažených hodinkách.

Najednou sebou všichni trhli. Ostrý hvizd píšťalky prořízl vzduch. Dzin – dzun – dun – dun – zvonivě duněly údery v míč. Vyhoštěnci sledovali vytřeštěným zrakem měnící se směr, odkud rány přicházely.

V jednu chvíli se žlutozelený míč vznesl nad hradby jako raketa, zatetelil se leskle ve slunci a neslyšně opět sjel za zeď. Dvojí ostré zadunění následovalo.

V tu chvíli vyrazili tři kluci ze zatáčky hlavní třídy předměstí. Běželi za sebou dlouhým krokem atletů, zvedajíce pěkně nohy a dopadajíce pružně na špičky. Rozdrbaný kluk s černými kudrnami pod červenou čepicí vedl a oba ostatní byli v dobrém závěsu. Na půl cestě před stadiem začal poslední přidávat, prostřední se ho chytil, a tak doběhli zbytek cesty v rozvinuté linii. U prvního hloučku odmítnutých se zastavili. Každý z nich měl pod paží balík novin.

»Zvláštní vydání *Heraldu*!«

»Nástup mužstva na hřiště!«

»První minuty zápasu! Kupte *Herald*! Kupte *Herald*!«

Pronikavý jekot tří mladých hrdel strhl rozčilené poslu-

chače. Je-li možno, že by už…? Vrhli se na balíky novin.

Vskutku! Tady to bylo černé na bílém! Rekord novinářské rychlosti! Odstavec za odstavcem, všude plno titulků, velký, jadrný tisk!

»Fenomenální mužstvo Klapzubů v bílých dresech s národním odznakem Čechů na levé straně hrudi vbíhá dlouhou řádkou na zelený trávník. Klasická těla jedenácti atletů…«

»Nekonečný jásot propuká poznovu. To starý Shortt, náš nevyrovnatelný Hiram Girford Shortt, zahajuje božsky pružný nástup jedenácti rudých Australců…«

»John Herbert Nearing přitahuje si čepici a zvedá píšťalku. Rychlým pohledem přeletíme ještě skvělou plochu hřiště, na němž dvaadvacet soků stojí jako sochy. Prudký hvizd proniká nám do srdce. Řady se hnuly…«

»První minuty náleží nám!«

Lidé se rvali o *Herald*, a nad každým číslem jich bylo namačkáno jak vos nad přezrálou meruňkou. A tři otrhánkové probíhali mezi nimi a nestačili cpát mince do kapes. V deseti minutách stáli tu s holýma rukama. Před nimi obrovská brána – uzavřena. Podívali se na sebe s protaženou tváří.

»Tohle je pěkné nadělení, Samy!« vyhrkl na černovlasého ten, jenž dobíhal jako třetí. »A tys nám tvrdil, že tam s novinami pěkně vklouzneme!«

Samy se zamračeně přiblížil k bráně. Nic platno, byla dokonale zavřena. Samy si odplivl a podíval se v rozpacích na oba kamarády, kteří čekali na jeho rozhodnutí.

Za zdí, jako ve velké dálce, zaslechli zahvízdnutí. Snad aut, snad roh, snad surovost! Bylo to hrozné! Samy Spargo že by neviděl zápas?

»Běžte spolu tady vlevo kolem stadia. Já poběžím vpravo. Snad někde najdeme díru! Na druhém konci se sejdeme!«

Hoši se poslušně rozběhli. Samy klusal vpravo kolem a jeho ostříží oči kluka od novin sledovaly zeď, hledajíce co-

koliv, co by jim pomohlo vniknout na druhou stranu. Ale nic, nic, než hladký šedivý beton a v něm občas zavřená brána. A míč tam uvnitř duněl a duněl!

Oběhl více než polovinu, když se srazil s umouněným Jenningsem a vytáhlým Buthurstem.

»Našli jste něco?«

»Nic! A ty?«

»Taky nic!«

Vyrazili to všichni tři téměř jedním dechem. Malému Jenningsovi div nebylo do pláče. Samy Spargo zuřivě kopal do země. Byli na té straně stadia, kde nebylo žádných vrat. Tady se již začínala pole, žádná cesta tudy nevedla; proto tu také nebyli žádní lidé. Bylo tu cosi jako příkop, od něhož vybíhaly do polí meze. Samy Spargo se bezmocně zadíval do kraje. A najednou se mu oči rozsvítily.

»A tohle není nic?«

Oba jeho druzi se podívali, kam ukazoval. Vskutku, jak mohli nevidět? Na padesát kroků od nich se půda na jednom místě zvedala. Ne tolik, že by odtamtud mohlo být vidět přes zdi, ale na nejvyšším jejím místě stál osamělý strom!

S jásavým jekem přeskočili příkop a hnali se po mezi vzhůru. Za několik minut byli u stromu. Leč běda! Byl to mohutný eukalyptus s kmenem tak silným a větvemi tak vysoko, že se hoši na ně nemohli vyšplhat. A první půle snad už bude u konce! Nebylo možno váhat.

»Rychle, Buthurste! Postav se ke stromu a opři se o kmen! Jenningsi, vylez mu na záda. Postav se mu pevně na ramena. Opři se taky o strom. Nyní vylezu já na vás oba. Musím už přece dosáhnout větví. Netřes se, Buthurste, to přece není žádná váha pro chlapíka, jako jsi ty. Pozor, Jenningsi, až budu nahoře, chytneš se mne za nohy a Buthurst vyleze po tobě. Kluci, držte! No! Pozor! Už!«

Samy Spargo se levicí zachytil menší větve a rychlým

mrsknutím se dostal hoření půlí těla nad hlavní větev. Nohy mu visely dolů a Jennings pod ním už po nich chňapal. Ale Samy Spargo toho necítil. Jeho vytřeštěné oči zíraly vyvaleně tam dolů, kde přes hlavy nejvyšších řad viděl tři čtvrtiny hřiště. Jennings se ho konečně zachytil a Buthurst, plivnuv si do dlaní, vyskočil na houpajícího se Jenningse.

V tu chvíli se ozval hromový výbuch.

Samy Spargo vyjekl, ruce mu povolily a sjely po kůře.

Buthurst s Jenningsem se svalili do trávy. Na ně dopadl Samy.

Hromový výbuch dole se změnil v nekonečný řev.

Tři potlučení hoši se zvedli. Oba mladší se vrhli na Samyho:

»Co je? Co se stalo? Cos viděl?«

Samy Spargo stál před nimi bledý a rozčilený a jeho oči se jako u vidění upíraly k stadiu.

»Samy, pro boha, mluv, co to je?«

Obrátil se konečně k nim a vyjekl:

»Klapzubové právě dostali gól!«

XV.

Tři vteřiny před tím, než sto šedesát tisíc Australců vyrazilo svůj zuřivý vítězný jek, ozvalo se v předsednické lóži tiché prasknutí; otec Klapzuba překousl královskou lulku. V tom zlomku vteřiny on, starý kopáčský tatík, už viděl, že je zle. Víc instinktem než myšlenkou věděl, že přijde rána, již nelze zadržet. Zavinil to slabý start Toníkův na levém halvu a klouznutí Jirkovo, jenž hrál levého zadáka. Protože se v prvé chvíli zdálo, že útok půjde středem, byl pravý bek příliš vpředu a vracel se teprve, když už australské pravé křídlo centrovalo. Vtom, jak míč nízkým obloukem letěl před branku a jak starý Shortt ze středu útoku vyrazil, byla už neochvějná jistota branky. Bylo možno jen kratičký okamžik doufat, že Shortt střelí vedle nebo do brankáře. Honza také učinil dva skoky vpřed, aby mu zmenšil prostor k střelbě. Ale vtom už divoký Shortt narazil na míč. Přišel mu krásně na nohu, potvora, jen tak dopadl na nárt pravé nohy, když šla

zrovna vpřed. A už bylo jen vidět, jak se tluče v síti. Prošel Honzovi mimo pravé koleno, nejprudší rána, již kdy starý Klapzuba viděl. Oči mu zamžikaly, v nohou jaksi ztratil pocit jistoty, srdce se mu sevřelo. Ani nezaklel. Bezděky prudce zabafčil, ale královská lulka netáhla; dočista ji v zubech rozdrtil. Řev diváků trval plných dvanáct minut. Už dávno se zase hrálo, ale na tribunách ještě lidé poskakovali, dupali, objímali se a boxovali. Starý Klapzuba, trochu pobledlý, se díval nehnutě dolů. Ne, nemýlil se. Chlapci hráli docela jinak, než je kdy viděl hrát. Buď únava po cestě, buď nějaká nechuť – v mužstvu to dneska neklapalo. Byla to pořád ještě krásná hra, že diváci byli bez sebe nadšením, ale to pravé nadšení a oheň, z nichž roste vítězství, chyběly. Naopak, rudí hráli jak jedenáct ďáblů a Klapzubové se po celou první půlku nestačili bránit. Když soudce odpískal konec první půle, l:0 pro Australii, vraceli se Klapzubové do šaten zcela zničeni. Žádný z nich nepromluvil ani slůvka. Padli na židle a na lavice a jen Honza si pořád utíral nos, aby zadržel slzy, které se mu draly do očí.

Ve vedlejší místnosti se celý roj masérů a trenérů vrhl na australské hráče, aby jim třením a pleskáním osvěžili unavené svaly. V šatně Klapzubů bylo však ticho a mrtvo a stín neodvratné porážky ležel na bukvičkovské jedenáctce. Kdyby už aspoň táta přišel! Ale právě on, který je vždycky v šatně už očekával, dnes jako by se byl propadl. Minuty míjely a tatík nikde!

»Ježíši Kriste – snad se mu něco nestalo?« vytřeštil náhle Frantík oči.

Všichni sebou rázem trhli. Vskutku, jinak nebylo možno jeho nepřítomnost vysvětliti. Zoufalá úzkost je zachvátila. Vyletěli se židlí a hrnuli se ke dveřím. Zvenku sem vnikl táhlý hvizd, jímž soudce svolával nástup ke druhé půlce. Klapzubové na to vůbec nepomyslili. Jediná věc: co je s taťkou?

A vtom starý Klapzuba vstoupil do dveří.

»Tatínku! Tatínečku!«

Hnali se k němu, zavaleni láskou a vroucností. Stál proti nim, slabě v obličeji zarudlý a sotva se ubránil, aby ho neumačkali.

»No, no, setsakra blázni, počkejte přece!«

Povolili, cítíce, že jim chce něco říci. A bezděky všichni sklopili oči. Ale taťka se nezlobil. Jeho hlas zněl naopak miloučce, ba až příliš a nezvykle miloučce.

»Počkejte, chlapečkové, neutlučte mne! No tak, to je dost, že máte rozum! Koukal jsem se na vás, jak jste hráli. Moc pěkně, opravdu, moc pěkně! Takovýhle výkon jsem u vás ještě neviděl…«

Toník zvedl podezřívavě oči. Tenhle přesladký tón se mu nijak nelíbil. Ale otec pokračoval:

»Vskutku, podivuhodná hra! Běh, souhra, střílení! Moc velkou radost jste mi udělali! Přišel ke mně jeden tlustý gentleman a povídal mi, že prý mají v Sydneyi klub stokilových. Že prý si také občas zahrají kopanou, jestli prý byste si s nimi nechtěli příští neděli zahrát? Dříve ne, až prý si trochu odpočinete, abyste byli pro ně dost dobří soupeři. Potom taky přišla ke mně jedna slečinka, že prý tady zavádějí házenou. Jestli prý by vám to nebylo milejší a příhodnější, nežli se plést do kopané. A pak jsem slyšel dvě staré babičky se hádat, jestli se za jejich mladých dob taky tak často míjel míč, jako jej ztrácejí nynější Evropané…«

»Taťko…!«

Byl to více vzlyk nežli zavolání. Všichni brečeli vzteky. Otec Klapzuba nedodržel svůj kousavý tón. Všecek zjihl a změkl.

»Fajfku od Jeho englickýho Veličenstva jsem k vůli vám překousl. Setsakra, mančafte, až tohleto budu povídat mamince…«

Nesnesli toho déle a utíkali ven, kde soudce pískal už

zuřivě a tribuny řvaly po zničení Čechů. Před východem z chodby je Toník zastavil.

»Kluci – ježíšmarjá…!«

Bylo to poslední »buď – anebo«! Všichni cítili jeho závažnost. Otřeli si rukávem oči a pak si mlčky navzájem potřásli rukama. Bylo to více než přísaha.

A pak šli a hráli…

Přišlo to ohromující a zdrcující jako bouře. Byly chvíle, kdy se Australci v nejprudším běhu bezradně zastavovali, aby se rozhlédli, co se vlastně kolem nich děje. Útok bílých? Osm mužů letělo po hřišti jako vichřice a kdesi mezi nimi přeletoval míč, neviditelný, dokud neležel pod sítí branky. Obrana? Jedenáct mužů jako bílá zeď. Kombinace? Té jste už vůbec nepostřehli. Nebylo jí ani vidět v těch sílených letech od branky k brance. Na tribunách i v lóžích se přestá-

valo dýchat. To už nebylo jedenáct hráčů, kteří si hrají s míčem, to míč sám ožil, očarován, nabit pekelnou vůlí porazit nejmladší pevninu. V nejnevypočitatelnějších klikatinách skákal vpřed a vzad, vpravo a vlevo, nahoru a dolů, uhýbal Australcům, přitáčel se k bílým, odskakoval tam, kde rudých bylo nejméně, prodíral se vpřed, někdy se jen kutálel a jindy jen zafičel, malý kulatý ďábel ve službách bílé jedenáctky.

První branka padla ve třetí minutě. Nebyla vůbec vstřelena, nýbrž Karlík vnesl míč až do sítě na prsou, jsa rychlejší v zuřivém běhu než míč. Druhou branku, jíž urvali vedení, stočil Pepík s křídla tak, že míč poskakoval po horní tyči a pak se falší stočil a spadl na druhém konci. Třetí branku vstřelil Toník ze třiceti metrů, kdy ještě nikdo na ránu nepomyslil. Čtvrtá branka padla Frantíkovou hlavou z rohu. Pátou branku, nejkrásnější a nejpodivuhodnější, můžete dodnes spatřit v kinematografickém archivu Federace. Byla to dělová rána Jirkova, proti níž brankář skočil Robinsonovým skokem. Natažen jako svíčka, padal vodorovně na míč, ale vstřelení bylo tak prudké, že míč přemohl váhu brankářova těla i setrvačnost jeho pádu a otočil obra ve vzduchu o devadesát stupňů. Když nešťastník dopadl na zem, ležel ne už podle branky, nýbrž kolmo k ní, nohy venku, trup v brance a míč v jeho náruči byl tam taky. Šestou branku si dali utlučení Australci sami. Čtyři další soudce pro domnělý offside neuznal. Ale zbývalo ještě osm minut a to stačilo, aby Pepík a Slávek vpálili branku sedmou, osmou a devátou.

»Kde máte ten metrákový klub, táto?« křičeli zářící Klapzubáci, táhnouce pod předsednickou lóží do šaten.

»Pukli, chlapečkové, pukli do jednoho – setsakra veltmajstři!«

Tak slavně se skončil zápas o mistrovství světa, který Klapzubové považovali za svůj poslední.

Ale v tom se hoši mýlili…

XVI.

»**A**rgo«, řádný poštovní parník Tichomořské společnosti, který obstarává pravidelné spojení San Franciska s Aucklandem a jihovýchodní Austrálií, měl plavbu velmi neklidnou. Opustil Honolulu na Sandwichských ostrovech za nejkrásnějšího počasí a podle plánu měl přistati za sedm dní v Pago-Pagu na Tutuile v souostroví Samojském. Čtvrtého dne projel rovníkem, ale obvyklá slavnost, jíž námořníci i cestující oslavují tuto událost, tentokráte se nekonala, neboť od rána řádila bouře, jež zahnala skoro všechny cestující do kabin. Jen nejotrlejší z nich dovedli, přivázáni na palubě, vzdorovat šíleným úderům větru a pozorovat zuření strašlivých vln, jež se rvaly mezi sebou a společně útočily na rozhoupaný a rozkomíhaný parník. Pravilo se, že nebylo pamětníka takové bouře v těchto končinách, kam až monsuny, končící se pra-

videlně na výši ostrovů Fidži, nedosahují. Argo se jen stěží prodíral letícími a padajícími horami vod a pod strašlivým tlakem západní vichřice nedovedl udržet svůj jihozápadní směr.

»Srazilo nás to hodně na východ,« prohodil o polednách kapitán W. H. Grindstone k oné hrstce ošlehaných a promočených vytrvalců. »Argo je statečná loď, ale celkem je lépe, když v takovém běsnění běží po větru.«

»Tady má aspoň kam běžet,« křičel mu v odpověď jakýsi pan Scrooge, který už tuto cestu dělal po dvaadvacáté.

»Ale nechtěl bych teď být mezi Novou Kaledonií a Šalomounovými ostrovy. Tam bychom už asi byli rozdrceni na padrť.«

Kapitán Grindstone jen pokýval hlavou, zvedl prst k čepici na pozdrav a používaje mrtvé chvíle mezi dvěma nárazy vichřice, kráčel ke vchodu do podpalubí. Ale nedošel daleko. Právě když míjel kabinu telegrafistovu, otevřely se její dveře a telegrafista ho zavolal dovnitř. Pobyl tam asi osm minut a když vyšel, nepokračoval již dřívějším směrem, nýbrž vracel se velmi rychle zpět k velitelskému můstku.

»Stalo se něco, kapitáne?« zavolal na něho pan Scrooge, když míjel jejich skupinu.

»Mám nějakou zprávu,« křičel kapitán. »Jděte dolů do salonku, přijdu vám to říci.«

Šli tedy dolů, kde vzduch nebyl nijak příjemný, kde se však mohlo aspoň hovořit, a čekali. Grindstone přišel poměrně brzy. Sesypali se na něho s otázkami. Neodpověděl hned, nýbrž vytáhl z kapsy papír.

»Je mi líto, pánové, ale dosavadní zdržení bude ještě větší. Právě jsme chytili jiskrovou depeši, kterou parník Timor volá o pomoc. Naletěl na úskalí někde u ostrovů Manahaki.«

»Vy ovšem tomuto volání vyhovíte, kapitáne?« zeptal se Hon. G. L. Fisher, jenž se vracel z kanadského sjezdu Přátel Světového Dobročinění.

»Už jsem dal rozkazy. Myslím, že není jiné lodi, která by mohla Timoru přispět.«

»Kdy míníte, že bychom jich mohli dostihnout?« ptal se pan Scrooge.

»Stěží před zítřejším polednem!«

»Probůh! A vydrží Timor tak dlouho?« naléhal Hon. Fisher.

»Těžko říci – ale telegrafoval jsem jim, že už jedeme na pomoc.«

»Znáte tu loď, kapitáne?«

»Nu, počet registrovaných tun vám z hlavy neřeknu, ale setkal jsem se s ní několikráte v Brisbane. Postavili ji před dvaceti lety Scott a Sturdy v Liverpoolu. Běží poctivě svých devět mil, tedy na hlavní trati už s ní nic není. Dali ji také na západnější linii, než je naše. Brisbane, Nová Kaledonie, Fidži, Honolulu, Vancouver. Dělá tam dobrou službu a starý Eliáš Sweet si s ní v monsunech vždy věděl rady.«

»Pravíte, že jezdila západně od naší trati, ale Manahaki jsou přece východně od ní?«

»Z toho vidíte, co se dělo včera na téhle straně rovníku. Sweet telegrafuje, že je to chytlo u ostrovů Tokelan a hnalo na východ. Ostrovy Nebezpečí šťastně minuli, ale na nějakém skalisku severně od Rakahangy Timor uvízl.«

»Hm – Timor, Timor,« bručel pan Scrooge, »to jméno jsem poslední dobou někde četl. Timor… není to parník, na němž jedou z Australie Klapzubové?«

»Zcela správně,« přikývl kapitán. »Jsou to, jak Sweet telegrafuje, jediní cestující na palubě Timoru.«

V tu chvíli všichni přítomní vyskočili.

»Kapitáne, přece nenecháte Klapzuby utopit? Kdy že jste říkal…? V poledne? Ne, musíte tam dorazit dříve! Dopoledne! Ráno! Za svítání! Můj bože, devět k jedné, a teď že by měli utonout? Argo to přece dokáže! Je potřebí více uhlí? Zaplatíme je!«

Kapitán Grindstone se stěží ubránil záplavě těchto výkřiků. Ale nové otázky jim rázem uvízly v hrdle, neboť se otevřely dveře a telegrafní úředník zasalutovav, podal Grindstoneovi novou depeši. Kapitán ji přelétl očima a četl pak nahlas:

»Bůh vás žehnej za vaše rozhodnutí! Jste jediná naše naděje, ale pospěšte rychle. Timor nasedl na hřbet skaliska a nemůže odolat strašlivému příboji. Uzavřeli jsme spodní komory, ale nárazy jsou takové, že se loď musí v noci rozštěpit. Stateční Klapzubové pracují s mužstvem, leč není záchrany, nepřijde-li pomoc včas. Všechny naše signály zůstávají bez odpovědi. Argo je jediný, jenž odpověděl. Nechť Prozřetelnost mu dodá křídel!«

Bylo chvilku ticho. Prolomil je pan Scrooge:

»Jakou máme rychlost, kapitáne?«

»V těchto vlnách sotva osm mil.«

»Pět set dolarů pro námořnické vdovy, zvýšíte-li to na deset.«

»Zastavte bouři, pane Scrooge, a Argo jich udělá dvanáct!«

»Bouře, nebouře, musíme přece být do večera u Rakahangy!«

»Učiním, co se dá. Ale nemůžeme tam být před jedenáctou hodinou zítra dopoledne.«

Kapitán odešel a cestující rozčileně přecházeli salonkem.

Novina se již rozšířila i do kabin a nejeden smrtelně bledý pasažér vplížil se do salonku, aby se účastnil rozpravy.

O šestnácté hodině požádal kapitán pana Scrooge o šek na pět set dolarů. Argo se probíjel rychlostí deseti mil. O sedmnácté hodině se v anténách zachytila nová depeše:

»Bouře nepřestává a trhlina se šíří. Nelze spustit čluny. Paluba je rozbita a všechno s ní je smeteno. Pospěšte!«

O dvacáté hodině bouře poněkud povolila. Argo zvyšuje svůj běh na jedenáct a půl. Krátce nato nová depeše:

»Pokusili jsme se spustit čluny. Rozbily se všechny o boky Timora a o skaliska. Ztratili jsme z posádky čtrnáct mužů.

Vlna za vlnou se žene přes palubu, neboť loď se rozštěpila do jedné třetiny a zvolna, ale znatelně klesá.«

Argo odpověděl:

»Vydržte stůj co stůj! Letíme k vám a ráno tam budeme!«

Timor odvětil:

»Ráno je pozdě. Bůh s námi!«

A nato nastala příšerná přestávka.

Komíny Arga chrlily miliony jisker do temné noci. Všude po palubě se choulily skupiny cestujících. Občas někdo z nich došel pod velitelský pavilon.

»Jaká rychlost, kapitáne?«

»Dvanáct a půl!« zaznělo shora.

»Nelze zvýšit?«

»Bojím se o kotle.«

A zas nastalo ticho a všichni, zaryti v rozčilené mlčení, zírali v tmu, jež nedávala naděje.

Hodinu před půlnocí začaly antény zase pracovat.

»Timor se rozštěpil skoro úplně. Sbíjíme vory, jež nás nemohou zachránit. A přes to pracujeme. Není zoufalství v mužstvu, neboť naši cestující dávají všem příklad. Je velké bratrství smrti mezi posádkou a dvanácti Klapzuby. Nechť Bůh je odmění za vše, co pro nás v poslední hodině vykonali.«

Argo odpověděl:

»Hrdinové timorští, vytrvejte! Zde už bouře přestala, u vás přestane zakrátko! Vyřiďte mistrům světa, že cestující i posádka Arga je obdivují. Činíme vše, abychom přišli včas. Jedeme třináct a půl míle za hodinu. Vydržte přes půlnoc! Odvahu! Odvahu! Odvahu!«

Pět minut před půlnocí nová depeše:

»Timor se roztrhl. Já Samuel Ellis, telegrafista Austro-Kanadské Společnosti, jsem sám na přední půli lodi, jež se potápí. Viděl jsem, jak vlna smetla vor, na němž byl zbytek Timorovy posádky. Klapzubové byli na druhém, na konci

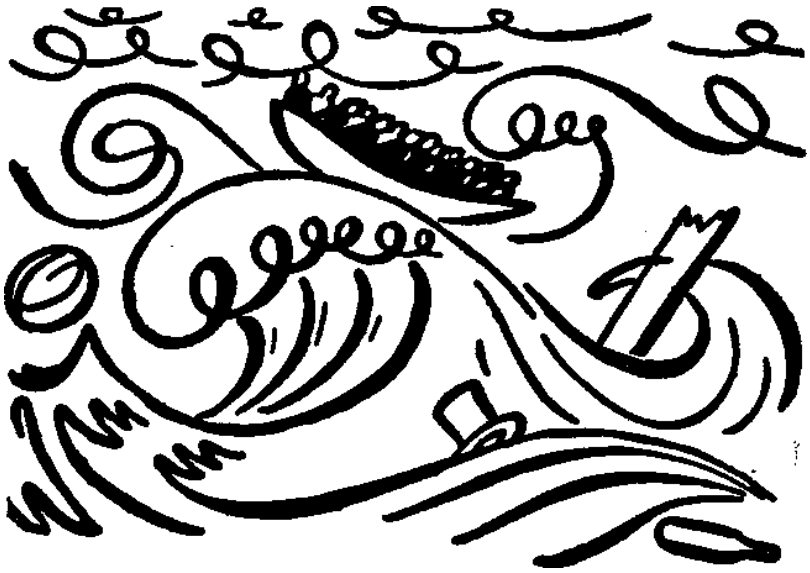
lodi, kam otec Klapzuba dal vynésti jejich zavazadla. Zdá se, že tito hrdinové zešíleli. Ve svitu blesků jsem je viděl, jak vytahují z vaků všelijaké věci. Pak přišel konec. Všechno zmizelo. Jsem sám. Voda už vniká pode dveřmi. Můj stroječku, jak bych tě mohl opustit? Slyšíš to hřmění a cítíš ty nárazy? Šplouchá to u nás, šplouchá. Ale v tobě, stroječku, je svět a život. Ty mne spojuješ s těmi, kteří nemusí umřít! Umř…«

Telegrafista Arga vstal a vytřeštěnýma očima zíral na proužek papíru, na němž stroj vyťukával značky. Ale marně čekal, až bude slovo umřít dokončeno…

O páté hodině ranní dorazil Argo na desátou rovnoběžku nad ostrovem Manahaki. Moře bylo hladké jak obloha nad ním. Spuštěné čluny schytávaly trosky voru, na nichž se udrželi jednotlivci z timorské posádky. Byli vysíleni, promrzlí, na půl omdlelí, ale zachráněni. O šesté hodině bylo za skaliskem Manahaki objeveno několik prken, zbytek nějakých dveří, na nichž se křečovitě držel telegrafista Ellis. Argo zvedl kotvy a začal křižovat ve větších kruzích. Všechna kukátka na palubě pátrala v zelených vlnách a každý úlomek trámu, každý cár plachty připoutal jejich pozornost. Do desáté hodiny byli z Timoru zachráněni všichni, od kapitána Sweeta až po nejmladšího plavčíka.

Poslední nález učiněn o půl jedenácté. Jediný člun, který ještě v tu dobu byl na vodě, narazil při návratu na malý předmět. Pan Scrooge, který se účastnil pátrání, nahnul se a vylovil jej z vody. Byla to stará kopačka.

Klapzubové zmizeli beze stopy a Argo odjel, odvážeje cestující i obě posádky, pohroužené v teskné mlčení…

XVII.

»Setsakra oceán – jestli se nemejlím, tak je tomu fofru konec!«

»Táto, táto! Cožpak jste se včera večer nezapřisáhl, že už nebudete klít?«

»I setsakra nátura… na mou duši, že už to setsakra klení z huby nevypustím!«

Tento rozhovor zazněl o páté hodině ranní nad hladinou Tichého oceánu. Kde to přesně bylo, žádný z mluvčích nevěděl, neboť pět hodin je hnala strašlivá vichřice temným nekonečnem. Ale nyní se její síla najednou a zcela nečekaně zlomila a když se slunce ve vší narudlé slávě vynořilo nad obzor, našlo skutečně moře uklidněné, s vlnkami neviňoučce pod ranním vánkem pleskajícími, a oblohu vymetenou,

modře, zeleně, růžově a oranžově opalisující. Uprostřed vší té barevné nádhery, jež se obrážela a lomila v temně modrých a zelených vodách s bělostnou tříští pěny, bylo jen dvanáct temných bodů. To bylo mužstvo Klapzubů s otcem Klapzubou uprostřed, všichni živi, zdrávi a neporušeni, zachráněni z rozehřmělého pekla bouřky jakoby zázrakem. Zázrakem? Ano, byl to zázrak, ale otec Klapzuba byl při nejmenším jeho obratným režisérem. Vida, že se Timor neudrží a že připravený vor dává pramalou jistotu, seběhl do své kabiny a s Honzovou pomocí vyvlekl – slavný onen ohromný kufr, jejž vláčel s sebou od zápasu k zápasu a jehož obsahu užili Klapzubové jen jednou, tenkrát ve slavném utkání s barcelonskými surovci. A z něho tedy vytáhl zase dvanáct gumových obleků, neprodyšně tělo uzavírajících, jedenáct pro syny, dvanáctý pro náhradníka, jímž byl tentokrát sám. A ve svitu blesků se všichni do nich oblékli, dvanáct hustilek pracovalo, a než se kdo nadál, proměnily se statné postavy Klapzubů ve dvanáct kulatých balonů, z nichž vyčuhovaly jen hlavy, ruce a nohy. Ale i končetiny byly gumou neprodyšně chráněny, takže jen hlavy zůstaly vydány větrům a vlnám.

Do nepromokavých vaků byly narychlo uloženy potraviny a v krátké chvíli, kdy se moře ztišilo k novému útoku, shozen vor na jeho hladinu. Několik rázů vesel je dostalo od lodi, z níž zazněl příšerný praskot. Poslední trámy svrchní stavby se zlomily a rozpůlený Timor začal nezadržitelně klesat. S děsivým hukotem se vřítily vlny na rozštěpený trup lodi, ale v tu chvíli byl již vor s Klapzuby tak daleko, že ho vzniklý vír nedosáhl. Ale zato se stal hříčkou děsné vichřice, jež jej divoce hnala po hřbetě vln i skrze ně, rychlostí, které nebylo možná odhadnouti. Klapzubové se na něm udrželi jenom s námahou, ležíce v jednom klubíčku a v pevném vzájemném objetí. Po dvou hodinách letu temnotami se vor rozpadl a oni se octli ve vodě. Ale pryž oděvů byla pevná a tak se vznášeli na vodách jako dvanáct podivných bójí a letěli

pod údery vichřice dále. V rachotu hromů a padajících vod nemohli se arciť dorozumět, ale nebylo toho potřebí; drželi se pevně navzájem pod paží, zaklesnuti vší silou mladých těl a vší vůlí vydržet, a tak byli jako jedno jediné a nikdy se neponořující těleso. Až teď, když před východem slunce bouře náhle ustala, mohli se pustit a trochu si oddychnout. Rozhlédli se kolem, plni vděčného pocitu, že vyvázli z největšího nebezpečí. V nádheře jitřních světel a barev viděli se opuštěni uprostřed nekonečné velebnosti. Nikde nebylo vidět ani lodi ani pevniny. To je trochu zarazilo, ale při své nezlomné důvěře neztráceli hlavy a nejmladší hned navrhovali, aby se otevřel vak se suchary a uzeným masem a tak se pustili do snídaně, jako by leželi doma na některé dolnobukvičkovské mýtině.

Jen Honza byl při snídani neklidný a pořád se otáčel kamsi k jihozápadu. Konečně si toho i tatík Klapzuba všiml.

»Setsak…« chtěl začít svým oblíbeným zaklením, ale vzpomenuv si na noční přísahu spolkl konec a pokračoval: »Copak to, Honzo, pořád vyhlížíš?«

»Inu, táto, nechci vás zbytečně plašit, však nás větřík beztoho tam žene, ale skoro bych se vsadil, že tamhle je ostrov!«

»Kde? Kde?« křičeli ostatní a napjali oči, kam Honza ukazoval.

Celý západ hořel ještě fialovými, rudými a oranžovými odlesky východu. A ve zlatém hedvábí obláčků, mlžin a par bylo na jednom místě obzoru cosi, co při bedlivém pozorování ukazovalo rozhodně pevnější a ostřejší tvary.

»Na moutě kutě – Honzo – to je ostrov!«

A všichni se u vytržení dívali do té nesmírné dálky, kde čím dál tím určitěji poznávali dva špičaté vrcholky a táhlý hřeben hor.

»Ostrov! A vítr nás žene k němu!«

Klapzubové začali radostí rejdit po vodě jako tuleni. Byli by se s jásotem seprali, kdyby nebyl každý uzavřen v té bři-

chaté kouli. Tož se to skončilo jen velkým stříkáním a řevem a pak úvahami, jak dlouho tam asi poplavou.

»Počkejte, chlapečkové!« přerušil je starý Klapzuba. »Já tu mám ještě jakýsi inštrument. Frantíku, půjč mi svůj vak!«

Frantík mu jej podal a tatík z něho vytáhl několik hůlek a pěknou štůčku plachtového plátna. Než se překvapení hoši vzpamatovali, složil hůlky jednu do druhé, že z nich byly dvě dosti dlouhé tyčky. Pak rozvinul celý plachtový pás a oba jeho užší konce připevnil na tyčky. Byla to standarta s nápisem

S. K. KLAPZUBOVA JEDENÁCTKA

kterou starý Klapzuba vozil s sebou, aby ji mohl dát rozvinout v čele oněch oslavných průvodů, které vítávávaly vítězné mužstvo na nádražích a vedly je pak k jejich hotelu. Byl to kdysi jediný samolibý nápad starého Klapzuby a působil mu

dětinnou radost. Ale nyní se stal důležitou složkou jejich záchrany.

Hoši už pochopili a vypukli v nový jásot. Měli tu jakousi náhražku plachty; stačilo, aby se pás udržoval rozvinutý a ti, kteří ho drželi, byli hnáni větrem velmi vesele a táhli za sebou ostatní. Při prvním pokusu se arci ukázalo, že to není tak lehké, ale Klapzubové brzo na to přišli: šest se jich musilo vecpat mezi oba nosiče, aby je vítr nesehnal dohromady, a pak už to šlo. Jen v držení tyčí se musili střídat, to byla práce, při níž ruce velmi brzo umdlévaly.

Jen na ten fortel přišli, už vítr zabral a už jeli, že čtyři zbývající sotva měli čas se přichytit těch, kteří tvořili s plachtou jeden celek. A teď to šlo vesele na jihozápad, přes pěnivé hřebínky vln, jak je ta standarta s jejich heslem hnala. Ale ostrov byl vzdálenější, než si byli myslili. Hodina za hodinou míjela a on stál pořád jako šedý fantom na okraji vzdáleného obzoru. Jen trochu vzrostl a zřetelněji vystoupil. O jedenácté hodině vítr ustal a improvisovaná plachta splaskla. Bylo nutno plavat a to nebylo nic příjemného v tom šíleně dusivém žáru, který již od deváté hodiny panoval. Ale byla v tom spása a hoši plavali.

O šestnácté hodině větřík zase zadul. Ihned nasadili plachtu a dali se unášet. O osmnácté hodině rozeznávali již rozčeřené koruny palmových hájů na zelených úbočích a bílý lem příboje, který klouzal po jejich úpatí. Když slunce zapadalo, svinuli plachtu, neboť se vítr otočil a byl by je hnal mimo ostrov. Nápis S. K. Klapzubova jedenáctka zmizel s hladiny Tichého oceánu, ale právě, když na ztemnělé obloze vyskočil Jižní kříž, Klapzubova jedenáctka s otcem Klapzubou vylezla po dvaceti hodinách z vody.

Teprve nyní si uvědomovali, z jakých hrůz vlastně vyvázli. Taková byla už jejich povaha. Dokud byli v nebezpečí, nepřipouštěli si obav a pochybností. Jsou-li překážky, je nutno je zdolat. Nikdy neztráceli důvěru a naději, ale nikdy také ne-

skládali rukou v klín. Celá jejich výchova je naučila bojovat s protivenstvím a vrhat se na ně s jasnou myslí. Věděli, že veselá a účinlivá povaha má předem napůl vyhráno, a tak si v největších hrůzách ztroskotání ani nepřipustili myšlenku, že by to mohlo špatně dopadnout. Ale nyní, když už byli z toho venku, uvědomili si bezděky, oč vlastně šlo. Pocit nekonečné a sladké vděčnosti, že přece jen spatří Dolní Bukvičky, maminku, chaloupku u lesa, jedenáct bílých domků kolem obilí, jež teď asi už vymetá, starého Voříška a těch jedenáct veselých děvčat, která také čekají na jejich návrat – pocit vděčnosti za to vše smísil se u nich s těžkou únavou, která je nyní přepadla silou dvojnásobnou. Neměli ani chuti na jídlo; shodili se sebe své krunýře, natáhli se na pokraji palmového háje a za chvilku spali všichni jako zabiti. Ani nevzpomněli, že by měli postavit nějaké stráže.

Ale z nejtvrdšího spánku je probudil strašlivý řev a ryk. Chtěli vyskočit, ale nemohli. Na každém z nich leželo pět, šest, osm ohavných, divoce tetovaných černochů, kteří je za hrozného jekotu svázali.

Klapzubové rázem pochopili, co se stalo. Zachránili se na ostrově lidožroutů a uniknuvše jedné smrti octli se teď tváří v tvář druhé a ještě strašlivější…

XVIII.

Birimarataoa, velký náčelník, měl po celém obličeji do kůže vřezány spirálovité ozdoby. Ušní boltce jeho byly ohromně vytaženy, takže když přitáhl spodní konec k hořejšímu a sepjal jej jehlicí, utvořila se pohodlná kapsa. V pravém uchu nosil tak stříbrnou tabatěrku se šňupavým tabákem, v levém svazek klíčů od nedobytné pokladny, vzácnou památku na jednoho amerického velkoobchodníka. V nose však měl ozdobu nejdrahocennější: žlutou tužku Kohinoor, tvrdost HBB.

Birimarataoa, velký náčelník, seděl na svém trůně mezi šklebícími se sochami bůžků na nakřivených kolech. Klapzubové stáli před ním, obklopeni třemi řadami divokých bojovníků, kteří dávali pozor, aby snad neuprchli.

Birimarataoa, velký náčelník s kůží scvrklou, ale s pohledem jiskřivým, dokončoval výslech zajatců. Odporný stařík, ověšený zuby a drápy, dělal tlumočníka.

»Velký Birimarataoa,« pravil uctivě se ukláněje, »znát dobře bílé muže. Po ostrovech pověst jít o bratrech, kteří dělat kopat. Velký Birimarataoa milovat kopanou. Dělat dobře kopat, dělat dobře bojovat. Velký Birimarataoa mít hřiště, velký Birimarataoa mít mužstvo. Mužstvo Birimarataoovo dělat kopat, bílí bratří dělat kopat. Když bílí bratří dělat prohrát, mužstvo Birimarataoovo je dělat sežrat. Když bílí bratří dělat vyhrát, velký Birimarataoa je dělat nechat žít. Birimarataoa být velký.«

»Jejich lidožroutský veličenstvo, pane král,« odpověděl uctivě starý Klapzuba, jehož řeči překládal Honza do angličtiny a malý stařík do papuánštiny, »jestli se nemejlím, tož tu jde jako o mač?«

»Ano, bílí bratří dělat kopat a mužstvo Birimarataoovo dělat kopat. Birimarataoa být velký.«

»A kdypak má k zápasu dojít?«

»Birimarataoa dělat svolat národ zítra odpoledne. Celý národ rád vidět dělat kopat. Když dělat kopat být konec, celý národ dělat hodovat. Birimarataoa být velký.«

»Dostaneme k zápasu své věci? Jsme zvyklí hrát jen v dresech.«

»Bílí bratři dělat dostat všecko, co potřebovat, Birimarataoa být velký.«

»Jaký bude míč?«

Stařík se nechápavě zarazil.

»Míč? Co být míč?«

»Nu míč, ta koule, do které se kope!«

»Koule? Dělat kopat do koule? Mužstvo Birimarataoovo neznat dělat kopat do koule. Mužstvo Birimarataoovo dělat kopat jen tak. Birimarataoa být velký.«

Nyní se zase otec Klapzuba nechápavě zarazil.

»Co to je, kopat jen tak?«

»Nu tak! Dělat kopat nohy, dělat kopat ruce, dělat kopat břicho, dělat kopat nos, dělat kopat všecko. Ale ne dělat

chytat, ne dělat držet, ne dělat škrtit, ne dělat rukama. To být surovost. A kdo dělat utíkat, ten dělat prohrát. Birimarataoa být velký.«

Otec Klapzuba protáhl obličej, vyvalil oči, poškrábal se za uchem. Ale Birimarataoa, velký náčelník, vyňal z pravého ucha tabatěrku, šňupl si a kýchl, vytáhl z levého ucha svazeček klíčů a zacinkal. To znamenalo, že je po audienci, a bojovníci odvedli Klapzuby do jejich chýše.

Sotva osaměli, začal se otec Klapzuba bít do hlavy a hrozně naříkat.

»Ty má lebedo připálená, ty můj rozume přiškvařený, tys to provedl, tys tomu dal! Já hlupák, já troup, já mezek, já bloud! Kam jsem dal fištrón, že jsem na tohle nepomyslil! Matičko jediná, skákavá a driblující, to jsem to zavařil! Ty má znejmilejší čutačko, to jsem to vyoslil! Já mezek, já bloud, já hlupák, já troup!«

Jedenáct jeho synů zděšeně se dívalo, jak vyvádí. Konečně se Honza vzpamatoval.

»Ale tatínku, copak je vám? Čeho se tak lekáte?«

»Čeho?« utrhl se starý. »To se ještě ptáš? Zejtřka se bojím, chytráku! Copak vy, jelimánkové, dovedete vůbec surovět? Ty má lajno, vždyť vy hrajete, jako byste měli na nohou glazé rukavičky! A teď vás mám pustit na jedenáct lidožroutů bez míče! Chápete, oč jde? Že je máte umlátit a ukopat? Copak vy tohle dovedete? Honzo – tys nejstarší a nejsilnější – umíš si vůbec představit, že bys někoho kopl? Pěkně si to vyměřil a kopl ho do břicha?«

»Na mou duši… táto… já nevím, ale tak se mi všecko zdá, že ne!«

»No bodejť, bodejť by jo! Ty má duše i s obalem, copak jsem vás sám neodchoval? Vždyť vy hrajete jako slečinky! Jako andělíčkové! Jako profesoři tance a dobrého chování! Vždyť vaše nohy jsou způsobnější a zdvořilejší než u ostatních lidí huba! Já truhlant! Teď jsme s vědeckou kopanou

v bžundě. Ach ty má náturo! Kdybychom jednou jedinkrát byli dostali trestný kop, už bych měl aspoň trošku naděje. Ale takhle! Kam s tou bílou nevinností na lidožrouty!«

Zastavil se uprostřed chatrče a všecek ustarán a přepadlý obrátil se k synům.

»Poslechněte, chlapečkové, i nejlepší táta se někdy v dětech zmejlí. Prosím vás, moc vás prosím, přiznejte se: není mezi vámi některý pokrytec? Víte, já myslím tak, že jako pořád hrál jemně a šlechetně, ale že si někdy přece jenom, když to nebylo vidět, kopl do hráče? Prosím vás, chlapečkové, hošíčkové zlatí, není některý z vás surovec? Rozmyslete si to a přiznejte se! Uděláte mi tím nesmírnou radost!«

Hoši stáli, koukali na sebe, na zem a na tátu a jeden po druhém zavrtěl hlavou. Klapzuba zoufale pleskl dlaněmi o kalhoty.

»Tak jsme tedy v troubě. Ale ve vopravdovický, na pekáči, jak martinské husy. Už se vidím, jak se peču. Setsakra, abych neklel, tohle je pěkný konec pro mistry světa. Sežerou nás i s chlupama.«

Umlkl a žalostně se zadíval dveřním otvorem. Bylo tam viděti tři jiné chýše a za nimi velký palouk. Patrně hřiště, na němž se zítra zlomí hůl nad jejich osudem.

»Poslyšte, táto,« promluvil tiše Jirka, »snad se na to přece jenom nějaký fortel vynajde. Podívejte se, kopat do lidí, třebas to jsou lidožrouti, je pro nás těžká věc. Ale když jste nás učil, čemu se máme vyhýbat a na co si máme dát u protivníka pozor, bylo tam pár věcí, které by se nám teď snad hodily. Já nevím, jak to bylo, ale jednou jsem se přece v Berlíně natáh', že jsem myslil, že už nevstanu. Složil mne tak centrhalv a já jsem vůbec nepozoroval, že by mne byl kopl…«

Čím déle mluvil, tím pozorněji mu starý Klapzuba naslouchal. Najednou se táta začal ošívat, celé tělo se mu rozsvrbělo, zoufalé oči zazářily a už vskočil Jirkovi do řeči.

»Halt! Jirko, na tom něco je! To by snad šlo! Vždyť ono nejde jenom o pokopání! No pravda! Vždyť ono se může sprosťačit náramně elegantně! A já, starej kozák, na tohle nepřijdu! Jirko, kluku zlatá, dej mi hubičku! To je nápad! Ať se lidožrouti potlučou sami! Vidíte, jak někdy člověk ztratí hlavu. Jako bych nikdy nebyl viděl nějaký mistrovský zápas na Letné! Ale teď honem. Konec řečem, teď se musíte zas jednou učit.«

A jako vyměněn, svlékl kabát, vyhrnul rukávy a začal hochům vykládat tajemství různých nedovolených úskoků. »Stoličkou« se to začalo a pak šla celá stupnice podrážení nohou a povalení hráče. Otec Klapzuba se všecek rozohnil a kluci jeho výklady hltali.

»Když jdete nebo pomalu běžíte a váš protivník je vám po boku, složíte ho náramně pěkně patičkou. Koukněte: pravá noha jde vpřed; teď došlápla; teď však, místo aby se zvedla levá noha, pozvednete patu pravé; stojíte tedy na špičce; a teď na té špičce otočíte pravou nohu tak, že pata přijde ven. Tím jste se opozdili o jedno tempo. Právě v tom tempu však protivník zvedl levou nohu a jde s ní vpřed. Ale místo aby na ni dopadl, klopýtne jí o vaši patu a letí na zem…«

»…a teď jedno velkolepé složení odzadu. Chlapík běží před vámi, vy těsně za ním. Dávejte pozor na jeho nohy. Teď má levou vzadu. Teď ji zvedl, teď je celá ve vzduchu, ale ještě vzadu. A v tu chvíli mu ťuknete špičkou boty do vnější strany, k patě nebo ke kotníku. To je jedno. Ale nejlíp je trefit do špičky. Noha ve vzduchu je u netušícího člověka bezvládná. Povolí pod vaším ťuknutím o pět centimetrů vpravo. Ale při tom taky dokončuje trochu svůj pohyb vpřed, jenom že je už vyšinutá. A tak, místo aby dopadla na zem, vletí nártem na lýtko své vlastní pravé nohy, zahákne se na ni a chlapík letí a do smrti si nevysvětlí, jak to bylo…«

Celý večer a dlouho do noci se ozýval v zajatecké chatrči

dupot a pády a povely a tiché řádění. Asi o půlnoci otec Klapzuba cvičení ukončil.

»Hejble jsou hejble a svět je špatný,« povídal, utíraje si pot, »ale dá Bůh, že na tom pekáči zpívat nebudeme.«

XIX.

Dopoledne vyhlížel otec Klapzuba netrpělivě na náves. Čekal na věci, které jim lidožrouti sebrali a které měl veliký Birimarataoa jako velevzácnou kořist. Starému Klapzubovi na nich nesmírně záleželo, hlavně na těch gumových kostýmech. Když v nich dovedli odolat Španělům, čert by v tom byl, aby se nemohli postavit lidožroutům! V poledne se tatík Klapzuba konečně zaradoval. Na návsi se objevil stařík tlumočník a s ním hejno tetovaných ošklivců, kteří přinášeli Klapzubovi majetek. Velký Birimarataoa dostál v slovu, protože si myslil, že mu to stejně neujde. A tak měli Klapzubové všechno, kostýmy i hustilky i míč, jejž neopomenuli z lodi vzít, i vaky s jídlem, jejichž patentní uzávěrky nedovedli lidožrouti otevřít. Po obědě se tedy začalo vzájemné nafukování a za půl hodiny stáli tu Klapzubové zas jako jedenáct obrovských pushbalů. Zatím zvenčí zaznával mnoho-

násobný hluk a ryk, divoké zpěvy, údery v bubny, žalostné troubení na lastury a zvířecí rohy. Děrami ve slaměné stěně viděli Klapzubové, jak davy lidožroutů obklopují palouk. Jejich nahá a všelijak pomalovaná, potetovaná a řezbami pokrytá těla svítila v slunci, jak byla pomazána omastkem. Mezi nimi se tyčil trůn, na němž seděl Birimarataoa, veliký náčelník, pošňupávající z tabatěrky, kterou vždy zas pečlivě ukládal do ucha. Uprostřed palouku tančilo jedenáct zápasníků svůj vyzývavý tanec. Vypadali strašně, neboť na hlavy si navlékli obrovské masky, rozšklebené, rozceněné, ďábelské podoby, které vháněly hrůzu nejen protivníkům, ale i divákům. Dvacet kněží bilo v bubny a troubilo k jejich válečnému tanci, zatím co lidožrouti ječeli a zuřivě se pleskali dlaněmi do břicha. Konečně se tanec skončil a stařík tlumočník se uklonil před náčelníkem. Birimarataoa si důstojně rozepjal levé ucho, vyňal klíčky a zacinkal. Stařík se uklonil a šel k chýši Klapzubů. Davy se rozestoupily a utvořily jakýsi trychtýř. Na jeho široké straně stálo jedenáct maskovaných zápasníků, úzká strana se končila u zajatecké chatrče.

A náhle se vzduchem rozlehl řev. Nikoli ryk nenávisti, boje a vášně, nýbrž zoufalé zařvání z děsu a leknutí.

Neboť z chýše místo jedenácti ubohých obětí, jež večer budou sežrány, vystoupilo jedenáct neznámých bohů, dokonalých ve své obrovské kulatosti, vznešených v pomalé chůzi, předůstojných v každém pohybu. Tisíce rukou s roztaženými prsty se zvedlo zděšeně proti nim na obranu. Jakživ neviděl národ Birimarataoův něco tak velkolepého a nadlidského; neboť ačkoli jejich kněží dovedli všechno možné, kouli stvořit nedovedli a proto byla jim mořská perla posvátnou.

A nyní tu uzřeli jedenáct oživlých koulí, jež nastupovaly jako jedenáct nebeských bytostí proti jedenácti démonům pozemským. Všichni ztichli v posvátné hrůze a jen se neklidně mračili. Neušlo jim, že i jejich zápasníci se pod svými maskami chvějí.

Veliký Birimarataoa zacinkal. Kněží vyrazili skřek. Zápasníci jej opětovali. A pak se rozběhli přes celý palouk a mlčky, s děsivou záludností skočili rovnýma nohama na své kulaté nepřátele. Koule se sotva pod nárazem prohnuly a lidožrouti od nich odlétli zpět. Znovu se rozběhli a znovu skočili. Koule je opět odrazily. Někteří se při tom již svalili, jiným spadly hrozivé masky a místo nich se objevily vyděšené obličeje. Kněží začali ječet a bubnovat, ale zápasníci se báli. Srazili se v chumáč a zírali, co budou dělat koule. Vteřinu bylo vše nehybné a najednou se koule rozletěly. S prudkostí, jíž se nikdo nenadál, vyrazily vpřed a narazily na lidožrouty. Náraz byl tak prudký, že se lidožrouti svalili na zem a zařvali úzkostí. Ale koule se zastavily a čekaly. Kněží hulákali na své zápasníky a štvali je k novému útoku. Konečně se odhodlali. Rozběhli se vpřed a koule se rozběhly proti nim. Ale k hromadném nárazu nedošlo. Lidožrouti na půl cestě uhnuli a začali prchat všemi směry. A koule se pustily za nimi. Svět neviděl takového zmatku. Lidožrouti se káceli, klopýtali, padali, krváceli z nosů a kolen, kvičeli, ječeli, ztráceli masky a růžence zvířecích zubů, zvedali se, prchali a zase padali, děs a hrůza pojaly všechny a veliký Birimarataoa byl tak rozčilen, že vytáhl z nosu kohinúrku a na obou koncích ji okousal.

Za čtvrt hodiny po začátku prorazili černí zápasníci okruhem diváků a prchali k lesu. Davy se se šíleným jekem pustily za nimi.

»Jejich lidožroutský veličenstvo, pane král,« pronesl v tu chvíli starý Klapzuba, který se nenadále objevil před trůnem, »jestli se nemejlím, tak jsme tu sami. To jako myslím, že kdo dělat zůstat, ten dělat vyhrát.«

»Ano,« odpověděl Birimarataoa ústy tlumočníkovými, »bílí bratří dělat vyhrát, bílí bratří dělat hodovat s lidem Birimarataoovým. Za chvíli dělat začít hostinu. Birimarataoa být veliký.«

Otec Klapzuba přešlápl a podrbal se za uchem.

»Jejich lidožroutský veličenstvo, pane král, neráčejí se urazit, ale já bych rád věděl, co bude k večeři?«

»Hm, Birimarataoa dělat dávat velkou hostinu. Bílí bratří dělat sedět s Birimarataoou. Birimarataoa se už dělat těšit, Birimarataoa být velký.«

»No to se ví, ale já bych rád věděl, co dostanem jíst?«

»Co dělat dostat? Pečený halfbek. Birimarataoa být velký.«

Otec Klapzuba třikráte zamrkl, synové trošku pobledli. Ale tatík pokračoval v rozmluvě:

»Jejich lidožroutský veličenstvo, pane král, mám na nich malou prosbu. My jsme zápasili po vašem způsobu, dovolte nám, abychom vítězství oslavili po svém. Není to nic než malý slavnostní běh, s nímž sečkáme, až se vaši lidé vrátí.«

Birimarataoa, velký náčelník, přikývl. Z lesů se ozývalo vzdálené a zmatené hulákání. Národ Birimarataoův tam honil poražené. Klapzubové s hrůzou vzpomínali, proč. Zatím co se černé obecenstvo ponenáhlu vracelo, naklonil se otec Klapzuba k Honzovi.

»Když jste vystoupili z chatrče,« povídal mu docela nenápadně, »odnesl jsem všecky naše věci tamhle k té osamělé palmě za vsí. K ní namíříme svůj slavnostní běh. Poběžíme ve třech čtyřstupech, ty budeš v prvním. Ale jak vyběhneme ze vsi, vyrazíš napřed a sebereš všechny věci. Myslím, že tě nebude před námi vidět. Poběžíme pomalým klusem až ke kraji lesa, ale pak místo návratu se dáme lesem vlevo napříč. To už pak poběžíme rychleji, rozumíš?«

Honza rozuměl a opatrně uvědomil ostatní. Lid se už většinou vrátil. Otec Klapzuba žádal o svolení k slavnostnímu běhu. Birimarataoa zacinkal klíčky. Hoši se seřadili vedle táty a všichni zahájili drobný klus, tváříce se důstojně a prozpěvujíce refrén své hymny.

Za poslední chatrčí je Honza předběhl. U naznačené palmy ho zase dohonili. Byl všecek ověšen vaky. Klapzubové pokra-

čovali v pomalém běhu. U prvních stromů lesa však vyrazili v prudký let.

»Vlevo k potoku a podle něho dolů! Setsakra mančafte, jako by to bylo sto yardů!«

V dálce za sebou zaslechli zmatený pokřik. Proběhli hájem a letěli údolím. Tudy je včera ráno lidožrouti přinesli svážené jako balíky. Moře nemohlo být nijak daleko. Pot se z nich lil, ale běželi nejlepší běh svého života. Náhle se údolí otočilo a stezka spadala příkře dolů. Skrze stromy bylo vidět jiskřící se nekonečnou hladinu a zdola ospale šumělo moře. Skákali více než běželi. Konečně byli dole, dvaceti skoky přelétli nížinku. V potočním ústí leželo dvanáct kanoí, vydlabaných ze stromů. Jedno z nich bylo štíhlé, lehké a neobyčejně dlouhé.

Honza skočil k němu a naházel do něho své vaky.

»Sebereme z ostatních člunů vesla!« vykřikl Jirka a bratři pochopili. Zatím Honza s tátou stáhl Birimarataoův člun na vodu. Hoši s náručemi vesel vskočili do něho. Nahoře na skále zaječel vzteklý řev. Tři šípy žuchly kolem nich do vody. Ale Klapzubové už seděli u vesel a člun proletěl vlnami příboje. Řev na stráni rostl, šípů přibývalo.

Pak viděli, jak první bojovníci vyrazili na břeh a hnali se ke kanoím. Nový jekot se rozlehl, když nalezli čluny bez vesel. Přes to je stáhli na vodu, vskočili do nich a poháněli je rukama místo vesel. Šlo to dost rychle, ale Klapzuby s dvanácti vesly arci dohnat nemohli. Proto se jeden z nich, velký a štíhlý, vztyčil na přídi a pravicí jal se rozhoupávati strašlivý, těžký oštěp.

»Pozor!« vykřikl starý Klapzuba a hoši se ohlédli.

Oštěp vyletěl, zaleskl se jak úlomek paprsku, vystoupil, naklonil se a padal na Klapzubovic člun.

»Ráz, dva!« zařval tatík a hoši dvakrát zabrali vesly.

Oštěp zadrnčel a s praskotem vletěl do boku lodi. Veliká štěpina se odlomila a voda vtryskla dovnitř.

»Tu díru už nějak zacpem, ale jestli se nemejlím, tak jsme dnes viděli světový rekord ve vrhu oštěpem.«

A v tom měl pravdu, neboť žádný z dalších oštěpů již k lodi nedoletěl.

A člun letěl dále, ačkoli voda do něho silně vnikala.

XX.

»Já vám pravím, Sparsite, že jsou to tuleni!«
»A já vám říkám, Carlssone, že jsou to delfíni!«
»Vsaďme se, Sparsite!«
»Vsaďme se, Carlssone.«
»Deset dolarů, Sparsite?«
»Deset dolarů, Carlssone.«

A pan W. B. Sparsit a pan John August Carlsson si potřásli rukama, načež znovu zamířili své triedry k oněm záhadným bodům na obzoru. Ostatní cestující na palubě Jellicoe se přidali k nim a tak se jejich spor přenesl na všechny.

Zatím Jellicoe pokračoval ve svém houpavém prořezávání Tichého oceánu. Nevysvětlitelné černé body, jež pan Sparsit po obědě objevil, setrvávaly na svém místě a před sklem nejlepších dalekohledů vyrůstaly v záhadné plovoucí koule.

Mezi cestujícími vznikl třetí názor, že to je svazek bójí, jež bouře kdesi utrhla a zanesla až do těchto pustých končin. Ale bedlivé pozorování bójí ukázalo, že mění své postavení mezi sebou tak rychle a nepravidelně, že jde tu rozhodně o živé bytosti, ať už hrající si delfíny nebo tuleně.

I mužstvo lodi bylo záhadou přilákáno a mluvilo po dvě hodiny o možnosti vypálit na tuleně několik ran. Kapitán Fardy vyhověl s úsměvem přání svých cestujících a otočil loď o tři čárky k severozápadu.

Od sedmnácté hodiny zavládlo na palubě ohromné rozčilení. Dalekohledy ukazovaly, že těch dvanáct tajemných bodů je dvanáct nesmírně tlustých lidí!

Jakou tragedií se sem dostali? A jakým zázrakem se tu udrželi? A jaký groteskní nápad osudu sehnal sem právě ten apoštolský počet tlusťochů? Nikdo nemohl odpovědět a fantasie cestujících pracovaly zrovna tak horečně jako lodní stroje Jellicoe. Krátce po osmnácté hodině byly spuštěny čluny. V jednom seděl pan Sparsit, v druhém pan Carlsson. Sázky nevyhrál ani ten ani onen, ale přece jen chtěli první poznat záhadu toho, co také první objevili.

Rozluštění způsobilo největší úžas, neboť když čluny dojely, našly tu uprostřed Tichého oceánu slavné světové mužstvo Klapzubů. Aby nevyšli ze cviku, hráli tu právě se svým otcem vodní polo…

Čímž se velká historie Klapzubovy
jedenáctky končí.

Milí mladí přátelé!

Nyní, když jste ještě plni svěžích čtenářských dojmů z Klapzubovy jedenáctky, jistě se rádi zúčastníte krátké besedy o spisovateli této knížky. Besedu má zastupovat náš krátký doslov.

Bassova Klapzubova jedenáctka vyšla už před lety a četly ji už tisíce a tisíce malých i velkých česky i v několika překladech do jiných jazyků. Ta knížka to prostě vyhrála stejně jako Klapzubovi fotbalisti v celém světě. Snad se někdo zeptá, zdali i dnes je to kniha ještě živá, zdali je nám v naší práci pomocná a užitečná. Jsme přesvědčeni, že ano, a proto Klapzubovu jedenáctku znovu vydáváme.

Eduard Bass, její spisovatel, patří v našem písemnictví k nejhorlivějším opěvovatelům práce hlav i rukou. Nikdo tak srdečně nepověděl, jak se český člověk umí chopit své práce, jak si s ní dovede poradit, jak si ji usnadňuje, jak jí rozumí a jak si na ní pochutnává a jak ji nakonec s nejmenší námahou krásně dokončí. Skoro v každém Bassově vyprávění najdeme jeho radostný obdiv k tomuto důvtipu, ke vší té chytrosti, obratnosti, hbitosti, šikovnosti, zručnosti, vynalézavosti, tvořivosti a vtipnosti, krátce řečeno k tomu (jak s oblibou říkal) fortelu, s jakým náš člověk umí dělat.

Z toho pramení Bassova víra v našeho člověka, která k nám promlouvá z jeho řádek. Bass ovšem radost z pracovitého života nekáže. Ukazuje ji s velkým vypravěčským uměním na lidech a jejich příbězích, které vybírá z různých míst a časů naší země.

Bassovi je i Praha takovým velkolepým dílem českého fortele. Eduard Bass se narodil v Praze na Újezdě zrovna naproti rodnému domu Jana Nerudy, největšího básníka Prahy. A jako tento velký rodák i Eduard Bass se vžil do její minulosti i přítomnosti, do její krásy a slávy, do jejích tajemných zákoutí i prostých motivů a zůstavil nám o Praze a o Pražanech poutavé zkazky.

Nejprve v kabaretu a potom v novinách rozehrával Bass své přečetné náměty o radostném postoji českého člověka k životu. Ty náměty nacházel v díle našich vědců a techniků, kteří skoro z ničeho tvořili významné vynálezy a objevy. Objevoval netušené vlohy všude v našem lidu, v jeho řemeslném umu a v jeho schopnosti vyznat se v neobyčejných situacích. Už od mládí, které prožil v Týnské uličce a v jejím okolí, všímal si Bass dokonalých projevů tělesné zdatnosti. Po léta shromažďoval zkušenosti o práci a osudech »lidí z maringotek« a se zalíbením nikdy nechladnoucím sledoval zvláště životní koloběhy rodáků z pošumavských vesnic, kteří jako »tenťáci«, muzikanti i tvůrci oslnivých akrobatických čísel odedávna vynikali mezi světovými cirkusáky. Barvité črty z tohoto podivuhodného světa uložil spisovatel v různých svých pracích, zejména ve svém poutavém románe Cirkus Humberto, který do mnoha zemí rozšířil věhlas našich světoběžníků.

I Klapzubova jedenáctka je příkladem toho, jaké divy plodí nápad třeba z hlavy malého chalupníčka, k jakým úspěchům vede práce vykonávaná pospolitě, s chutí a s kázní. Je příkladem toho, jak taková práce poskytuje důstojnost povýšenou nad důstojnost královskou a nad ni také vítanější. A takovou promyšlenou, ukázněnou a kolektivní práci potřebuje od nás naše vlast při budování spravedlivého společenského řádu. Očekává ji především od vás, mladých dědiců českého fortele. Uvědomte si, že když se dělá dobře a poctivě, mohou se i Klapzubové stát slavnými hrdiny a i Dolní Bukvičky proslulým místem.

Ladislav Khás

KNIHY ODVAHY A DOBRODRUŽSTVÍ
Svazek 2
Řídí Jindřich Hilčr a Alois Skoumal

EDUARD BASS
KLAPZUBOVA JEDENÁCTKA
Ilustroval Josef Čapek

Obálku navrhl Václav Bláha. Doslov napsal Ladislav Khás. Graficky upravila Olga Pavalová. Vydalo Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1954, Šéfredaktor nakladatelství zasloužilý umělec Karel Nový. Odpovědný redaktor I. M. Jedlička. Výtvarný redaktor Zdeněk Mlčoch. Technický redaktor D. M. Pavlíček. Korektorka Zdeňka Galasová.

301-14-4.19327-14/53. Číslo publikace 694. K sazbě 15.2.1954. K tisku podepsáno 4.8.1954. D-01004. Vyšlo v prosinci 1954. 1. vydání v SNDK. Náklad 70 000 výtisků. 4% daň. Počet archů: plánovacích 4.66, vydavatelských 6.35, autorských 6.30 (text 5.11, ilustr. 1.19). Papír 7208-11, 86x122, 80 g. Text vytiskl Knihtisk, n. p., základní závod v Praze, písmem Garamond, knižní přebal a předsádku ofsetem Impressa, n. p., Praha I.

Brožovaný výtisk 5,60 Kčs – 1.10. 1953